

Begroting 2026

Inhoudsopgave

Algemeen.....	3
Inleiding.....	3
Begroting in beeld	4
Leeswijzer begroting 2026.....	6
Financiële samenvatting.....	8
Overzicht grotere projecten	11
Portefeuilleverdeling.....	13
Programmaplan	17
Duurzaamheid.....	17
Meedoen	27
Leefomgeving.....	36
Ontspanning en economie.....	44
Ruimtegevend bestuur	51
Paragrafen.....	58
Lokale heffingen	58
Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	67
Kapitaalgoederen	75
Financiering.....	81
Bedrijfsvoering.....	84
Verbonden partijen	86
Grondbeleid.....	100
Financiën	103
Uitgangspunten en grondslagen begroting 2026 en meerjarenramingen 2026-2028	103
Samenvattend overzicht ontwikkeling begrotingssaldo	104
Meerjarig overzicht van baten en lasten en de resultaatbestemming per programma....	106
Incidentele baten en lasten op programmaniveau	108
Stand van zaken te realiseren taakstellingen en restant stelposten	114
Reserves	115
Voorzieningen	120
Nieuw beleid.....	121
Investerings.....	122
Meerjarig overzicht balans.....	125
Overzicht van baten en lasten en presentatie structureel begrotingssaldo.....	126
Bijlagen.....	127
Bijlagenboek.....	127
Lijst met afkortingen	128
Begrippenlijst.....	131

Algemeen

Inleiding

Voor u ligt de Programmabegroting 2026, met daarbij de financiële onderbouwing en de meerjarenramingen tot en met 2029. Deze begroting komt op een bijzonder moment. Na de vaststelling ervan duurt het nog maar een paar maanden voor de huidige bestuursperiode eindigt.

Burgemeester en wethouders zijn trots op wat de gemeente samen met de raad en de samenleving bereikt heeft. Van het Bestuursakkoord 2022-2026—**Goed voor nu, Goed voor later, Goed voor elkaar**—hebben we als gemeente veel opgepakt en gerealiseerd.

Een van de belangrijkste randvoorwaarden uit het Bestuursakkoord is een financieel gezonde gemeente blijven. Het was het niet altijd makkelijk om hieraan te voldoen. De inkomsten vanuit het Rijk stonden de afgelopen bestuursperiode verschillende keren onder druk. Dit leidde tot intensieve gesprekken en lastige keuzes binnen het college, maar ook met en binnen de gemeenteraad.

Toch ligt er nu een sluitende begroting. Een resultaat van gezamenlijke inspanning, scherpe prioritering en het lef om keuzes te maken. In de begroting van 2023 zeiden we: *"We nodigen u uit om er samen met ons de schouders onder te zetten. Denk mee, praat mee, doe mee!"* Dat is precies wat er bij de totstandkoming van deze begroting is gebeurd.

De begroting 2026 schrijft zwarte cijfers en de septembercirculaire levert incidenteel extra geld op. Toch realiseert het college zich dat de financiële ruimte voor de toekomst beperkt blijft. Het toekomstige gemeentebestuur zal mede daardoor voor nieuwe (financiële) uitdagingen komen te staan.

Het college heeft veel aandacht gegeven aan onderwerpen die voor veel inwoners belangrijk zijn. Denk aan de woningbouwopgave, accommodaties, onderwijshuisvesting, verkeer en mobiliteit. Maar ook aan de betaalbaarheid en organiseerbaarheid van het sociaal domein. Er ligt nu een goede basis. Wel zullen deze onderwerpen ook de komende bestuursperiode aandacht én geld blijven kosten. Daarom vindt het college het extra belangrijk om het huishoudboekje van de gemeente op orde te houden. Het zorgt er namelijk voor dat de gemeente de dingen kan blijven doen die de gemeenschap vraagt.

Het college had graag in plaats van incidenteel, structureel meer geld willen krijgen van het Rijk. Maar net als de VNG ziet het college wel aanknopingspunten voor de toekomst. De VNG zei over de Troonrede: *"Erkenning voor de complexe positie van gemeenten kost niets, maar betekent alles. Daarop zijn stappen gezet, ondanks soms moeizame gesprekken. Herstel van de financiële verhoudingen, een langetermijnvisie en investeringen voor de toekomst zijn broodnodig."*

Dit besef, gekoppeld aan de constructieve manier waarop met medewerking van de gemeenteraad deze begroting tot stand is gekomen, geeft het college vertrouwen in de toekomst. Er ligt er een fundament waarop een nieuw college verder kan bouwen.

Sint-Michielsgestel, 30 september 2025

Begroting in beeld

Leeswijzer begroting 2026

Met de vaststelling van de Begroting 2026 autoriseert de gemeenteraad het college om het beleid voor 2026 tot uitvoering te brengen en welke middelen daarvoor beschikbaar zijn.

Deze begroting is opgebouwd uit een aantal onderdelen:

Algemeen

Dit onderdeel is de inleiding op deze begroting, waarin de belangrijkste punten zijn weergegeven en een samenvatting is opgenomen van het financiële resultaat.

Programma's

De Begroting 2026 kent 5 programma's en de gemeenteraad autoriseert de baten en lasten per programma.

De opbouw van een programma ziet er als volgt uit:

- titel van het programma
- algemene beleidsdoelstelling
- maatschappelijk effect
- ambities bestuursakkoord
- regulier werk (weergegeven in een infographic)
- dit kost het
- beleidsindicatoren.

De ambities vanuit het bestuursakkoord zijn weergegeven met concrete thema's. Per thema beantwoorden we de vragen:

- wat willen we bereiken?
- wat gaan de daarvoor doen?
- hoe kunnen we dat meten?

Per programma is een financiële toelichting opgenomen van de belangrijkste ontwikkelingen tussen de begroting 2025 na wijziging en de nieuwe begroting 2026. Aangezien bij alle programma's sprake is van prijsindexering en ontwikkeling bijdrage inzet MijnGemeenteDichtbij, lichten we deze daar niet afzonderlijk toe.

Bij ieder programma is verder een overzicht opgenomen van de begrote en voorgenomen investeringen.

Tenslotte zijn per programma de verplicht voorgeschreven BBV beleidsindicatoren opgenomen. Deze beleidsindicatoren zijn voor alle gemeenten gelijk en kunt u raadplegen op www.waarstaatjegemeente.nl. Dit maakt het mogelijk onze gemeente te vergelijken met andere gemeenten. In dit overzicht staan ook de landelijke cijfers.

Paragrafen

De paragrafen gaan in op financiële en bedrijfsmatige onderwerpen die meerdere programma's raken. Alle paragrafen zijn wettelijk verplicht. De onderwerpen van de paragrafen zijn belangrijk voor het inzicht in de financiële positie van de gemeente.

Financiën

Dit onderdeel bevat een uiteenzetting van de financiële positie van de gemeente Sint-Michielsgestel. De meeste overzichten zijn wettelijk voorgeschreven. We gaan onder andere in op:

- de ontwikkeling van het financiële begrotingsbeeld
- de geprognosticeerde balans in meerjarenperspectief
- het meerjarig overzicht van baten en lasten
- de investeringsplanning
- een overzicht van reserves en voorzieningen.

Bijlagen

Deze begroting wordt gecompleteerd met een aantal bijlagen, waarvan een deel is opgenomen in het afzonderlijk bij deze begroting behorend bijlagenboek.

Website begroting

De begroting is als website raadpleegbaar via:

[Homepage | Begroting 2026 Gemeente Sint-Michielsgestel](#)

Financiële samenvatting

Samenvattend geeft de begroting het volgende beeld:

Financiële samenvatting (x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Baten programma:					
Duurzaamheid	11.565	7.054	7.187	7.249	7.515
Meedoen	7.974	7.421	4.835	4.835	4.835
Leefomgeving	6.196	4.527	2.673	2.636	2.650
Ontspanning en Economie	1.730	733	646	649	626
Ruimtegevend bestuur	67.273	68.897	70.236	70.463	72.532
Totaal baten	94.737	88.632	85.575	85.833	88.158
Lasten programma:					
Duurzaamheid	14.025	9.241	9.349	9.350	9.674
Meedoen	40.534	39.354	35.881	35.379	35.231
Leefomgeving	24.789	21.245	19.838	20.115	20.318
Ontspanning en Economie	7.380	7.160	7.069	7.223	7.357
Ruimtegevend bestuur	10.923	11.485	12.366	13.695	15.234
Totaal lasten	97.651	88.486	84.503	85.761	87.814
Saldo van baten en lasten	-2.915	147	1.072	72	344
Mutaties reserves programma:					
Duurzaamheid	142	111			
Meedoen	1.952	397	367		
Leefomgeving	1.567	191	143	295	-157
Ontspanning en Economie	-777	271	230	227	194
Ruimtegevend bestuur	31	-518		289	245
Mutaties reserves	2.915	452	741	811	282
Begrotingssaldo	0	599	1.813	883	626
af: Saldo incidentele baten en lasten	1.921	43	112	-16	
Structureel en reëel begrotingsbeeld	-1.921	556	1.701	899	626

Uitgangspunten begroting

De begroting 2026-2029 is opgesteld op basis van de uitgangspunten zoals vastgesteld in de Voorjaarsnota 2025. Deze uitgangspunten zijn in deze begroting opgenomen in het hoofdstuk Financiën (Uitgangspunten en grondslagen begroting 2026 en meerjarenramingen 2027-2029). Samengevat is dit:

- **Ontwikkeling loonkosten**
De loonkosten zijn doorgerekend in lijn met de huidige cao gemeenten. Deze cao heeft een looptijd tot 1 april 2027. Vanaf 2027 gaan we uit van een jaarlijkse trendmatige indexering van 2,75%.
- **Inflatie (exploitatie)budgetten**
De budgetten worden jaarlijks aangepast op basis van de verwachte ontwikkeling van de inflatie. De inschatting van de inflatie baseren we op het percentage zoals meegenomen in de septembercirculaire van het afgelopen jaar ('netto materiële overheidsconsumptie'). Wij nemen deze geprognosticeerde inflatie over voor de eerste twee jaren (2025 en 2026). De opvolgende jaren baseren wij op het 20 jaar gemiddelde percentage (2%), waarmee wij stabiliteit ontwikkelen binnen onze financiën.
- **Inflatiecorrectie belastingen en tarieven**
Voor de inflatiecorrectie voor belastingen en tarieven hanteren we een gewogen percentage. Deze bestaat uit 1/3 prijsmutatie budgetten en 2/3 voor overige ontwikkeling loonkosten. De index voor 2026 is 2,9%.
- **Rente**
De renteontwikkeling is gebaseerd op de actuele ontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt. Op basis van onze liquiditeitspositie zijn de gevolgen voor onze begroting nihil. Wel is in de begroting budget opgenomen voor rentekosten omdat we verwachten dat vanaf 2028 aanvullende financiering nodig is vanuit de kapitaalmarkt.
- **Omslagrente kapitaallasten en grondexploitatie**
De rekenrente die we als kapitaallasten toerekenen voor de gerealiseerde investeringen en grondexploitatie is gebaseerd op de werkelijke rentekosten en onze vermogenspositie. Het percentage voor de begroting 2026 en volgende jaren is gebaseerd op de realisatie 2024 en is berekend op 1,56%.

De begroting is verder gebaseerd op de mutaties zoals meegenomen met de op 3 juli 2025 vastgestelde Voorjaarsnota 2025-2029. Daarbij zijn ook de gevolgen van de meicirculaire 2025 verwerkt in de begroting.

Sluitende meerjarenbegroting

Het begrotingssaldo na vaststelling van de Najaarsnota 2024 gaf voor alle begrotingsjaren een negatief begrotingsbeeld. Daarbij gaven wij aan dat er ook nog budget nodig is voor aangekondigde majeure ontwikkelingen en voor overige autonome ontwikkelingen. Om te voorkomen dat we hierdoor structureel rode cijfers blijven schrijven, waarbij we onder financieel toezicht van de provincie zouden komen te staan is als voorbereiding op deze begroting gewerkt aan een ravijnstrategie met bijbehorende maatregelen. In de Voorjaarsnota 2025-2029 is dit concreet uitgewerkt. Hiermee is het gelukt om in overeenstemming met de uitgangspunten vanuit het bestuursakkoord een sluitende meerjarenbegroting op te stellen.

Provinciaal toezicht

De provincie beoordeelt onze begroting en toetst hierbij of de begroting structureel en reëel in evenwicht is. Om te beoordelen of de structurele lasten in de begroting worden gedekt door structurele baten wordt het begrotingssaldo gecorrigeerd met de incidentele baten en lasten. Hieruit volgt het structureel en reëel begrotingsbeeld. Zoals blijkt uit de Financiële samenvatting is conclusie dat onze begroting zowel voor het begrotingsjaar 2026 als het structurele begrotingsjaar 2029 voldoet aan deze toets.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is voor deze begroting bepaald op 1,5. We streven naar een minimale norm van 1,0 en dus kan worden geconcludeerd dat ons weerstandsvermogen voldoende is.

Het weerstandsvermogen geeft aan of en in welke mate we in staat zijn om risico's met financieel gevolg op te vangen vanuit de bestaande weerstandscapaciteit. Voor een uitgebreide toelichting hierop verwijzen we u naar de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing'.

Overzicht grotere projecten

Hieronder zijn de grotere projecten te vinden waar we de komende tijd aan werken. Per project is een indicatie gegeven van de planning. Fase indeling:

- Initiatief (van idee naar plan, bijvoorbeeld de gewenste functies bepalen);
- Definitie (van plan naar project, bijvoorbeeld het programma van eisen vaststellen);
- Ontwerp (planuitwerking naar definitief ontwerp, inclusief vergunningen);
- Voorbereiding (voorbereidingen voor realisatie, bijvoorbeeld aanbesteden uitvoering);
- Realisatie (uitvoeren van de werkzaamheden, bijvoorbeeld de aanleg van een weg).

Project	2025	2026	2027	2028/2029
Domein aan de Dommel Sint-Michielsgestel	Ontwerp- Fase 1 Definitie- Fase 2/3	Ontwerp/ voorbereiding- Fase 1 Definitie/ ontwerp- fase 2/3	Realisatie- Fase 1 Ontwerp- Fase 2/3	Realisatie- Fase 1 Ontwerp/ voorbereiding/ realisatie- Fase 2/3
Centrumplan Sint-Michielsgestel	Definitie/ ontwerp/ voorbereiding/ realisatie	Ontwerp/voorbereiding/ realisatie	Realisatie	Realisatie
Gebiedsontwikkeling Heidehust – Tijdelijke woningen met mogelijk perspectief op definitief Sint-Michielsgestel	Ontwerp	Ontwerp/voorbereiding/ Realisatie	Realisatie	
De Huif Sint-Michielsgestel	Ontwerp	Voorbereiding	Realisatie	
Flexwoningen Venkant Sint-Michielsgestel	Ontwerp	Ontwerp/voorbereiding/ realisatie	Realisatie	
Duurzame revitalisering Theereheide (IMOR) Sint-Michielsgestel	Fase 1: realisatie Fase 2: definitie/ontwerp	Fase 1: realisatie Fase 2: ontwerp/voorbereiding	Fase 2: realisatie	
Nieuwbouw Elde College Sint-Michielsgestel	Definitie/ontwerp	Ontwerp/voorbereiding	Voorbereiding/realisatie	Realisatie
Nieuwbouw Kindcentrum De Bolster	Ontwerp	Ontwerp/voorbereiding	Voorbereiding/realisatie	Realisatie

Project	2025	2026	2027	2028/2029
Sint-Michielsgestel				
Ericastraat Sint-Michielsgestel	Initiatief	Initiatief/ontwerp	Ontwerp	Voorbereiding/realisatie
De Rietstok Gemonde	Ontwerp	Ontwerp/voorbereiding	Voorbereiding/realisatie	Realisatie
Sint-Lambertusweg Gemonde	Realisatie			
EVZ Beekschewaterloop Gemonde	Definitie	Definitie/ontwerp	Ontwerp/voorbereiding	Voorbereiding/realisatie
VV Irene kleedlokalen/kantine Gemonde	Realisatie			
Blauwe Scholk Den Dungen	Initiatief/Definitie	Ontwerp	Realisatie	
Wonen op de Donk Den Dungen	Ontwerp	Voorbereiding/Realisatie	Realisatie	
Beekveld Berlicum	Realisatie	Realisatie		
Laar-Nieuw Laar Berlicum	Ontwerp	Ontwerp/ voorbereiding	Voorbereiding/realisatie	Realisatie
De Ploeg Berlicum	Ontwerp	Ontwerp/voorbereiding	Voorbereiding/realisatie	Realisatie
BMC kleedlokalen/kantine Berlicum	Voorbereiding	Realisatie		
Laarzicht Middelrode	Voorbereiding	Voorbereiding/realisatie	Realisatie	Realisatie
Zonneparken	Ontwerp	Ontwerp/Voorbereiding	Voorbereiding	Voorbereiding/realisatie
Energiebespaar coalitie (buurkracht)	Realisatie	Realisatie		

Portefeuilleverdeling

Eiko Smid

Eiko Smid | Burgemeester | Portefeuille:

- Openbare orde en veiligheid, brandweer, crisisbeheersing en rampenbestrijding
- Bevolking, burgerlijke stand en verkiezingen
- MijnGemeenteDichtbij
- Handhaving
- Algemeen juridische zaken en rechtsbescherming
- Crisiscommunicatie, interne communicatie
- Representatie
- ICT & informatieveiligheid
- Human Resources
- Rekenkamer, controlfuncties en bedrijfsvoering
- Bestuurlijke vernieuwing
- Intergemeentelijke samenwerking
- Internationale betrekkingen
- Deelnemingen e.d.

Peter Raaijmakers

Peter Raaijmakers | Wethouder | 1e locoburgemeester | Portefeuille:

- Financiën en belastingen
- Omgevingsvisie en herijking Ziener 2025
- Erfgoed (inclusief BHIC)
- Wmo
- Jeugd (zorg)
- Participatiewet, minimabeleid
- Welzijn en doelgroepenbeleid
- Armoedebeleid
- Volksgezondheid
- Onderwijs en onderwijshuisvesting
- Arbeidsmarkt
- Inburgering
- Gemeenschapshuizen/Bibliotheken

Projecten:

- Gebiedsontwikkeling Dooibroek, Haanwijk, Oud Herlaar
- Meerse Plas

Sam Goossens

Sam Goossens | Wethouder | 2e locoburgemeester | Portefeuille:

- Volkshuisvesting
- Duurzaamheid en energietransitie
- Natuur & Landschap
- Afval
- Grondzaken en grondexploitatie
- Communicatiebeleid
- Inwonerparticipatie en initiatieven
- Milieu en water
- Maatschappelijk vastgoed
- Economie
- Kunst en Cultuur
- Evenementen
- Kermissen
- Sport en verenigingen

Theo Geldens

Theo Geldens | Wethouder | 3e locoburgemeester | Portefeuille:

- Ruimtelijke ordening en landbouw
- Transitie buitengebied
- Omgevingswet
- Verkeer en mobiliteit
- Openbare ruimte/werken en inrichting
- Vergunningverlening
- Migratie
- Dierenwelzijn
- Subsidies
- Toerisme en recreatie

Projecten:

- Masterplan centrum
- Domein aan de Dommel

Programmaplan

Duurzaamheid

Algemene beleidsdoelstelling

Sint-Michielsgestel is in 2040 een duurzame en klimaatneutrale gemeente. We vinden het belangrijk om onze bijdrage te leveren aan een gezonde en duurzame leefomgeving voor iedereen. We zetten daarom in op verduurzaming en beter en bewuster omgaan met de beperkte beschikbaarheid van duurzame energie en grondstoffen.

Daarnaast zullen we ons ook voor moeten bereiden op een veranderend klimaat, waar we nu al de eerste gevolgen van ondervinden. Dat betekent dat we maatregelen moeten nemen voor perioden met veel neerslag en hoge waterstanden, maar net zo goed met perioden van hitte en droogte. Die maatregelen moeten zorgen voor veerkracht, zodat we ook in de toekomst een fijne en gezonde leefomgeving kunnen bieden aan onze inwoners.

Maatschappelijk effect

In het programma Duurzaamheid willen we de volgende maatschappelijke effecten realiseren:

- een klimaatneutraal en duurzaam Sint-Michielsgestel in 2040;
- een gezonde en duurzame leefomgeving die veerkrachtig is en daarmee voorbereid op een veranderend klimaat;
- we hebben robuuste landschappen, vitale natuur en sterke groenstructuren in de dorpen, allemaal rijk aan biodiversiteit;
- we hebben een circulaire economie waarin we bewust omgaan met de beperkte beschikbaarheid van duurzame energie en grondstoffen;
- we dragen bij aan een duurzame landbouw.

Ambities bestuursakkoord

De ambities van het bestuursakkoord zijn vertaald in de onderstaande drie thema's voor het programma Duurzaamheid:

Thema 1: Sint-Michielsgestel wordt klimaatneutraal

Thema 2: Sint-Michielsgestel heeft een gezonde leefomgeving

Thema 3: Sint-Michielsgestel gaat voor een circulaire economie

Sint-Michielsgestel wordt klimaatneutraal

Wat willen we bereiken?

Sint-Michielsgestel wil in 2040 klimaatneutraal zijn. Daarom zetten we in op het terugdringen van de uitstoot in onze gemeente en het beter en bewuster omgaan met de beperkte beschikbaarheid van duurzame energie. Dat betekent dat we verbruik van energie terugdringen, het zo bewust en efficiënt mogelijk gebruiken en zoveel als mogelijk zelf duurzaam proberen op te wekken.

In deze opgave werken we zoveel mogelijk samen met onze inwoners, ondernemers en maatschappelijk organisaties. Maar werken we ook nauw samen met andere gemeenten en provincie Noord-Brabant. Zoals bijvoorbeeld in de Regionale Energie Strategie, waarin we in Noord-Oost Brabant voor 2030 1,6 TWh aan duurzame opwek willen hebben gerealiseerd.

Wat gaan we daarvoor doen?

Energieopwekking

We stimuleren zon op dak en objecten en de realisatie van zonneparken zodat we kunnen gaan voldoen aan de RES Noord Oost Brabant opwekopgave voor 2030. Concreet realiseren wij in 2026 de vergunningen voor meerdere zonneparken en onderzoeken wij hoe we verder invulling geven aan de RES-doelstellingen samen met de RES. Zo kijken wij ook naar alternatieve duurzame energiebronnen.

Uitbreiding energienet

We werken samen met Enexis met als doel de uitbreiding van het energienet te bespoedigen.

Warmtetransitie

De actielijnen uit het Uitvoeringsprogramma Warmtetransitie 2023-2026 richten zich op het aardgasvrij maken van alle gebouwen in 2050. De focus ligt hierbij het op verlagen van de warmtevraag door na-isolatie. We zetten hierin concrete stappen, met inzet van Rijksbijdragen voor de Aanpak Energiearmoede en Lokale Aanpak Isolatie. We doen dit door respectievelijk gratis spouwmuurisolatie aan te bieden voor eigenaar-bewoners die eerder Energietoeslag hebben ontvangen en door mee te doen aan het regionale initiatief Meerjarig Collectief Ontzorgen (MCO). Hiermee stimuleren we op grote schaal eigenaar-bewoners tot verduurzamingsmaatregelen. De tot nu toe verstrekte Rijksmiddelen zijn onvoldoende om de hele gebouwde omgeving aan te pakken. Er is tot nu toe geld ontvangen voor 1099 woningen. We hebben voor nog eens 620 woningen extra subsidie aangevraagd.

Bij de projecten die voortkomen uit het Uitvoeringsprogramma Warmtetransitie 2023-2026 werken we samen met Buurkracht om 6 teams aan bewoners te betrekken en te stimuleren tot energiebesparing. We werken samen met onze woningcorporaties in het kader van het Duurzaamheidsakkoord. Ook is er een nauwe samenwerking met de collega's vanuit het Sociaal Domein om moeilijk bereikbare doelgroepen beter te bereiken.

Bij het verduurzamen houden we ons aan de regels voor flora en fauna in de Omgevingswet, waarmee de bescherming van soorten zoals vleermuizen is gewaarborgd. Hiervoor leveren we een Soortenmanagementplan op.

We stellen een Warmteprogramma op, zoals straks wettelijk verplicht wordt onder de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw). Dit programma geeft richting aan de lokale aanpak van de warmtetransitie om gebouwen aardgasvrij te maken en is het vervolg op de Transitievisie warmte Sint-Michielsgestel. Bij het opstellen van het warmteprogramma wordt integraal gewerkt. Daarnaast werken wij in 2026 aan Wijkuitvoeringsplannen (WUP) om het Warmteprogramma tot uitvoering op wijkniveau te brengen.

Om de acties uit het Uitvoeringsprogramma Warmtetransitie 2023-2026 uit te kunnen voeren is extra ambtelijke capaciteit nodig. Deze financieren we met behulp van de komende beschikbare Rijksmiddelen.

Verduurzaming vastgoed

Via het accommodatiebeleid geven we ook uitvoering aan de verduurzaming van ons maatschappelijk vastgoed. Hierbij zullen met verenigingen en maatschappelijke organisatie afspraken gemaakt worden over de financiering van deze verduurzaming. In 2026 stellen wij het omgevingsprogramma Accommodatie & voorzieningen op.

Hoe kunnen we dat meten?

De realisatie opwek en energiebesparing (in procenten) meten we regionaal via de jaarlijkse RES monitor.

Onderwerp	Doel	Indicator	Laatst gemeten waarde	Streefwaarde (2030)
Klimaatneutraliteit	Energiebesparing	% besparing t.o.v. 2017	23%	11%
	Energie-opwek	0,04 TWh	33%	100%
	Duurzame gebouwen	Aandeel gebouwen met energielabel C of hoger	47%	100%
		Aantal gebouwen gasloos	3	> 3
		Aantal gebouwen aangesloten op duurzame warmte		

Voor onze eigen gebouwen maken we gebruik van een gebouwbeheersysteem inclusief monitoring. In het gebouwvolgsysteem zullen we de volgende indicatoren kunnen vastleggen.

- Energieverbruik per gebouw (kWh/m²/jaar)
- CO₂-uitstoot per gebouw (ton/jaar)
- Energielabel per gebouw
- Status verduurzamingsmaatregelen (gepland, uitgevoerd, niet mogelijk)
- Binnenklimaat (temperatuur, luchtvochtigheid, CO₂-concentratie)

We streven op al deze onderdelen verbetering na. Streefwaarden zijn echter moeilijk vast te stellen omdat de waarden sterk beïnvloed worden door de mate van gebruik, temperatuur en het gewenste comfortniveau.

Voor de gebouwde omgeving gaan we werken met een gebouwvolgsysteem, waarmee we de verduurzaming van de gebouwde omgeving monitoren zodat we verder richting kunnen geven aan verdere verduurzamingsmaatregelen.

Sint-Michielsgestel heeft een gezonde leefomgeving

Wat willen we bereiken?

De kwaliteit van onze leefomgeving draagt in belangrijke mate bij aan de kwaliteit van leven. Op weg naar een duurzaam en klimaatneutraal Sint-Michielsgestel, dat ook voorbereid is op een veranderend klimaat, werken we aan de verbetering en versterking van de leefomgeving. Niet alleen door de leefomgeving aan te passen aan een veranderend klimaat, maar ook door negatieve gezondheidseffecten zo veel mogelijk te beperken. Denk aan hittestress, luchtkwaliteit en geluidshinder.

Daarom zetten we, onder andere, in op het versterken en uitbreiden van natuur en onze landschappen en het verbeteren en verrijken van de biodiversiteit. Daarbij zien we ook een belangrijke rol voor onze agrariërs, die we ondersteunen in de verduurzaming en transitie van de landbouw.

Maar ook binnen onze dorpen is het belangrijk om ruimte te maken voor meer groen, water en biodiversiteit.

Wat gaan we daarvoor doen?

Omgevingsprogramma Natuur, Landschap en Biodiversiteit

In 2026 gaan we door met de uitwerking en uitvoering van de verschillende projecten zoals het monitoringsprogramma en faunaknelpunten die in 2025 zijn vastgesteld in de uitvoeringsagenda als onderdeel van het Programma Natuur, Landschap en Biodiversiteit.

Gebiedsgericht programma Vitaal Landelijk Gebied

Het gebiedsgerichte programma Vitaal Landelijk Gebied, zoals opgenomen in de Omgevingsvisie, start eind 2025. Dit richt zich op het realiseren van de ambities uit de Omgevingsvisie via een integrale aanpak van opgaven in het landelijk gebied, zoals natuur, biodiversiteit, klimaatadaptatie en de kwaliteit van water en bodem. Tegelijkertijd staan leefbaarheid, gezondheid en toekomstperspectief voor agrariërs centraal. We zetten in op een toekomstbestendige duurzame landbouw met nieuwe verdienmodellen, ondersteund door een robuust bodem- en watersysteem. Daarnaast krijgt het landelijk gebied een versterkte recreatieve functie.

Water en Riolering Plan

Eind 2025 wordt het Water en Riolering Plan (WRP) vastgesteld door de Gemeenteraad. Om dit uit te voeren is extra capaciteit nodig (1,6 fte) en een verhoging van de jaarlijkse investeringsruimte. Alleen dan kan de functionaliteit van het riool geborgd blijven. De toename van de investeringen, die over 70 jaar worden afgeschreven, zorgt voor hogere kapitaallasten. Dit is uitgewerkt in kostendekkingsplan in het WRP.

In 2026 werken wij aan het nieuwe Water en Riolering Plan (WRP). Uiteraard hebben we hierin aandacht voor klimaatadaptatie en de robuustheid van het rioolstelsel en de gemeentelijke watergangen, oppervlaktewater en grondwater.

Ruimte voor water, robuust rioolstelsel

Een robuust rioolstelsel is cruciaal voor een gezonde leefomgeving. We monitoren de volgende onderdelen: kwaliteit en functionaliteit vrijvervalrioel.

Klimaatadaptatie

We volgen de vastgestelde strategie en voeren de maatregelen uit zoals opgenomen in de vastgestelde Uitvoeringsagenda klimaatadaptatie. Hierbij kan onder andere gedacht worden

aan het afkoppelen van hemelwater, de creatie van groen-blauwe schoolpleinen en het ontharden en vergroenen van onze leefomgeving inclusief openbare ruimte, tuinen en gebouwen. Voor de uitvoering van maatregelen heeft Waterschap De Dommel cofinanciering ter beschikking gesteld. Waterschap Aa en Maas stelt subsidies ter beschikking, waar inwoners zelf een beroep op kunnen doen.

Geluidssanering

We gaan door met de geluidsanering van woningen die in aanmerking komen voor maatregelen vanwege wegverkeerslawaai. In 2026 starten we met het laatste project. Het betreft de zogenaamde restwoningen.

Schone Lucht Akkoord

We nemen deel aan het Schone Lucht Akkoord (SLA) en zetten ons in voor het verbeteren van de luchtkwaliteit. We willen de nadelige gezondheidseffecten door lokale emissies zoveel mogelijk voorkomen en de ervaren overlast verminderen. We geven voorlichting over de gezondheidseffecten van houtstook en maken gebruik van de Stookwijzer om inwoners te adviseren over wanneer beter geen houtvuur gemaakt kan worden. Samen met de Regio Noordoost-Brabant (RNOB) worden ook ingezet op de thema's: landbouw, mobiliteit, mobiele werktuigen, industrie en monitoring/onderzoek.

Hoe kunnen we dat meten?

In 2026 zal het Programma Natuur, Landschap en Biodiversiteit worden vastgesteld. Het opstellen van een monitoringsprogramma is onderdeel van het nog vast te stellen uitvoeringsprogramma.

Voor de overige onderwerpen binnen thema 2 gelden de volgende indicatoren:

Onderwerp	Doelstelling	Indicator	Laatst gemeten waarde	Streefwaarde (2026)
Riolering	Kwaliteit	Aantal klachten/meldingen van storingen drukriool en rioolverstoppingen		
		% geïnspecteerd	10%	25%
	Minder hemelwateraanvoer	Aantal m2 met geschieden stelsel		
Klimaatadaptatie	Verhogen bewustzijn inwoners	Verwijderde tegels (excl. Openbare ruimte)	324 m2	400 m2
		Regentonnen	532	532
		Groene daken	71	80
		Afgekoppelde woningen	40	44
		Geveltuinen	0	5
		Boomspiegels	41	45
		Groenpakketten	0	100

Voor het klimaatadaptief maken van de openbare ruimte zijn in de vastgestelde uitvoeringsagenda, die loopt tot en met 2026, nog geen concrete indicatoren benoemd. Hieraan besteden we bij de volgende uitvoeringsagenda uitdrukkelijk aandacht aan. We

sluiten hierbij aan op het Nationaal Dashboard Toekomstbestendige Leefomgeving (NDTL). We gaan inventariseren hoe en of we de indicatoren in het NDTL tot uitdrukking kunnen laten komen. Het gaat hierbij om indicatoren voor thema's als hittestress, wateroverlast en vegetatie-opbouw.

Sint-Michielsgestel gaat voor een circulaire economie

Wat willen we bereiken?

We zijn ons er steeds meer van bewust dat de beschikbaarheid van grondstoffen beperkt is. Daarom zullen we beter en bewuster om moeten gaan met materialen en producten. Afval bestaat niet meer. Het zijn in onbruik geraakte producten en grondstoffen die opnieuw gebruikt kunnen worden.

We willen de hoeveelheid verspilde grondstoffen (afval) terugdringen en inzetten op het maximaal hergebruiken ervan. Dit doen we niet alleen bij de huishoudelijke grondstoffenstromen. We stimuleren bijvoorbeeld ook het circulair bouwen in onze gemeente.

Wat gaan we daarvoor doen?

Circulaire economie: Circulair en lokaal

Conform het Rijksprogramma Nederland Circulair streven we naar een volledig circulaire economie en 50% minder primaire grondstoffen in 2050. Circulaire economie is in ontwikkeling, in 2026 werken wij aan een integraal voorstel dat meerdere programma's gaat raken over hoe dit thema geborgd gaat worden in de gemeente Sint-Michielsgestel.

Circulair bouwen helpt ons de uitdagingen van grondstofschaarste en klimaatverandering tegen te gaan. In het ruimtelijke domein werken we afdeling overstijgend en ontwikkelen we kennis, handvatten en projecten met circulair bouwen. In 2026 geven wij uitvoering aan de pilot Circulair Bouwen comfort de projectopdracht.

Afval en Grondstoffen

In de gemeentelijke duurzaamheidsvisie staan verspilling en de circulaire economie benoemd als belangrijk thema. Met ons afvalbeleid geven we hier uitvoering aan in een belangrijk deel van de keten, namelijk het afval dat vrijkomt bij onze inwoners. Het afvalbeleid is in transitie van een lineaire naar een circulaire economie. Op dit moment bevinden we ons in de hergebruik economie. In 2026 geven werken we verder aan uitvoeren van het meerjarig uitvoeringsprogramma Afval en Grondstoffen.

Hoe kunnen we dat meten?

Voortgang wordt gemeten naar de gestelde doelen uit het beleid Afval en Grondstoffen.

Onderwerp	Doel	Indicator	Laatst gemeten waarde	Streefwaarde (2030)
Restafval	Verminderen hoeveelheid ongescheiden, niet herbruikbaar afval	kilogram per inwoner per jaar	97 KG	< 30 KG
Afvalscheiding	Verhogen hoeveelheid gescheiden inge-zameld herbruikbaar afval	% gescheiden ingezameld	75%	>90%

Regulier werk

De afbeelding hierboven geeft een indicatie van de vaste werkzaamheden die we uitvoeren binnen het programma Duurzaamheid.

Dit kost het

Duurzaamheid (x € 1.000)	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Klimaatadaptatie en energietransitie	604	3.663	441	441	441	441
Platteland vernieuwing	253	1.461	94	79	0	150
Afval	3.908	3.979	4.050	4.111	4.200	4.292
Riolering	2.320	2.460	2.457	2.542	2.594	2.618
Milieu	186	2	13	14	14	14
Totaal baten	7.271	11.565	7.054	7.187	7.249	7.515
Klimaatadaptatie en energietransitie	1.080	4.487	1.006	1.010	915	927
Platteland vernieuwing	568	1.849	451	382	307	464
Afval	3.908	3.979	4.050	4.111	4.200	4.292
Riolering	2.320	2.460	2.457	2.542	2.594	2.618
Milieu	1.392	1.250	1.278	1.304	1.333	1.373
Totaal lasten	9.268	14.025	9.241	9.349	9.350	9.674
Saldo van baten en lasten voor bestemming resultaat	-1.996	-2.461	-2.187	-2.162	-2.101	-2.159
Onttrekkingen aan reserves	309	142	111	0	0	0
Stortingen in reserves	389	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	-79	142	111	0	0	0
Saldo van baten en lasten na bestemming resultaat	-2.075	-2.319	-2.076	-2.162	-2.101	-2.159
Ontwikkeling begroting			243			

Ten opzichte van de begroting 2025 daalt het nadelige resultaat op dit programma met € 243.000. De ontwikkelingen met een afwijking van meer dan € 25.000 zijn onder andere:

- Toevoegen van € 100.000 budget voor het Soorten Management Plan voor het jaar 2025.
- Als onderdeel van het maatregelenpakket is het werkbudget duurzaamheid vanaf 2026 verlaagd met € 75.000.
- In 2026 is voor de aanleg van de ecologische verbindingszone Leijgraaf een budget van € 72.000 toegekend.

De overige afwijkingen bestaan uit afwijkingen kleiner dan € 25.000, prijsindexering, kapitaallasten, bijdrage MGD, administratieve mutaties en incidentele budgetten.

Investerings programma Duurzaamheid (x € 1.000)	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
begrote investeringen:				
Rioolinvesteringen (vGRP-6)	1.608	1.514	1.390	1.471
voorgenomen investeringen:				
Verduurzaming vastgoed (2028 t/m 2031)			1.500	1.500
Verduurzaming maatschappelijk vastgoed				450
Totaal begrote en voorgenomen investeringen	1.608	1.514	2.890	3.421

Beleidsindicatoren

Indicatoren programma Duurzaamheid	Eenheid	Periode	Nederland	Sint- Michielsgestel
Omvang huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2023	150	78
Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit	%	2022	32,5	34,7

Meedoen

Algemene beleidsdoelstelling

We willen dat Sint-Michielsgestel een gemeente is waarin iedereen meedoet. Dit is niet voor iedereen vanzelfsprekend. Mensen ervaren diverse belemmeringen om echt mee te kunnen doen in de samenleving. Dit zijn onder andere inwoners met diverse gezondheidsproblemen, onvoldoende financiële mogelijkheden, dan wel een afstand tot de arbeidsmarkt of jongeren met problemen. Ons beleid is erop gericht om met name de inwoners die hulp nodig hebben, te ondersteunen. We kijken daarbij ook naar wat de inwoner zelf en zijn of haar netwerk kan bijdragen. Het zetje in de rug kan niet alleen door de gemeente gegeven worden. Dat is financieel niet houdbaar en er is geen menskracht voldoende om dit te organiseren. Daarom werken we samen met maatschappelijk partners en inwoners aan een sterke sociale basis. Hierin zien mensen in onze dorpen naar elkaar om, ondersteunen elkaar en kennen geen bestaansonzekerheid. Zo is iedereen in staat om mee te doen, verbinding met elkaar aan te gaan en daarmee bij te dragen aan en mee te doen in onze samenleving.

Maatschappelijk effect

In het programma Meedoen willen we de volgende maatschappelijke effecten teweegbrengen:

- Sint-Michielsgestel is een gemeente waarin voor iedereen plek is en iedereen meedoet.
- Onze dorpen hebben een sterke sociale cohesie, met een goede sociale infrastructuur.
- Onze inwoners met een hulpvraag ervaren dat ze duurzaam goed geholpen worden, op basis van de hulpvraag die zij hebben.
- De inwoners van Sint-Michielsgestel zijn in beter staat om gezond te leven en zich te ontwikkelen.

Ambities bestuursakkoord

De ambities van het bestuursakkoord zijn vertaald in de onderstaande drie thema's voor het programma Meedoen:

Thema 4: Sint-Michielsgestel heeft stevige sociale basisvoorzieningen

Thema 5: In Sint-Michielsgestel bieden we effectieve, wijkgerichte ondersteuning op maat

Thema 6: In Sint-Michielsgestel stimuleren we ontwikkeling

In de voorjaarsnota zijn de ombuigingen voor het sociaal domein vastgesteld. Voor de volledigheid zijn deze nog puntsgewijs weergegeven onder de betreffende thema's.

Op dit moment werken we de ombuigingen verder uit. We betrekken op een later moment uw raad hierbij via een separaat spoor.

Sint-Michielsgestel heeft stevige sociale basisvoorzieningen

Wat willen we bereiken?

De dorpen in de gemeente Sint-Michielsgestel kennen een sterke sociale cohesie met een veelheid aan actieve verenigingen en netwerken. De dorpen hebben daarnaast sociaal-maatschappelijke voorzieningen waar de inwoners gebruik van kunnen maken. We denken hierbij aan onderwijs, zorg en gemeenschapshuizen.

Dit geeft een goed uitgangspunt om te werken aan versterking van de veerkracht van onze dorpen en inwoners. Veerkracht houdt in dat inwoners samen met elkaar en waar nodig met ondersteuning van maatschappelijk organisaties in staat zijn om problemen op te pakken. Inwoners helpen elkaar om mee te (blijven) doen in de samenleving. We stimuleren de onderlinge verbindingen. Zo werken we actief aan het tegengaan van eenzaamheid en armoede. Veerkrachtige dorpsbewoners zijn in staat om, al dan niet met ondersteuning, hun eigen hulpvragen duurzaam op te lossen. Dit geldt voor alle leeftijdsgroepen.

De gemeente bevordert sterke sociale basisvoorzieningen om de veerkracht te versterken. We bouwen hierbij voort op de al aanwezige voorzieningen in de dorpen. Dit vullen we aan met maatschappelijk werk en welzijnsactiviteiten. Deze zijn ook in de toekomst het fundament voor de lokale gemeenschappen. We werken hierbij samen met onze primaire partners Bint Welzijn, MEE, Huis73, GGD, WSD en Farent, maar ook met andere maatschappelijk partners en sociale verbanden.

Wat gaan we daarvoor doen?

Maatregelenpakket

In de voorjaarsnota 2025 zijn de volgende ombuigingen in het maatregelenpakket opgenomen:

- Voorzorgcirkels
- Uitbreiding indicatieloze dagbesteding

Visie sociaal domein

In 2025 is de visie sociaal domein "Doe mee in Sint-Michielsgestel" vastgesteld. Deze voeren we in 2026 verder uit op basis van het uitvoeringsprogramma.

Herijking subsidiebeleid

Per 1 januari 2026 zijn nieuwe subsidieregelingen voor professionele partners en vrijwilligersorganisaties van kracht. Deze passen in het nieuw vastgestelde subsidiebeleid. In

de subsidieregelingen zijn nieuwe afspraken over berekeningsgrondslagen gemaakt en is gewerkt aan een nieuw prijspeil. Hiermee stimuleren en steunen we een breed aanbod voorzieningen met een preventieve werking.

In 2026 monitoren we de subsidieverstrekking en werken we verder aan het optimaliseren van subsidieverstrekking door het implementeren van een intern subsidiebureau. Daarbij worden ook andere subsidievormen als projectsubsidie en instroomsubsidie nader uitgewerkt.

Lokale Inclusie Agenda

In 2026 focussen we ons op de realisatie van de Lokale Inclusie Agenda. In 2025 hebben we de focus gehad op het formeren van een project- en/of klankbordgroep, het in beeld brengen van waar we nu staan door middel van een nulmeting en het opstellen van de agenda.

We kiezen voor een meerjarig programma om te borgen dat de doelstellingen en bijbehorende acties die we in de Lokale Inclusie Agenda opnemen ook daadwerkelijk tot realisatie komen.

Thuis in de wijk

Volwassenen met psychische en/of psychosociale problematiek, verslavingsproblematiek en/of licht-verstandelijke beperking die een beroep doen op beschermd wonen, wonen zo zelfstandig mogelijk 'Thuis in de wijk' en niet meer in 'intramurale settings'. Om dit te kunnen realiseren is een 'set aan basisvoorzieningen' ontwikkeld op basis van de vijf vuistregels van Thuis in de Wijk: Goed wonen; Gezonde financiën; Waardevolle daginvulling; Passende ondersteuning en Fijne leefomgeving. In het uitvoeringsprogramma 2022 tot en met 2025 hebben we hieraan gewerkt. Vanaf 2026 starten we een nieuw meerjarig project, passend in de visie sociaal domein.

Dak- en thuisloosheid

In 2022 is het Nationaal Actieplan Dakloosheid gelanceerd. Het doel van dit actieplan is dat iedereen in 2030 een dak boven zijn/haar hoofd heeft. Naar aanleiding van dit actieplan is in de regio Meierij en Bommelerwaard een telling gedaan om dak- en thuisloosheid in beeld te brengen. De uitkomsten van deze telling zijn in najaar van 2023 bekend gemaakt. In oktober 2024 is een regionaal actieplan vastgesteld door de colleges van deelnemende gemeenten. Diezelfde maand is er ook een hertelling gedaan, omdat er twijfels waren over de uitkomst van de eerdere telling. Er zijn meer mensen geteld dan de eerste keer en hierdoor hebben we een vollediger beeld van de groep dak- en thuisloze mensen in de gemeente Sint-Michielsgestel. Op basis van voorgaande heeft de gemeente Sint-Michielsgestel in 2025 een lokaal actieplan gemaakt. Dit voeren we in 2026 en opvolgende jaren uit. De acties die hieruit voortkomen landen ook in het programma dat valt onder de visie sociaal domein.

Opvang Oekraïners

De opvang van Oekraïense vluchtelingen is een opgave die we hebben van het Rijk en die in regionaal verband wordt afgestemd. De gemaakte afspraken zijn vastgelegd in het Regioplan Migratie Brabant Noordoost. Sint-Michielsgestel vangt in dat kader maximaal 90 mensen op in gebouw De Schakel op het terrein van Kentalis.

Hoe kunnen we dat meten?

Maatregelenpakket

De begroting 2026 bouwt voort op de indicatoren uit eerdere begrotingen en jaarrekeningen. Deze zijn geactualiseerd en uitgebreid en omvatten onder meer:

- Het aantal inwoners dat gebruikmaakt van basisvoorzieningen zonder indicatie.
- Het aantal verwijzingen naar geïndiceerde zorg via wijkteams.

Middels een dashboard meten we de effecten van de genomen maatregelen en sturen bij waar mogelijk om de doelstellingen te behalen. Dit geldt voor het gehele programma.

Visie sociaal domein

We stellen samen met de GGD een wijkanalyse op, die we met wijkbewoners bespreken. Dit herhalen we periodiek om voortgang te zien en op bij te sturen.

Subsidiebeleid

We maken (subsidie)afspraken met onze maatschappelijk partners waar we meetbare indicatoren in meenemen.

Lokale inclusieagenda

In de inclusieagenda wordt een monitor opgenomen.

Thuis in de wijk

De deelname aan verschillende activiteiten wordt gemeten, bijvoorbeeld het aantal inwoners dat een voorstelling bezoekt, het aantal professionals dat met een training mee doet, het aantal keer dat een ervaringsdeskundige wordt ingezet.

Dak- en thuisloosheid

In 2023 is er een telling gedaan, waarbij het aantal dak- en thuisloze inwoners per gemeente in beeld is gebracht. Regionaal is afgesproken om deze telling over vier jaar te herhalen.

Taakstelling huisvesting statushouders

We houden het aantal plaatsingen bij in een landelijk systeem met COA. De provincie controleert ieder halfjaar of de gemeente haar taakstelling heeft behaald.

In Sint-Michielsgestel bieden we effectieve, wijkgerichte ondersteuning op maat

Wat willen we bereiken?

Inwoners kunnen via Wegwijs voor hulp en ondersteuning een beroep doen op het sociaal domein. Met sterke sociale basisvoorzieningen proberen we zoveel mogelijk te voorkomen dat dit beroep nodig is. Daar waar ondersteuning vanuit de gemeente wel nodig is, bieden of organiseren wij die dichtbij via onze wijkteams. We baseren de ondersteuning op basis van het concept positieve gezondheid. Dit houdt in dat we breed kijken naar de behoeften, maar ook naar de eigen mogelijkheden van deze inwoners en hun netwerk. We streven er daarbij naar om de benodigde ondersteuning zo snel en effectief mogelijk in te kunnen zetten. We hebben hierbij ook oog voor de financiële houdbaarheid van het sociaal domein. Bij het oplossen van hulpvragen werken we nauw samen met maatschappelijk partners zoals thuiszorg- en GGZ-aanbieders, huisartsen en woningcorporaties.

De migratie-opgave blijft ook de komende jaren groot. Asielzoekers, statushouders en Oekraïense vluchtelingen maken ook deel uit van onze samenleving en vangen we zo goed mogelijk op. Voor huisvesting, goede zorg en ondersteuning werken we ook samen met organisaties die in deze keten werkzaam zijn, zoals het COA en Vluchtelingenwerk.

Wat gaan we daarvoor doen?

Maatregelenpakket

In de voorjaarsnota 2025 zijn de volgende ombuigingen in het maatregelenpakket opgenomen:

- Combinatietraject inburgering B1 en betaald werk
- Vroege start inburgering in AZC
- Versterken vroegsignalering schulden
- Stopzetten Verwijsindex Risicjongeren (VIR)
- Overlegtafel met zorgaanbieders
- Minder crises door Erop Af Team
- Inbesteding lichte ambulante hulpverlening jeugd en Wmo
- Verhogen instaptarief regiotaxi
- Verplichten van WLZ-aanvraag bij begeleiding
- Deelmobiliteit inzetten en aanbieden cadeaubonnen individuele voorzieningen
- Strengere spelregels voor woonvoorzieningen
- Meer inzetten op groepsbegeleiding

Project Uitstroom Jongeren in Verblijf 16-27 jaar

In 2026 gaan we verder met de (in 2025 geïntroduceerde) gestandaardiseerde aanpak voor de uitstroom. We werken met toekomstperspectiefplannen gebaseerd op de BIG 5: ondersteuning, huisvesting, onderwijs en werk, inkomen en welzijn. Dit bevordert de zelfstandigheid en zelfredzaamheid van jongeren die (sneller) uitstromen uit verblijfsinstellingen. Daarnaast trainen we de consultants die betrokken zijn bij het project in de JIM-methode (Jouw Ingebrachte Mentor).

Versnellen en realiseren woonopgaven 16-27 jaar

In het Programma Volkshuisvesting en wonen-welzijn-zorg 2023-2027 hebben we op toekomstige uitdagingen voor specifieke doelgroepen beschreven, waaronder jongvolwassenen die uitstromen uit intramurale voorzieningen zoals Beschermd Wonen en Jeugdhulp met verblijf. Het project 'versnellen en realiseren woonopgaven 16-27 jaar' heeft tot doel fysieke huisvesting te realiseren. In 2025 hebben we dit voorbereid en hebben een aanvraag ingediend voor regionale jeugdzorgmiddelen. In 2026 starten we de uitvoering, afhankelijk van de uitkomsten van de aanvraag.

Regionale inkoop toezicht en handhaving Wmo en Jeugdhulp

We hebben in 2025 regionale afspraken gemaakt om toezicht en handhaving door de gemeente 's-Hertogenbosch te laten uitvoeren. In 2026 realiseren we de noodzakelijke aanpassingen in de centrumregelingen en de wijzigingen in de verordening.

Pilot taalvrijwilligerscoördinator

In 2026 evalueren we de pilot 'coördinator taalvrijwilligers'. Een taalvrijwilligerscoördinator is iemand die taalvrijwilligers begeleidt en ondersteunt bij hun werk met inwoners, die de Nederlandse taal beter willen leren. Doel hiervan was onder meer om de kwaliteit van laagdrempelige taalondersteuning binnen het Taalhuis te verbeteren en meer inwoners te kunnen helpen. De pilot is betaald met geld uit de landelijke GALA-regeling. Deze regeling stopt eind 2026. Als de evaluatie positief is, vragen we om blijvend geld voor dit initiatief.

Hoe kunnen we dat meten?

We voeren in 2025 een integraal cliënt ervaringsonderzoek uit. De uitkomsten daarvan worden in 2026 bekend en meegenomen in uit te voeren beleid.

In Sint-Michielsgestel stimuleren we ontwikkeling

Wat willen we bereiken?

Gezondheid is een groot goed. Als je iemand vraagt naar wat hij/zij het belangrijkste vindt, is de kans groot dat het antwoord 'gezondheid' luidt. We definiëren gezondheid op basis van het concept positieve gezondheid. Het accent ligt niet op ziekte. Maar op mensen zelf, op hun veerkracht en op wat hun leven betekenisvol maakt. Het vermogen van mensen om met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven om te gaan. En om zo veel mogelijk eigen regie te voeren. Een goede gezondheidsinfrastructuur is een essentiële randvoorwaarde.

Een goede gezondheid is niet vanzelfsprekend. Uit onderzoek blijkt dat er een heel sterke samenhang is met de sociaal-economische situatie van mensen. We streven er daarom naar de oorzaken van gezondheidsverschillen weg te nemen.

Jong geleerd is hierbij oud gedaan. We bieden onze jongeren daarom volop mogelijkheden om hun talenten te ontwikkelen. Nauwe samenwerking met het onderwijs is hiervoor noodzakelijk. Maar ook buiten de school investeren we in mogelijkheden voor jongeren. We ondersteunen Bint en lokale verenigingen om activiteiten voor jongeren te organiseren. Denk hierbij aan de inzet van jongerenwerk en onze buurtsport- en cultuurcoaches.

Wat gaan we daarvoor doen?

Maatregelenpakket

In de voorjaarsnota 2025 zijn de volgende ombuigingen in het maatregelenpakket opgenomen:

- Extra inzet op preventiemaatregelen Jeugd

Samenwerking Huisartsen

Wij werken aan constructieve samenwerking met de lokale huisartsen. Deze eerstelijnszorgverleners spelen een cruciale rol in het welzijn van en de zorg aan onze inwoners. Voor diverse maatschappelijke opgaven zoals in de aanpak van overgewicht, thuis in de wijk en de hervormingsagenda is de samenwerking met huisartsen essentieel. In de samenwerking hebben we als gemeente oog voor de knelpunten die de huisartsen ervaren bij het zoeken naar passende huisvesting.

Leerlingenvervoer

Voor het leerlingenvervoer gaan we vanaf het schooljaar 2026-2027 werken met nieuwe beleidsregels en een nieuwe verordening. Hiermee willen we meer mogelijkheden creëren om via maatwerk de zelfstandigheid van kinderen te bevorderen. Hierdoor hoeven we minder lang leerlingenvervoer voor deze kinderen te verzorgen. Bijvoorbeeld door meer gebruik te maken van eigen vervoer en/of openbaar vervoer. Hiermee kunnen we ook de stijging van de kosten dempen.

Doorstroompunt

Het wetsvoorstel "Van school naar duurzaam werk" heeft als doel om jongeren, met name die met een afstand tot de arbeidsmarkt, beter te begeleiden bij de overgang van school naar werk en bij het behouden van werk. Het wetsvoorstel, dat naar verwachting in 2026 ingaat, legt de nadruk op kansengelijkheid en stimuleert samenwerking tussen onderwijs, doorstroompunten en gemeenten. De rol van het doorstroompunt voor voortijdig schoolverlaters wordt daarmee in 2026 uitgebreid van 23 tot 27 jaar. Hierdoor komt ook de doelgroep 23-27 jaar in beeld.

Hoe kunnen we dat meten?

Jaarlijks doet de GGD onderzoek naar de gezondheid van inwoners. Iedere 4 jaar wordt een leeftijdscategorie onderzocht. Uitkomsten daarvan geven ons inzicht in de brede gezondheid van onze inwoners en handvatten voor nieuw beleid.

Regulier werk

De afbeelding hierboven geeft een indicatie van de vaste werkzaamheden die we uitvoeren binnen het programma Meedoen.

Dit kost het

Meedoen (x € 1.000)	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Maatschappelijk werk	695	441	350	0	0	0
Minderheden	4.079	2.642	2.313	0	0	0
Jeugdzorg	5	5	5	5	5	5
WMO	1.073	878	412	438	438	438
Inkomensvoorziening	5.037	3.872	4.205	4.255	4.255	4.255
Participatie	131	0	0	0	0	0
Volksgezondheid	0	0	0	0	0	0
Onderwijs	503	137	137	137	137	137
Totaal baten	11.523	7.974	7.421	4.835	4.835	4.835
Maatschappelijk werk	2.564	2.133	2.215	1.883	1.846	1.859
Minderheden	3.312	3.308	2.798	469	453	463
Jeugdzorg	9.357	9.371	9.571	9.378	9.149	8.977
WMO	8.642	10.395	9.716	9.183	8.927	8.882
Inkomensvoorziening	6.099	5.894	5.772	5.648	5.639	5.693
Participatie	5.951	6.126	5.978	5.958	5.945	5.862
Volksgezondheid	1.590	1.567	1.610	1.654	1.699	1.748
Onderwijs	1.984	1.740	1.696	1.709	1.723	1.748
Totaal lasten	39.499	40.534	39.354	35.881	35.379	35.231
Saldo van baten en lasten voor bestemming resultaat	-27.976	-32.561	-31.934	-31.047	-30.544	-30.396
Onttrekkingen aan reserves	2.253	2.256	397	367	0	0
Stortingen in reserves	2.795	305	0	0	0	0
Mutaties reserves	-543	1.952	397	367	0	0
Saldo van baten en lasten na bestemming resultaat	-28.519	-30.609	-31.537	-30.680	-30.544	-30.396
Ontwikkeling begroting			-928			

Ten opzichte van de begroting 2025 stijgt het nadelige resultaat op dit programma met € 928.000. De ontwikkelingen met een afwijking van meer dan € 25.000 zijn onder andere:

- Incidentele budgetten of laatst beschikbare budgetten 2025 die niet meer in de begroting 2026 zijn opgenomen waaronder € 60.000 voor de incidentele budgetverhoging leerlingenvervoer.
- Toename van € 65.000 budget voor de herijking van het subsidiebeleid en de daaruit volgende toekenningen van subsidies.
- Toename van € 522.000 budget herinvoeren van de eigen bijdrage WMO. De invoering van de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage wordt uitgesteld tot 1 januari 2027. De toename van het budget herinvoeren van de eigen bijdrage WMO bestaat uit de volgende twee posten:
 - De in de meicirculaire teruggenomen incidentele besparing in 2026 van € 275.000.

- De oorspronkelijk in de begroting 2025 opgenomen incidentele kosten m.b.t. het inrichten van de herinvoering van de eigen bijdrage van € 247.000. Dit budget is overgeheveld naar de begroting 2026.
 - Afname van € 305.000 vanwege in 2025 begrote stortingen (lasten) in de egalisatiereserve sociaal domein voor WMO die in 2026 niet meer plaatsvinden.
 - Toename van € 270.000 vanwege in 2025 begrote onttrekkingen (baten) uit de egalisatiereserve sociaal domein voor jeugd die in 2026 niet meer plaatsvinden.
 - Afname van € 282.000 vanwege meer inkomsten dan uitgaven vanuit de gebundelde uitkering (BUIG). Gemeenten ontvangen van het Rijk een gebundelde uitkering (BUIG) voor het bekostigen van de uitkeringen in het kader van de Participatiewet, IOAW, IOAZ en Bbz 2004 (levensonderhoud startende ondernemers) en voor de inzet van loonkostensubsidie.
 - Afname van € 245.000 budget voor de oude doelgroep (WSW), omdat de groep steeds kleiner wordt.
 - De volgende mutaties vanuit het maatregelenpakket zoals opgenomen in de Voorjaarsnota 2025:
 - Toename van € 527.000 budget om te investeren in preventie;
 - Afname van € 924.000 budget betreffende bezuinigingen bestaand beleid.
- De overige afwijkingen bestaan uit afwijkingen kleiner dan € 25.000, prijsindexering, kapitaallasten, bijdrage MGD en administratieve mutaties.

Beleidsindicatoren

Indicatoren programma Meedoen	Eenheid	Periode	Nederland	Sint-Michielsgestel
Achterstand onder jeugd - Kinderen in uitkeringsgezin	%	2023	6,0	2,0
Achterstand onder jeugd - Werkloze jongeren	%	2023	2	1,0
Clënten met een maatwerkvoorziening Wmo	per 10.000 inwoners	2024	720	640
Jongeren met jeugdbescherming	%	2024	1,0	0,6
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2024	13,7	11,2
Lopende re-integratievoorzieningen	per 10.000 inwoners van 15-64 jaar	2024	203,1	103,4
Personen met een bijstandsuitkering	per 10.000 inwoners	2024	343,6	116,1
Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	2023	6,3	6,1
Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	2023	27	15
Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	%	2024	2,3	1,3

Leefomgeving

Algemene beleidsdoelstelling

We willen een aantrekkelijke woonomgeving bieden aan onze huidige en toekomstige inwoners. Een omgeving waar onze huidige én toekomstige inwoners een passende, duurzame woning kunnen vinden. De kwaliteit en leefbaarheid van de woonomgeving is daarbij belangrijk. Daarom blijven we investeren in goede bereikbaarheid en infrastructuur, voldoende (maatschappelijke) voorzieningen en een goed functionerende én ook gezellige openbare ruimte.

Uiteindelijk geven we zo ruimte aan een fijne leefomgeving voor iedereen.

Maatschappelijk effect

In het programma Leefomgeving willen we de volgende maatschappelijke effecten realiseren:

- we hebben voldoende duurzame en passende woningen voor iedereen;
- onze dorpen zijn goed verbonden, bereikbaar en verkeersveilig;
- daarmee zorgen we ervoor dat onze dorpen vitaal en leefbaar zijn en blijven;
- in het buitengebied is een goede balans gevonden om ruimte te geven aan landschap, natuur, biodiversiteit en water, maar ook landbouw, recreatie en wonen;
- we zorgen voor goede onderwijshuisvesting op basis van het Integraal Huisvestingsplan Onderwijshuisvesting (agenda raad 11 december 2025).

Ambities bestuursakkoord

De ambities van het bestuursakkoord zijn vertaald in de onderstaande drie thema's voor het programma Leefomgeving:

Thema 7: Sint-Michielsgestel werkt aan een passend woningaanbod

Thema 8: Sint-Michielsgestel zorgt voor een beter bewoonbaar buitengebied

Thema 9: Sint-Michielsgestel wordt verkeersveilig en bereikbaar

Sint-Michielsgestel werkt aan een passend woningaanbod

Wat willen we bereiken?

We willen onze huidige én toekomstige inwoners een duurzame en passende woning kunnen bieden. Met de tekorten op de woningmarkt hebben we alleen snel, meer woningen nodig. Daarom kijken we waar we de woningbouw in onze dorpen kunnen versnellen en waar we extra woningen kunnen toevoegen. Hierbij kijken we nadrukkelijk ook naar de randen van de huidige dorpen. Om de kansen voor realisatie goed in te kunnen schatten voeren we momenteel een QuickScan uit om de meest kansrijke locaties in beeld te krijgen.

Het toevoegen van woningen draagt namelijk ook bij aan het versterken en leefbaar houden van al onze dorpen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Volkshuisvesting

De afgelopen jaren is een deel van de woningbouwplannen vertraagd. De stikstofproblematiek, langdurige beroepsprocedures bij de Raad van State en de steeds vaker optredende netcongestie spelen hierbij een belangrijke rol. Het afgelopen jaar is gewerkt aan het uitbreiden van de formatieruimte bij team Ruimtelijke ontwikkeling, zowel voor projectleiders als beleidsadviseurs. De capaciteit is nagenoeg ingevuld waarmee projecten voortvarend kunnen worden opgepakt.

Bij de advisering over ruimtelijke plannen letten wij erop dat er per kern gebouwd wordt voor de juiste doelgroepen en in de juiste hoeveelheden volgens de omgevingsvisie Sint-Michielsgestel en het programma Volkshuisvesting en Wonen-Welzijn-Zorg.

In de plannen zoeken wij naar ruimte voor speciale woonvormen die hieraan bijdragen. Hierbij is te denken aan:

- Tijdelijke woonvormen (flex woningen)
- Tiny houses
- Woon-zorgvormen
- Mantelzorgwoningen
- Kleinschalige groepswoningen
- Collectief particulier opdrachtgeverschap.

In ons beleid bieden we meer ruimte aan specifieke doelgroepen in de nieuw te bouwen woningvoorraad en streven we naar een passender gebruik van de bestaande woningvoorraad. Welzijn en zorg maken hierdoor onderdeel uit van de woonopgave. De instrumenten staan vermeld in de uitvoeringsagenda van het Programma Volkshuisvesting en wonen-welzijn-zorg 2023-2027.

Hierbij is te denken aan:

- Huisvestingsverordening met urgentieregeling voor (kwetsbare) aandachtsgroepen
- Splitsingsbeleid voor het beter benutten van de bestaande woningvoorraad
- Meergeneratie-/mantelzorg wonen
- Antispeculatiebeding
- Doelgroepenbeleid
- Migratie/asiel/statushouders.

Omgevingsprogramma's

De in 2024 vastgestelde omgevingsvisie Sint-Michielsgestel en de daarin opgenomen ambities werken we uit in omgevingsprogramma's. Deze stellen we op volgens een uniforme hoofdstukindeling en de vereisten voor publicatie binnen het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Structureel monitoren we elk omgevingsprogramma op het behalen van de ambities en de uitvoering van bijbehorende maatregelen. Voor de omgevingsprogramma's stelden we een planning op.

We werken in 2026 verder aan de vorig jaar gestarte gebiedsgerichte programma's Vitaal Landelijk Gebied en Duurzaamheid. We verwachten te starten met de programma's Gezondheid, Toerisme & Recreatie en Accommodatie & voorzieningen.

Omgevingsplan

In 2025 is er een projectteam gestart en zijn de eerste stappen gezet om tot één gemeentebreed omgevingsplan te komen. Eind 2026 verwachten we de basis voor dit omgevingsplan ter vaststelling aan de gemeenteraad aan te bieden. Daarna werken we het omgevingsplan per gebied verder uit. Vanaf eind 2026 beginnen we met het stedelijk gebied.

In- en uitbreidingsmogelijkheden woningbouw

In 2024 en 2025 brachten we de inbreidingsmogelijkheden voor woningbouw in beeld. Ook keken we binnen de bebouwde kom naar transitie van leegstaande bedrijfsgebouwen, zoals winkel- en kantoorpanden, naar woningen.

Hieruit kwamen potentiële inbreidingslocaties naar voren die voor 2032 kansrijk zijn. Tussen de 55% en 59% van de gewenste planvoorraad volgens het programma Volkshuisvesting is te realiseren in het stedelijk gebied. Dat betekent dat we zorgvuldig kunnen onderbouwen dat er ook uitbreidingsgebieden nodig zijn. De uitkomsten van het onderzoek inbreiding betrekken we bij het prioriteringsproces en maken het mogelijk om woningbouwontwikkelingen met impact op te pakken. We werken aan een mix van in- en uitbreidingslocaties om de ambities van de omgevingsvisie Sint-Michielsgestel en het programma Volkshuisvesting te realiseren.

Hoe kunnen we dat meten?

Volkshuisvesting

We brengen jaarlijks het aantal nieuwbouwwoningen in beeld. Hierbij hanteren we de volgende indeling:

Onderwerp	Doelstelling	Indicator	Laatst gemeten waarde (2024)	Streefwaarde (2026)
Aantrekkelijk wonen	Toename woningvoorraad	Aantal permanente woningen	+50	+191
		Aantal tijdelijke woningen	0	+62
		Aantal ruimte voor ruimte woningen	+2	+15
	Toename kwalitatieve woningvoorraad	Aandeel sociale huurwoningen in toename	2%	35%
		Aandeel woningen via Collectief Opdrachtgeverschap	0%	10%

Sint-Michielsgestel zorgt voor een beter bewoonbaar buitengebied

Wat willen we bereiken?

De komende jaren zal een aanzienlijk deel van ons buitengebied gaan veranderen. Een deel van onze agrariërs zal gaan stoppen met hun bedrijf. Als gemeente vinden we het belangrijk hen te ondersteunen bij de bedrijfsbeëindiging en ruimte te geven voor een andere of nieuwe toekomst. Daarbij houden we een gezonde balans tussen ruimte voor landschap en natuur en economische activiteiten.

Wat gaan we daarvoor doen?

Landelijke beëindigingsregeling veehouderij (aanpak stikstof)

We willen een passend perspectief bieden voor veehouder die in het kader van de Landelijke Beëindigingsregeling veehouderij met zijn huidige activiteiten wil stoppen. Er is een contactpersoon die de veehouder begeleidt en adviseert in de planologische procedure.

Gebiedsgericht omgevingsprogramma Vitaal Landelijk Gebied

De voorbereidingen voor het gebiedsgerichte omgevingsprogramma Vitaal Landelijk Gebied, zoals opgenomen in de Omgevingsvisie, zijn eind 2025 gestart. Dit omgevingsprogramma richt zich op het realiseren van de ambities uit die visie via een integrale aanpak van opgaven in het landelijk gebied, zoals natuur, biodiversiteit, klimaatadaptatie en de kwaliteit van water en bodem. Tegelijkertijd staan leefbaarheid, gezondheid en toekomstperspectief voor agrariërs centraal. We zetten in op een toekomstbestendige duurzame landbouw met nieuwe verdienmodellen, ondersteund door een robuust bodem- en watersysteem. Daarnaast krijgt het landelijk gebied een versterkte recreatieve functie.

Hoe kunnen we dat meten?

We houden bij hoeveel veehouders gebruik maken van de landelijke beëindigingsregeling. We hanteren hier geen streefwaarde.

Voor het gebiedsgerichte omgevingsprogramma Vitaal Landelijk Gebied geldt dat een monitoringsprogramma onderdeel zal zijn van het nog vast te stellen uitvoeringsplan.

Sint-Michielsgestel wordt verkeersveilig en bereikbaar

Wat willen we bereiken?

Voor vitale en leefbare dorpen is het van belang dat ze goed verbonden en bereikbaar zijn. We zetten daarom in op het verbeteren van de onderlinge bereikbaarheid en verbondenheid met de dorpen en steden om ons heen. Ook investeren we in verkeersmaatregelen om de bereikbaarheid en verkeersveiligheid binnen onze dorpen verder te verbeteren.

In de openbare ruimte geven we voorrang aan de voetganger en fietser. Daarmee stimuleren we niet alleen het langzaam verkeer, maar ook gezondere en duurzamere vormen van bewegen.

Ook willen we de snelheid in de kernen beperken en daarmee de verkeersveiligheid verbeteren. We investeren in de goede bereikbaarheid van het openbaar vervoer, onder andere door in te zetten op de realisatie van mobiliteitshubs.

We blijven echter ook oog houden voor de autogebruiker. Bestaande knelpunten in de kernen en het centrum willen we aanpakken en we houden de kernen goed bereikbaar, ook voor automobilisten.

Ook zetten we in op het verplaatsen van (intern) doorgaand auto- en vrachtverkeer naar de provinciale wegen en de A2. Hiermee ontstaat vanzelf meer ruimte voor voetganger en fiets en zorgen we voor veiligere en gezondere kernen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Programma Duurzame Mobiliteit

We gaan uitvoering geven aan het in 2025 vastgestelde programma Duurzame Mobiliteit.

Investerings rationeel wegbeheer onderdeel van Integraal

Meerjarenprogramma Openbare Ruimte

De investeringen wegen gaan onderdeel uitmaken van het Integraal Meerjarenprogramma Openbare Ruimte (IMOR). Daarin maken we een doorkijk van 4 jaar voor alle uit te voeren werken van alle vakdisciplines in de openbare ruimte, inclusief kostendekking en planning. Denk aan wegen, groen, verkeer, riolering enzovoort. De planning is, dat de eerste versie van het IMOR, eind 2026 is geprogrammeerd.

Hoe kunnen we dat meten?

We registreren het aantal verkeersongevallen en verkeersslachtoffers. Daarnaast registreren we door verkeerstellingen het aantal verkeersbewegingen. Hieruit leiden we onder andere af of de verkeersdruk toe- of afneemt en of het aandeel langzaam verkeer toeneemt. Dit geeft de volgende set indicatoren.

Onderwerp	Doelstelling	Indicator	Laatst gemeten waarde	Streefwaarde (2026)
Verkeersveiligheid	Verhogen verkeersveiligheid	Aandeel langzaam verkeer		
		Aantal verkeersslachtoffers	16	< 16
		Aantal dodelijke slachtoffers	0	0

Regulier werk

De afbeelding hierboven geeft een indicatie van de vaste werkzaamheden die we uitvoeren binnen het programma Leefomgeving.

Dit kost het

Leefomgeving (x € 1.000)	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Volkshuisvesting	55	51	46	41	35	30
Ruimtelijke ontwikkeling	1.347	1.017	1.204	939	959	959
Grondexploitaties	1.793	3.143	1.647	40	40	40
Beheer onroerend goed	1.369	1.762	1.368	1.389	1.412	1.428
Groenbeheer	10	9	9	9	9	9
Beheer openbare ruimte	162	184	223	225	152	154
Verkeersmaatregelen	2	26	26	26	26	26
Parkeren	0	0	0	0	0	0
Begraafplaatsen	9	4	4	4	4	4
Totaal baten	4.747	6.196	4.527	2.673	2.636	2.650
Volkshuisvesting	626	591	631	607	610	621
Ruimtelijke ontwikkeling	4.214	5.105	4.336	4.389	4.454	4.586
Grondexploitaties	1.592	3.668	2.251	1.002	1.024	1.064
Beheer onroerend goed	4.076	5.758	4.186	3.957	3.979	3.973
Groenbeheer	3.303	3.514	3.547	3.569	3.594	3.648
Beheer openbare ruimte	4.518	4.746	5.088	5.098	5.224	5.149
Verkeersmaatregelen	1.190	1.274	1.053	1.061	1.072	1.115
Parkeren	40	42	58	59	60	61
Begraafplaatsen	108	93	95	96	97	100
Totaal lasten	19.667	24.789	21.245	19.838	20.115	20.318
Saldo van baten en lasten voor bestemming resultaat	-14.920	-18.593	-16.718	-17.166	-17.478	-17.668
Onttrekkingen aan reserves	836	2.263	658	323	475	323
Stortingen in reserves	215	695	467	180	180	480
Mutaties reserves	621	1.567	191	143	295	-157
Saldo van baten en lasten na bestemming resultaat	-14.299	-17.026	-16.527	-17.023	-17.183	-17.825
Ontwikkeling begroting			499			

Ten opzichte van de begroting 2025 daalt het nadelige resultaat op dit programma met € 499.000. De ontwikkelingen met een afwijking van meer dan € 25.000 zijn onder andere:

- De structurele baten vanuit anterieure overeenkomsten zijn met € 100.000 verlaagd omdat deze niet realiseerbaar zijn.
- Als onderdeel van het maatregelenpakket is vanaf 2026:

- een structurele verhoging van leges omgevingsvergunningen opgenomen van € 60.000.
 - een structurele verlaging van lasten voor flexwoningen opgenomen van € 25.000.
 - Voor het wegenbeheer, civieltechnische kunstwerken en bijbehorend onderhoud is een structureel aanvullend budget van € 182.000 begroot.
 - Omdat voor IMOR jaarlijks een investering van € 612.500 is opgenomen stijgen de daarmee samenhangende kapitaallasten jaarlijks met ongeveer € 25.000.
- De overige afwijkingen bestaan uit afwijkingen kleiner dan € 25.000, prijsindexering, kapitaallasten, bijdrage MGD, administratieve mutaties en incidentele budgetten.

Investerings programma Leefomgeving (x € 1.000)	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
begrote investeringen:				
Nieuwbouw KC De Bolster (voorbereiding)	210			
Civieltechnische investeringen				51
Herinrichting Theerestraat - Esscheweg	150			
Herinrichting Lambertusweg	245			
Vervanging armaturen openbare verlichting	348	128		
Vervanging masten openbare verlichting	306	112		
voorgenomen investeringen:				
Integraal Meerjarenprogramma Openbare Ruimte	613	613	613	613
Aanhangstrooier voor tractor				52
Aanhangstrooier voor tractor				52
Sneeuwplough groot				30
Sneeuwplough klein				24
Wegaanpassing bij vervanging riolering				304
Verkeersmaatregelen fase 2 en 3 Oud Herlaer				181
Meander/gemeentehuis				1.730
Nieuwbouw De Bolster	Pm			
Nieuwbouw Elde College			Pm	
Totaal begrote en voorgenomen investeringen	1.870	853	613	3.037

Beleidsindicatoren

Indicatoren programma Leefomgeving	Eenheid	Periode	Nederland	Sint- Michielsgestel
Nieuw gebouwde woningen	per 1.000 woningen	2023	9,1	8,1
Functiemenging (verhouding banen / wonen)	%	2023	54,2	43,7

Ontspanning en economie

Algemene beleidsdoelstelling

De gemeente Sint-Michielsgestel heeft een prachtig aanbod aan maatschappelijke en sportvoorzieningen, vele vormen van kunst, cultuur en cultuurbeoefening en mooie recreatie- en verblijfsmogelijkheden.

Kunst en cultuur leveren samen met de economische sector een sterke combinatie. Het maakt onze gemeente een prettige gemeente om te wonen, werken en recreëren.

We geven ruimte aan initiatieven van inwoners en ondernemers op het terrein van economie, toerisme, cultuur en recreatie. We willen dat onze ondernemers zich verder kunnen ontwikkelen en we ondersteunen hen daarin. Zo kunnen we werkgelegenheid behouden en waar mogelijk uitbouwen.

Maatschappelijk effect

In het programma Ontspanning en Economie willen we de volgende maatschappelijke effecten realiseren:

- onze maatschappelijke voorzieningen geven ruimte aan de gemeenschappen in onze dorpen en dragen zo bij aan de vitaliteit en leefbaarheid in de dorpen;
- we hebben een vitale lokale economie met een goed ondernemers- en vestigingsklimaat in de dorpen;
- in het buitengebied faciliteren we de transitie van landbouw en natuurontwikkeling
- het buitengebied geeft ruimte voor recreatie en ontspanning en samen met de dorpen maakt het van onze gemeente een aantrekkelijke bestemming voor (dag)recreatie.

Ambities bestuursakkoord

De ambities van het bestuursakkoord zijn vertaald in de onderstaande twee thema's voor het programma Ontspanning en economie:

Thema 10: Sint-Michielsgestel heeft goede maatschappelijke voorzieningen

Thema 11: Sint-Michielsgestel heeft een vitale lokale economie

Sint-Michielsgestel heeft goede maatschappelijke voorzieningen

Wat willen we bereiken?

Een gezond verenigingsleven is het cement van onze dorpen. We stimuleren en ondersteunen dit verenigingsleven. Onder andere vanuit onze inzet op kunst, cultuur en sport, maar ook door onze maatschappelijke voorzieningen op peil te houden.

Wat gaan we daarvoor doen?

Algemeen vastgoed/accommodatiebeleid

We gaan aan de slag met de uitvoering van het projectplan voor de renovatie van Sporthal de Run in Berlicum. We ronden de vernieuwbouw van voetbal- en korfbalvereniging BMC in Berlicum af en we zetten in op herhuisvesting Scouting Berlicum.

Meander

Met de ingezette nieuwe projectaanpak wordt er hard gewerkt aan concrete resultaten, zodat er in 2026 een meer toekomstbestendige en goed functionerend Meander wordt gerealiseerd. De knelpunten op het gebied van privacy en veiligheid worden aangepakt. In combinatie met het project Interne Huisvesting worden zichtbare resultaten gerealiseerd die bijdragen aan een betere balans tussen de functies van dorps huis en gemeentehuis, mede doordat het laaghangend fruitbudget zijn vruchten afwerpt. Daarmee leggen we een solide basis voor een bloeiend gemeenschapshuis.

Erfgoed

In 2026 zet de gemeente in op het borgen en versterken van de erfgoedwaarden, waaronder archeologie, monumenten, cultuurhistorie. Daarbij is het belangrijk dat Erfgoed steeds meer wordt gewaardeerd, het draagvlak toeneemt en een plek in de samenleving krijgt. Zo wordt het mogelijk om bij nieuwe ontwikkelingen de identiteit van de plek herkenbaar te houden. Niet omdat het moet, maar juist omdat onze inwoners en bezoekers dit wensen.

Aandachtspunten in 2026 zijn:

- Basis op orde
- Actualisering van het Erfgoedbeleid
- De Zuiderwaterlinie en de Linie 1629

Kunst en cultuur

In 2026 zet de gemeente in op het voortzetten van de versterking van de culturele infrastructuur, het bevorderen van cultuureducatie en het vergroten van het aanbod voor een breed publiek, zowel binnen het onderwijs als in de vrije tijd. Kunst in de openbare ruimte wordt onderhouden en gerestaureerd, en er wordt een nieuw kunstwerk gerealiseerd dat zichtbaar en toegankelijk is voor inwoners, toeristen en recreanten. Kunst en cultuur blijven daarmee een verbindende kracht binnen de gemeente.

Aandachtspunten in 2026 zijn:

- Binnen het Cultuurakkoord versterken we de culturele infrastructuur, worden netwerkbijeenkomsten georganiseerd en worden cultuuraanbieders meer zichtbaar.
- We realiseren een nieuw kunstwerk in de kern Sint-Michielsgestel, en maken we een start met het digitaal zichtbaar maken van onze kunstwerken in de buitenruimte.
- We zoeken naar een geschikte locatie voor herplaatsing kunstwerk Décors
- Met de Bibliotheek Sint-Michielsgestel en Bibliotheek Den Dungen continueren we de samenwerking, met speciale aandacht voor het opstellen van beleid bibliotheekwerk.

Hoe kunnen we dat meten?

Gemeenschapshuizen

In 2025 leggen we de laatste hand aan het accommodatiebeleid. Hierin zal specifieke aandacht zijn voor het actualiseren van ons beleid rondom gemeenschapshuizen. Zodra dit beleid is vastgesteld kunnen we aan de slag met de uitvoering hiervan.

Kunst en cultuur

- Er is een activiteitenplan opgezet en wordt uitgevoerd
- Er vindt minimaal een netwerkbijeenkomst plaats voor culturele aanbieders
- Er is een start gemaakt met een overzicht van culturele aanbieders en aanbod binnen de gemeente Sint-Michielsgestel

Sint-Michielsgestel heeft een vitale lokale economie

Wat willen we bereiken?

Een vitale lokale economie zorgt voor aantrekkelijke, vitale en leefbare dorpen én werkgelegenheid voor onze inwoners. Daarom geven we ruimte aan onze lokale ondernemers om zich te ontwikkelen en vernieuwen. We investeren in een goed vestigingsklimaat, onder andere op onze bedrijventerreinen en in onze dorpen. In samenspraak met de lokale ondernemers stimuleren we de levendigheid in onze dorpen. Ook bevorderen we recreatie in het buitengebied, bijvoorbeeld door ruimte te geven aan ondernemers in (dag)recreatie en ontspanning.

Wat gaan we daarvoor doen?

Vestigingsklimaat

Vanuit het Rijk zijn SPUK-gelden toegekend voor de begeleiding van het bedrijventerrein voor 't Schild in Den Dungen en Venkant in Sint-Michielsgestel. Deze inzet geldt voor de periode van drie jaar. Het doel is om de organisatiegraad op de bedrijventerreinen te verbeteren.

Daarnaast zijn we bezig met het vervaardigen van gebiedspaspoorten voor alle bedrijventerreinen in de gemeente om in kaart te brengen waar kansen liggen voor verbetering. Deze worden, samen met de pilot verduurzaming op bedrijventerrein 't Schild, gebruikt voor bijvoorbeeld visievorming, vergroening, verduurzaming en netcongestie.

Recreatie en Toerisme

Samen met het waterschap De Dommel werken we verder aan de aanleg en ingebruikname van de aanlegsteiger nabij het centrum van Sint-Michielsgestel. Dit project is een voorbeeld van hoe de Dommel kan fungeren als verbinder en versterker van de toeristische infrastructuur. Het is de bedoeling dat de aanlegsteiger uiterlijk 2027 gerealiseerd is. Ook stellen we een huurovereenkomst op met de exploitant die bootjes op de Dommel gaat verhuren. In deze overeenkomst nemen we ook een verplichting op om te investeren in

educatie door middel van het gratis aanbieden van vaaruren aan o.a. onderwijs, en organisaties zoals IVN en andere belangenvereniging. Wij doen dit vanuit het belang om met name jongeren kennis te laten maken met de waardevolle flora en fauna van de Dommel die ons landschap al eeuwen doorkruist.

In 2026 zal de eerste evaluatie van website Goedgestel.nl plaatsvinden en gaan we de samenwerking met naburige gemeenten zoeken.

We gaan de bestaande wandel- en fietsroutes verder optimaliseren en/of uitbreiden. Waar we kansen zien sluiten we aan en stimuleren we regionale ontwikkelingen o.a. binnen het LOF (Leisure ontwikkelingen fonds).

Hoe kunnen we dat meten?

Met betrekking tot de economische ontwikkeling volgen we de indicatoren zoals die opgenomen zijn in de tabel beleidsindicatoren (aantal banen, aantal vestigingsplaatsen en netto arbeidsparticipatie). Met betrekking tot recreatie en toerisme leggen we het aantal toeristische overnachtingen vast en monitoren we het aantal bezoekers van de website Goedgestel.nl.

Onderwerp	Doelstelling	Indicator	Laatst gemeten waarde	Streefwaarde (2026)
Economie	Bevorderen vestigingsklimaat	Aantal vestigingsplaatsen	4660	4800
		Netto arbeidsparticipatie	75%	76%
Recreatie en toerisme	Bevorderen recreatie	Aantal bezoekers website Goedgestel.nl	0	3.000 unieke bezoekers per jaar.
	Bevorderen recreatie	Aantal toeristische overnachtingen	106.362	106.500

Regulier werk

De afbeelding hierboven geeft een indicatie van de vaste werkzaamheden die we uitvoeren binnen het programma Ontspanning en economie.

Dit kost het

Ontspanning en economie (x € 1.000)	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Economische aangelegenheden	15	12	12	12	12	13
Recreatieve voorzieningen	47	41	41	41	41	41
Maatschappelijke voorzieningen	365	1.346	233	233	233	233
Kunst	0	25	125	25	25	0
Sport	551	306	322	334	338	340
Monumentenzorg en oudheidkunde	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	979	1.730	733	646	649	626
Economische aangelegenheden	695	726	632	640	650	666
Recreatieve voorzieningen	597	617	569	572	575	583
Maatschappelijke voorzieningen	2.296	2.350	2.263	2.175	2.189	2.290

Ontspanning en economie (x € 1.000)	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Kunst	463	491	641	442	444	423
Sport	2.117	2.529	2.456	2.621	2.734	2.751
Monumentenzorg en oudheidkunde	601	666	601	619	630	644
Totaal lasten	6.769	7.380	7.160	7.069	7.223	7.357
Saldo van baten en lasten voor bestemming resultaat	-5.790	-5.650	-6.426	-6.423	-6.573	-6.730
Onttrekkingen aan reserves	227	255	271	230	227	194
Stortingen in reserves	0	1.032	0	0	0	0
Mutaties reserves	227	-777	271	230	227	194
Saldo van baten en lasten na bestemming resultaat	-5.563	-6.427	-6.155	-6.193	-6.346	-6.536
Ontwikkeling begroting			272			

Ten opzichte van de begroting 2025 daalt het nadelige resultaat op dit programma met € 272.000. De afwijkingen bestaan uit afwijkingen kleiner dan € 25.000, prijsindexering, kapitaallasten, bijdrage MGD, administratieve mutaties en incidentele budgetten.

Investeringsprogramma Ontspanning en Economie (x € 1.000)	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
begrote investeringen:				
Investerings binnensport, vervangingsonderhoud	24	962		134
BMC De Brand, vernieuwen sportaccommodatie	1.400			
Investerings buitensport, vervangingsonderhoud	127		85	
Investerings monumenten, vervangingsonderhoud		42		
Investerings gemeenschapsh vervangingsonderh kvh	35	35	72	
voorgenomen investeringen:				
Investerings sportvelden		Pm		
Sporthal De Run			Pm	
Totaal begrote en voorgenomen investeringen	1.586	1.038	157	134

Beleidsindicatoren

Indicatoren programma Ontspanning en economie	Eenheid	Periode	Nederland	Sint- Michielsgestel
Banen	per 1.000 inwoners van 15-64 jaar	2023	836,6	527,8
Netto arbeidsparticipatie	%	2024	73,2	76
Niet-sporters	%	2024	42,5	39,1
Vestigingen (van bedrijven)	per 1.000 inw.15 t/m 64jr	2023	181,8	193,6

Ruimtegevend bestuur

Algemene beleidsdoelstelling

Het programma Ruimtegevend Bestuur heeft als doel de gemeente Sint-Michielsgestel te besturen en te faciliteren vanuit een goede verbinding tussen de Raad en Samenleving.

Het college staat graag in verbinding met de Sint-Michielsgestelse samenleving. Wethouders en de burgemeester zijn benaderbaar en zichtbaar in contact met inwoners. Het lokaal bestuur is continu in beweging. Inwoners, ondernemers en instellingen willen en krijgen steeds meer en vaker invloed op hun eigen (leef)omgeving. Ze nemen ook zelf initiatieven om te participeren. Een modern Ruimtegevend Bestuur staat hier voor open en stimuleert dit.

Vanuit MijnGemeenteDichtbij draagt de ambtelijke organisatie bij aan goed leven en werken in onze gemeente. We voeren gezamenlijk taken uit voor en met onze inwoners, ondernemers en (maatschappelijke) instellingen.

We streven naar een gezonde financiële positie binnen onze beleidsperiode. Niet alleen kunnen we dan onze taken voor de inwoners van de gemeente Sint-Michielsgestel naar behoren uitvoeren, ook kunnen we een economisch sterk en duurzaam Sint-Michielsgestel realiseren. De lokale belastingen vormen samen met de bijdrage vanuit het Rijk een belangrijke inkomstenbron voor de gemeente om alle taken goed uit te kunnen voeren en het gewenste voorzieningenniveau in stand te houden.

Maatschappelijk effect

In het programma Ruimtegevend Bestuur willen we maatschappelijk het volgende bereiken:

- We voeren een efficiënt en doelmatig bestuur, dat aansluit bij de kracht van de samenleving en deze waar nodig versterkt en ondersteunt.
- We zorgen voor een duurzaam financieel evenwicht.
- We zorgen voor meer verbinding met onze inwoners door inzet van burgerparticipatie en de wijkmakelaars.
- Een optimale dienstverlening aan de inwoner en alle afnemers van de basisregistraties. Dit doen we door het op een georganiseerde, effectieve, efficiënte en veilige wijze gegevens vast te leggen en uit te wisselen.

Ambities bestuursakkoord

De ambities van het beleidsakkoord zijn vertaald in de onderstaande twee thema's voor het programma Ruimtegevend bestuur:

Thema 12: Sint-Michielsgestel heeft een kwalitatief goed bestuur

Thema 13: Sint-Michielsgestel is veilig

Sint-Michielsgestel heeft een kwalitatief goed bestuur

Wat willen we bereiken?

Het is onze ambitie ervoor te zorgen dat de gemeente haar afspraken beter en tijdig na komt, beter bereikbaar en aanspreekbaar is. Daarnaast betrekken we inwoners eerder en beter bij veranderingen in hun woon- en leefomgeving. Of het initiatief nu vanuit de gemeenschap, een ontwikkelende partij of de overheid komt. Iedereen die dat wil kan participeren. Om onze taken voor de inwoners naar behoren uit te kunnen voeren gaan we behoedzaam en verantwoord om met gemeenschapsgeld; we zorgen voor een duurzaam financieel evenwicht.

Wat gaan we daarvoor doen?

Dienstverlening

Samen gaan en staan we voor de beste dienstverlening richting inwoners, bedrijven en maatschappelijke partners. Dat betekent dat we continu bezig zijn met de vragen: waar en hoe kunnen we de kwaliteit verbeteren?

Onze kapstok hiervoor is het programmaplan Dienstverlening, dat wordt uitgevoerd door een projectgroep vertegenwoordigd door de gehele organisatie. Zij richten zich op een diversiteit aan projecten gerelateerd aan een drietal pijlers:

1. We stellen de klant centraal
2. Online waar het kan, persoonlijk waar het moet
3. DNA van de dienstverlener

Dit met het uitgangspunt dat we een keten van dienstverlening zijn, waarin we elkaar intern nodig hebben om tot een extern antwoord te komen.

In 2026 wordt het uitvoeringsplan geüpdatet en verlengd om aan te sluiten bij de huidige situatie. Kijkend naar de invoering van de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer gaan we steeds meer naar online waar het kan en zetten vanuit dienstverlening ook op in.

Uiteraard zonder ‘persoonlijk waar het moet’ niet uit het oog te verliezen. We gaan klanttevredenheidsonderzoeken uitvoeren, stimuleren en inspireren elkaar positief om onze dienstverlening te verbeteren en werken aan interne duidelijkheid. De vastgestelde DNA kenmerken zijn hiervoor de paraplu.

Participatie

We betrekken inwoners, ondernemers en (maatschappelijke) organisaties bij onze projecten en nieuw beleid. Dat doen we vanuit het door de gemeenteraad vastgestelde participatiebeleid en met een uniforme werkwijze. We geven ruimte aan initiatieven van inwoners en ondersteunen met middelen en capaciteit. We formaliseren onze werkwijze in een participatieverordening, conform de Wet versterken participatie op decentraal niveau.

Financiën

We continueren onze werkwijze van een sluitende begroting in combinatie met het verantwoord omgaan met de reserves.

Hoe kunnen we dat meten?

In 2025 hebben diverse metingen plaatsgevonden. Denk daarbij aan een uitgebreide bereikbaarheidsmeting, Waarstaatjegemeente.nl en een pilot klanttevredenheidsonderzoek. Voor 2026 geven we invulling aan de uitkomsten aan de bereikbaarheidsmeting op telefonie, mailverkeer en online. Daarnaast geven we invulling aan de uitkomsten van het Waarstaatjegemeente.nl onderzoek. Verder gaan we in 2026 door met klanttevredenheidsonderzoeken.

Sint-Michielsgestel is veilig

Wat willen we bereiken?

Wij investeren in sterke maatschappelijke coalities met het oog op een weerbare lokale samenleving. Daarnaast voeren wij jaarlijks een aantal acties uit voor een veilige en leefbare samenleving. Dit doen wij in samenwerking met keten- en netwerkpartners én met andere gemeenten in de regio.

Wat gaan we daarvoor doen?

Ondermijning

We werken mee aan de integrale aanpak van ondermijning, waarbij de focus ligt op meldingsbereidheid in de maatschappij en het voorkomen van nieuwe aanwas (jongeren die kiezen voor een criminele carrière).

Bondgenoten

We bevorderen de sociale cohesie en staan goed in verbinding met onze inwoners. Wij zetten hier het project Bondgenoten voor in. Dit project is gericht op verbinding met sleutelfiguren in de wijken en dorpen en zorgt voor samenwerking met politie, gemeente en inwoners. We gaan met zorg en regelmaat het gesprek aan en staan in verbinding met deze sleutelfiguren -zoals actieve buurtbewoners, maatschappelijke actieve ondernemers en vertegenwoordigers van diverse gemeenschappen in onze dorpen en wijken. Daarmee willen we maatschappelijke onrust, polarisatie en radicalisering zoveel als mogelijk voorkomen of zo snel mogelijk signaleren.

Zorg en veiligheid

We leveren een bijdrage op gebied van zorg en veiligheid. We adviseren over dit thema en zijn er ook als er sprake is van situaties waarbij onze inwoners betrokken zijn. Hierbij ligt de focus op jeugd en personen met onbegrepen gedrag. We werken preventief waar het kan en repressief waar het moet.

Tegengaan criminaliteit

We zetten in op bewustwording van inwoners en ondernemers met betrekking tot het thema digitale veiligheid. We zorgen dat ze weten wat ze moeten doen om de kans te verkleinen dat ze slachtoffer worden van digitale criminaliteit.

We bevorderen een goede samenwerking tussen politie en boa's.

We intensiveren preventie en voorlichting ten aanzien van criminaliteit en overlast drank/drugsmisbruik, hangeugd en personen met onbegrepen gedrag. We willen overlast en criminaliteit immers zoveel als mogelijk voorkomen. De voorlichting en communicatie op dit vlak pakken we zowel intern als extern integraal op. Dat betekent dat we hierin de afstemming zoeken met andere domeinen en netwerkpartners zoals onder andere de politie, jongerenwerk, Halt, onderwijsinstellingen, etc.

We geven specifieke aandacht aan (financieel) kwetsbaren. Deze groep mensen is extra gevoelig voor criminele activiteiten en of crimineel geld. Met in- en externe partners geven we preventief informatie om de bewustwording te verbeteren.

Uitvoering beleid

Het basisteam breed (Boxtel, Sint-Michielsgestel, Meierijstad, Vught en Heusden) Integraal Veiligheidsbeleid is eind 2022 vastgesteld voor de periode 2023-2026. Daarnaast voeren we het uitvoeringsprogramma uit.

Hoe kunnen we dat meten?

Om de resultaten van onze inzet op openbare orde en veiligheid te meten, kijken we onder andere naar het aantal meldingen van geregistreerde misdrijven bij de politie, het aantal HALT-verwijzingen en het aantal meldingen bij Meld Misdaad Anoniem. Samen met onze netwerkpartners en inwoners werken we aan een veilig(er) Sint-Michielsgestel waarbij we informatie gestuurd (o.a. via meldingen) werken aan de juiste interventies binnen de geprioriteerde thema's in ons Integraal Veiligheidsplan.

Onderwerp	Doelstelling	Indicator	Laatst gemeten waarde	Streefwaarde (2026)
Veiligheid	Minder criminaliteit	Aantal geregistreerde misdrijven	655	< 655
		Aantal HALT-verwijzingen	17	< 17
		Aantal meldingen Meld Misdaad Anoniem	11	*

Voor het aantal meldingen bij Meld Misdaad Anoniem zullen we een kwalitatieve beoordeling moeten maken of de ontwikkeling positief dan wel negatief is. Zowel landelijk als lokaal is met specifieke campagnes ingezet op meer meldingen.

Regulier werk

De afbeelding hierboven geeft een indicatie van de vaste werkzaamheden die we uitvoeren binnen het programma Ruimtegevend bestuur.

Dit kost het

Ruimtegevend bestuur (x € 1.000)	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Bestuur	336	212	136	19	19	19
Basisregistraties	663	655	832	853	873	895
Openbare orde en veiligheid	45	13	14	14	14	14
Algemene dekkingsmiddelen	10.199	10.571	11.279	11.534	11.755	11.978
Algemeen budgettair	54.252	55.821	56.637	57.817	57.802	59.626
Saldo/resultaat	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	65.495	67.273	68.897	70.236	70.463	72.532
Bestuur	5.775	5.495	5.452	5.447	5.446	5.670
Basisregistraties	1.214	1.260	1.385	1.406	1.429	1.467
Openbare orde en veiligheid	3.172	3.370	3.499	3.619	3.716	3.831
Algemene dekkingsmiddelen	609	615	569	600	980	1.241
Algemeen budgettair	65	183	580	1.295	2.125	3.025
Saldo/resultaat	2.236	0	599	1.813	883	627
Totaal lasten	13.071	10.923	12.084	14.178	14.579	15.860
Saldo van baten en lasten voor bestemming resultaat	52.423	56.349	56.813	56.058	55.885	56.672
Onttrekkingen aan reserves	276	4.595	348	0	289	245
Stortingen in reserves	2.243	4.565	866	0	0	0
Mutaties reserves	-1.967	31	-518	0	289	245
Saldo van baten en lasten na bestemming resultaat	50.456	56.380	56.295	56.058	56.174	56.917
Ontwikkeling begroting			-85			

Ten opzichte van de begroting 2025 daalt het voordelige resultaat op dit programma met € 85.000. De ontwikkelingen met een afwijking van meer dan € 25.000 zijn:

- Het resultaat op de algemene uitkering stijgt vooral door de inzet van het plafond BTW Compensatiefonds vanuit het maatregelenpakket. Het totaal resultaat is € 730.000. De berekening is gebaseerd op de meicirculaire 2025.
- Afgezien van de reguliere indexering stijgen de inkomsten uit OZB en toeristenbelasting aanvullend met € 414.000. Deze verhoogde inkomsten zijn gebaseerd op het maatregelenpakket.
- In het kader van het maatregelenpakket wordt vanaf 2026 met een voordeel gerekend van € 198.000 vanwege het deels doorrekenen van de inzet van MGD aan projecten en investeringen.

- Als nieuw beleid is een formatie uitbreiding opgenomen voor een bibob medewerker met een jaarlijkse last van € 36.000 en een medewerker bestuurssecretariaat met een jaarlijkse last van € 39.000.
- Vanaf 2026 maken we gebruik van de mogelijkheid om 10% van het surplus vanuit de Algemene reserve in te zetten als dekkingsmiddel. Dit is voor 2026 een voordeel van € 321.000 ten opzichte van 2025.
- De mutaties op de resterende stelposten voor prijsindexering e.d. en begrotingssaldo geven een negatief resultaat van € 1.016.000 in 2026 ten opzichte van 2025 omdat de budgetten hiervoor toenemen.

De overige afwijkingen bestaan uit afwijkingen kleiner dan € 25.000, prijsindexering, kapitaallasten, bijdrage MGD en administratieve mutaties.

Beleidsindicatoren

Indicatoren programma Ruimtegevend bestuur	Eenheid	Periode	Nederland	Sint-Michielsgestel
Apparaatskosten	Bijdrage MGD per inwoner	2026	*	888,9
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2026	*	7,5
Demografische druk	%	2025	70,7	82,5
Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden	€	2025	957	1.031
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	€	2025	1.050	1.106
Gemiddelde WOZ-waarde				
	x € 1.000	2020	271,0	342,0
	x € 1.000	2021	290,0	359,0
	x € 1.000	2022	317,0	392,0
	x € 1.000	2023	368,0	460,0
	x € 1.000	2024	379	464
Jongeren met een delict voor de rechter	%	2023	1,0	0,0
Jongeren met jeugdreclassering	%	2024	0,4	0,0
Misdrijven - Diefstallen uit woning	per 1.000 inwoners	2024	1,2	1,5
Misdrijven - Geweldsmisdrijven	per 1.000 inwoners	2024	4,3	1,3
Misdrijven - Vernielingen en misdrijven tegen openbare orde en gezag	per 1.000 inwoners	2024	5,7	3,0
Misdrijven - Winkeldiefstallen	per 1.000 inwoners	2024	2,2	1,8
Verwijzingen Halt	per 1.000 jongeren	2023	9	9

* gegevens niet beschikbaar

Paragrafen

Lokale heffingen

Deze paragraaf gaat over alle gemeentelijke heffingen. Hier gaan we ook in op de actuele ontwikkeling rondom het gemeentelijk belastinggebied. Daarbij wordt aandacht besteed aan de totstandkoming van de tarieven en de beleidskeuzes die daaraan ten grondslag liggen. Ook de lokale lastendruk en de kwijschelding komen in deze paragraaf aan de orde.

Het beleid algemeen

Conform het bestuursakkoord 2022-2026 gaan we behoedzaam om met de lastendruk voor onze inwoners en bedrijven. Het uitgangspunt is dat we de lokale lasten niet meer verhogen dan de inflatiecorrectie. Bij de lokale heffingen wordt onderscheid gemaakt naar belastingen en rechten.

Bij **belastingen** is er geen directe relatie met een prestatie van de gemeente. De opbrengsten van deze belastingen gebruiken we als algemeen dekkingsmiddel. We blijven de komende jaren onze gemeentelijke belastingen heffen.

De **rechten** bestaan uit bestemmingsheffingen en retributies. Bij rechten is sprake van het leveren van een tegenprestatie door de gemeente. De geraamde opbrengsten mogen niet hoger zijn dan de geraamde kosten van de gemeente voor de uitoefening van de taak. Dat wil zeggen: niet meer dan honderd procent kostendekkend.

Belastingen

De meeste belastingen worden op basis van de door de raad vastgestelde Voorjaarsnota 2025 aangepast met het inflatiepercentage van 2,9% voor het jaar 2026.

Wij kennen de volgende belastingen:

- Onroerende-zaakbelastingen (OZB);
- Reclamebelasting;
- Precariobelasting;
- Toeristenbelasting.

Rechten (bestemmingsheffingen en retributies)

De tarieven voor gemeentelijke rechten worden (voor zover de tarieven niet aan een wettelijk maximum zijn verbonden) jaarlijks aangepast en zijn hoogstens kostendekkend.

Wij kennen de volgende rechten:

- Rioolheffing;
- Afvalstoffenheffing;
- Lijkbezorgingsrechten;
- Diverse leges.

In de volgende sub-paragraaf wordt inzichtelijk gemaakt hoe de tarieven van de heffingen berekend zijn.

Bij de kostendekkende heffingen zijn overzichten geplaatst waaruit blijkt dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden. Verder worden de beleidsuitgangspunten per belasting/rechtensoort gepresenteerd, de in deze begroting opgenomen opbrengsten en de voorlopige tarieven.

Gelijktijdig met deze begroting stelt de raad bij een apart raadsbesluit de tarieven vast.

Het beleid per belastingsoort

Onroerende zaakbelasting (OZB)

De onroerendzaakbelasting (OZB) vormt een belangrijke inkomstenbron voor de gemeente. De OZB is een algemeen heffings- en dekkingsmiddel waarvoor geen specifieke onderbouwing van de tarieven nodig is. We stellen het tarief van de OZB vast op basis van de WOZ-waarde (Waardering Onroerende Zaken) van alle onroerende zaken. De OZB-tarieven zijn een percentage van deze WOZ-waarde. Met de totale WOZ-waarde en de OZB-tarieven realiseren we de taakstellende inkomsten.

Begroting en inkomsten:

Met deze begroting stellen we de benodigde inkomsten vanuit de OZB vast. Naast de reguliere indexering met 2,9% wordt de opbrengst OZB eenmalig structureel met 4% verhoogd in verband met het maatregelenpakket. Hiermee komt de totale stijging, exclusief areaaluitbreidingen, uit op 6,9% in 2026. Deze inkomsten zijn leidend voor de definitieve OZB-tarieven.

Voorlopige en definitieve vaststelling:

Bij het vaststellen van deze begroting is de totale WOZ-waarde per 1-1-2025 nog niet bekend. We stellen de OZB-tarieven in de begroting "voorlopig" (te hoog) vast. Zodra de totale WOZ-waarde per 1-1-2025 volledig bekend is, stellen we de tarieven definitief (lager) vast.

WOZ-waarde en tariefbepaling:

De totale WOZ-waarde per 1-1-2025 vormt de basis voor de berekening van de OZB-tarieven 2026. Op basis van de totale WOZ-waarde per 1-1-2025 van alle onroerende zaken in de gemeente en de vastgestelde taakstellende inkomsten, worden de OZB-tarieven via het vaststellen van de gemeentelijke verordening onroerende-zaakbelasting 2026 vastgesteld.

Waardeontwikkeling en OZB-tarief:

De bovenstaande methode van het vaststellen van het OZB-tarief zorgt ervoor dat wanneer de waardeontwikkeling van alle onroerende zaak gelijk is aan de inflatiecorrectie, het OZB-tarief gelijk blijft. Bij een lagere waardeontwikkeling dan de inflatiecorrectie stijgt het OZB-tarief, en bij een hogere waardeontwikkeling daalt het OZB-tarief. Hierdoor zorgen de vastgestelde OZB-tarieven 2026 ervoor dat het totaal aan vastgestelde inkomsten OZB 2026 ook daadwerkelijk wordt gerealiseerd.

Reclamebelasting

De reclamebelasting is aangemerkt als een algemeen heffing/dekkingsmiddel. Hiervoor is geen specifieke onderbouwing van de tarieven noodzakelijk.

Op 15 december 2022 heeft de gemeenteraad ingestemd om met ingang van 2023 reclamebelasting in te voeren. Deze belasting brengt Sint-Michielsgestel in rekening bij winkeliers, dienstverleners en horecaondernemers in het afgebakende centrumgebied. De opbrengst komt ten gunste van de centrumfondsen voor de kernen Sint-Michielsgestel/Gemonde en Berlicum.

Er is geen tariefaanpassing voorzien. Naar verwachting zal er in 2026 een evaluatie plaatsvinden.

Precariobelasting

Wij heffen precariobelasting voor het gebruik van standplaatsen op de openbare gemeentegrond. De heffing vindt plaats op basis van een tarieventabel, waarbij onder andere de oppervlakte en de duur van plaatsing bepalend zijn. De opbrengst vloeit naar de algemene middelen.

Toeristenbelasting

De toeristenbelasting is aangemerkt als een algemeen heffing/dekkingsmiddel. Hiervoor is geen specifieke onderbouwing van de tarieven noodzakelijk. Er is sprake van een gedifferentieerd tarief. Dit resulteert in een evenwichtigere afdracht (dus een hogere overnachtingsprijs levert een hoger tarief van toeristenbelasting op).

Bij de tariefaanpassingen voor 2023 is voorgesteld de tarieven over meerdere jaren vast te stellen (2023 t/m 2026). Hiermee wordt voldaan aan de wens om de ondernemers ruim van tevoren duidelijkheid te geven. Voor 2026 is geen tariefaanpassing voorzien.

De tarieven voor 2026 zijn voor B&B's, hotel & pension € 2,10 per nacht, voor camping € 1,55. Voor georganiseerde groepen >10 personen 12-18 jaar € 0,50 en € 0,25 tot 12 jaar.

Rioolheffing

In de begroting wordt uitgegaan van een verhoging van de tarieven met de inflatiecorrectie. Hiermee wordt een volledige kostendekking gerealiseerd. De dekking bedraagt in het meerjarig perspectief maximaal 100%. Alle lasten en baten worden gebaseerd op de doorrekening van alle onderhoudskosten en investeringsplannen voor een periode van 70 jaren. Het tarief wordt over deze periode berekend, rekening houdende met de indexering en de beschikbare middelen uit de toe- of afgenomen voorziening. Een resultaat in een jaar wordt gestort of onttrokken aan de voorziening Riolerings.

Eind 2025 zal het nieuwe rioolbeheerplan ter vaststelling aan de gemeenteraad worden voorgelegd. De tariefstelling 2027 wordt hier voor het eerst op gebaseerd.

Onderbouwing tarieven riolering (x € 1.000)	Werkelijk 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
Overige goederen en diensten	3		
Mutatie voorzieningen	433	341	320
Belastingen op producenten	86	142	146
Belastingen op huishoudens	1.949	1.900	1.962
Inkomensoverdrachten - gemeenten		50	
Inkomensoverdrachten - waterschappen	58		
Inkomensoverdrachten - overige instellingen en personen	12	27	28
Kapitaaloverdrachten - overige instellingen en personen	1		

Onderbouwing tarieven riolering (x € 1.000)	Werkelijk 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
Totaal baten	2.541	2.460	2.457
Overige goederen en diensten	700	978	917
Kapitaallasten	353	460	573
Mutatie voorzieningen			
Compensabele BTW	507	351	280
Ingeleend personeel	77	16	17
Bijdragen inzet MijnGemeenteDichtbij	588	614	638
Inkomensoverdrachten - overige instellingen en personen	72	3	3
Kwijtscheldingen	23	38	28
Totaal lasten	2.320	2.460	2.457
Dekkingsresultaat (- = tekort)	221	0	0
Dekkingspercentage	110%	100%	100%

Afvalstoffenheffing

Het inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval brengt kosten met zich mee. Alle gerelateerde inkomsten en uitgaven worden verantwoord binnen de exploitatie 'afval'. Het saldo (eindresultaat) hiervan wordt via de afvalstoffenheffing in rekening gebracht bij de inwoners. Het uitgangspunt hierbij is kostendekkendheid: 100% van de kosten, inclusief btw en overhead, wordt doorberekend.

De afvalstoffenheffing mag uitsluitend worden aangewend voor de bekostiging van inzameling en verwerking van huishoudelijk afval. Er mag geen winst mee worden gegenereerd. Bij een overschot wordt het positieve saldo toegevoegd aan de egalisatievoorziening afvalstoffenheffing. Bij een tekort wordt uit diezelfde voorziening geput. Dit systeem van gesloten financiering waarborgt transparantie en doelmatigheid.

Indexering vanaf 2026

Om de kostenstijging te kunnen blijven opvangen verhogen we de afvaltarieven met 2,9% ten opzichte van 2025. Dit percentage is gebaseerd op verwachte loon- en prijsontwikkelingen en kapitaalkosten als gevolg van investeringen.

Voor 2026 zijn de belangrijkste wijzigingen:

- In 2025 wordt door de gemeenteraad het benodigde investeringskrediet beschikbaar gesteld voor de aanleg van een aantal verzamellocaties met ondergrondse containers voor de verschillende afvalstromen binnen de gemeente en voor een nieuwe mini-container met nieuwe chip voor alle adressen in Sint-Michielsgestel voor de reststroom, het groente-, fruit- en tuinafval (GFT) en de plastic, metaal en drankkartons (PMD). Dit ter uitvoering van de Beleidsnotitie Afval en Grondstoffen 2023-2030.
- Dit leidt tot toenemende kapitaallasten in 2026. In combinatie met hogere kosten voor personeel en diensten van derden is er binnen de gesloten financiering onvoldoende ruimte voor verlaging of teruggave van afvalstoffenheffing, ondanks een andere inschatting in begroting 2025. Wel kunnen we volstaan met het toepassen van de jaarlijks door de gemeente gehanteerde index ('Inflatiecorrectie belastingen en tarieven' zoals vastgelegd in onze Voorjaarsnota). Zoals in de Voorjaarsnota afgesproken voor alle gemeentelijke heffingen, verhogen we de afvalstoffenheffing met 2,9% in 2026. Dit geldt zowel voor vastrecht als voor de aanbiedtarieven ('diftar').

- Hiermee loopt de egalisatievoorziening op termijn enigszins terug. Per 1 januari 2026 hebben we de beschikking over een voorziening afvalstoffenheffing ter hoogte van € 1.572.000 (stand inclusief mutaties Voorjaarsnota 2025). Bij de genoemde indexering van de afvalstoffenheffing zal deze beperkt oplopen tot € 1.629.000 per 31 december 2029 (onder voorbehoud van wijzigingen vanuit voor- en nadelen exploitatie). Op deze manier houden we de kostenstijging voor de inwoners relatief beperkt. Tegelijk behouden we financiële ruimte om in te zetten op onze beleidsdoelen vanuit de Beleidsnotitie Afval en Grondstoffen 2023-2030. Dat gaat dan om het produceren van minder restafval, meer gescheiden afval en meer hergebruik.

Onderbouwing tarieven afval (x € 1.000)	Werkelijk 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
Leges en andere rechten	3.399	2.965	3.438
Overige goederen en diensten	509	585	585
Mutatie voorzieningen	313	429	27
Totaal baten	4.221	3.979	4.050
Belastingen	94	80	80
Duurzame goederen	12	5	5
Overige goederen en diensten	2.555	2.818	2.870
Kapitaallasten	8	8	8
Mutatie voorzieningen	402		
Overige verrekeningen			
Compensabele BTW	458	568	574
Inkomensoverdrachten - gemeenschappelijke regelingen	30	31	31
Bijdragen inzet MijnGemeenteDichtbij	397	414	431
Kwijtscheldingen	46	55	52
Totaal lasten	4.003	3.979	4.050
Dekkingsresultaat (- = tekort)	218	0	0
Dekkingspercentage	105%	100%	100%

Lijkbezorgingsrechten

We geven invulling aan de in 2012 vastgestelde beheersverordening gemeentelijke begraafplaatsen. Onze gemeente heeft momenteel twee gemeentelijke begraafplaatsen. Het uitgangspunt is dat de tarieven voor de diensten die samenhangen met de uitvoering volgens de Wet op de Lijkbezorging in de pas lopen met die van andere (gemeentelijke en parochiële) aanbieders. Onze tarieven worden jaarlijks geïndexeerd en vastgesteld.

Diverse leges

De huidige legesverordening is onderverdeeld in drie hoofdstukken:

- Hoofdstuk 1: Algemene dienstverlening;
- Hoofdstuk 2: Dienstverlening en besluiten in het kader van de Omgevingswet;
- Hoofdstuk 3: Dienstverlening vallend onder de dienstenrichtlijn en niet vallend onder hoofdstuk 2.

Kostendekkendheid leges

Om de kostprijs van de diverse producten vallend onder de legesverordening te berekenen, baseert gemeente Sint-Michielsgestel zich op Activity Based Costing; alle handelingen die komen tot een prestatie worden afgezet tegen het uurtarief van een behandelend medewerker. Van alle producten wordt dus inzichtelijk gemaakt wat de gemiddelde tijdsbesteding is, en de aantallen van deze producten die worden verkocht.

In een legesverordening worden veel verschillende tarieven gehanteerd. De maximale kostendekkendheid hoeft niet per tarief te gelden. Zolang het maximale van honderd procent voor de gehele legesverordening niet wordt overschreden, mag de kostendekkendheid van honderd procent per tarief wel worden overschreden.

Door deze zogenoemde kruissubsidiëring is het mogelijk om het overschot aan legesontvangsten op bepaalde producten te nivelleren met het tekort aan ontvangsten op andere producten. Deze kruissubsidiëring wordt enkel per hoofdstuk toegepast.

Leges algemene dienstverleningIn dit hoofdstuk van de legesverordening worden met name de leges op de producten burgerzaken geheven, zoals identiteitskaarten, paspoorten en rijbewijzen.

De leges burgerzaken worden voor een deel bepaald door de van Rijksweg vastgestelde (maximum) bedragen. Voor zover deze Rijkstarieven niet van toepassing zijn, kan de gemeente het zelf bepalen. Voor dit deel worden de tarieven in 2026 trendmatig met 2,9% verhoogd.

Onderbouwing tarieven burgerzaken (x € 1.000)	Werkelijk 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
Leges en andere rechten	646	637	814
Overige goederen en diensten	16	13	13
Inkomensoverdrachten - overige instellingen en personen	1	5	5
Totaal baten	663	655	832
Salarissen en sociale lasten	8	8	8
Overige goederen en diensten	28	38	38
Inkomensoverdrachten - Rijk	300	275	365
Bijdragen inzet MijnGemeenteDichtbij	870	914	948
Totaal lasten	1.206	1.235	1.359
Dekkingsresultaat (- = tekort)	-543	-580	-527
Dekkingspercentage	55%	53%	61%

Leges dienstverlening en besluiten in het kader van de Omgevingswet

In dit hoofdstuk worden de leges geheven aangaande een omgevingsvergunning.

Voorbeelden van de leges die in rekening worden gebracht voor een omgevingsvergunning met de werkzaamheden bouwen en slopen, afwijken van het bestemmingsplan zonder de activiteit bouwen en een inrit of uitrit aanleggen. Maar ook het kappen van bomen of brandveilig gebruik valt onder deze dienstverlening en de in rekening te brengen leges.

Zoals in de Voorjaarsnota 2025-2029 opgenomen worden de tarieven voor 2026 naast de trendmatige verhoging aanvullend met 10% verhoogd op basis van het maatregelenpakket.

Dienstverlening vallend onder de dienstenrichtlijn en niet vallend onder hoofdstuk 2

Onder deze dienstverlening vallen alle in rekening te brengen leges betreffende horeca, evenementen en vergunningen als gevolg van de APV.

Inzicht kostendekkendheid leges

De gevolgen van de in rekening te brengen leges en de kostendekkendheid hiervan worden inzichtelijk gemaakt door het kostendekkendheidsonderzoek leges 2026. Op dit moment zijn de gevolgen nog niet geheel inzichtelijk en verwerkt in de begroting.

Zoals in de Voorjaarsnota 2025-2029 aangegeven, zijn de leges daar waar wettelijk toegestaan, met 2,9% geïndexeerd, wat leidt tot een verwachte opbrengst van € 1.940.000. De kostendekkendheidsberekening is vormgegeven voor het algehele belastingjaar 2026. Het kostendekkendheidsonderzoek leges geeft voor nu het volgende resultaat:

Kostendekkendheidspercentage gemeente Sint-Michielsgestel 2026

Hoofdstuk 1: Algemene dienstverlening	90%
Hoofdstuk 2: Dienstverlening en besluiten in het kader van de Omgevingswet	88%
Hoofdstuk 3: Dienstverlening vallend onder de dienstenrichtlijn en niet vallend onder hoofdstuk 2	62%
Totaal dekkingspercentage	88%

De tarieven en de verwachte opbrengsten

In het overzicht zijn de definitieve tarieven 2025 en de voorlopig voorgestelde tarieven 2026 opgenomen.

Belasting/heffing	Heffingsgrondslag	Vastgesteld tarief 2025	Voorlopig tarief 2026
Onroerende zaakbelasting			
Woningen:			
* eigenaren	WOZ-waarde	0,1217%	0,1301%
Niet-Woningen:			
* eigenaren	WOZ-waarde	0,3398%	0,3632%
* gebruikers	WOZ-waarde	0,2206%	0,2358%
Toeristenbelasting	Overnachting	€ 2,10	€ 2,10
	per overnachting bij groepen >10 in de leeftijd van 12-18 jaar	€ 0,50	€ 0,50
	per overnachting bij groepen >10 in de leeftijd van 0-12 jaar	€ 0,25	€ 0,25
	Camping	€ 1,55	€ 1,55
Rioolheffing	vastrecht per aansluiting	€ 120,00	€ 123,60
	per m3 gebruikt/afgevoerd water	€ 0,37	€ 0,38
Afvalstoffenheffing	vastrecht laagbouw *)	€ 162,00	€ 197,64
	vastrecht hoogbouw *)	€ 210,00	€ 246,96
* diftar	lediging 240 liter rest	€ 18,00	€ 18,50
	lediging 140 liter rest	€ 10,50	€ 10,80
	lediging 60 liter rest	€ 4,50	worden niet meer gebruikt
Leges Omgevingswet	diverse tarieven	indexering 2,9%	12,9% conform Voorjaarsnota 2025
Leges Dienstverlening	diverse tarieven	indexering 2,9%	indexering 2,9%

*) tarief 2025 inclusief € 30 eenmalige teruggave

Opbrengsten belastingen en heffingen

In de volgende tabel is een overzicht opgenomen van de opbrengsten van de belangrijkste lokale belastingen en heffingen.

Belasting/heffing (x € 1.000)	Werkelijk 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Toelichting
<i>Onroerende zaakbelasting</i>				Indexering OZB-tarieven met 2,9% met aanvullend 4% als onderdeel van het maatregelenpakket (Voorjaarsnota 2025-2029). Opbrengst gebaseerd op woningbouwprogramma.
- woningen/eigenaren	6.876	7.503	8.098	
- niet- woningen/eigenaren	1.035	1.155	1.247	
- niet- woningen/gebruikers	580	656	709	
<i>Toeristenbelasting</i>	149	170	212	Tariefstelling is gebaseerd op het maatregelenpakket (Voorjaarsnota 2025-2029).
<i>Rioolheffing</i>	2.035	2.041	2.108	Indexering tarieven met 2,9%.
<i>Afvalstoffenheffing</i>	3.399	2.965	3.438	Indexering tarieven met 2,9%.
<i>Reclamebelasting</i>	45	47	47	
<i>Leges omgevingsvergunning</i>	569	631	992	Indexering tarieven met 2,9%.
<i>Leges burgerzaken</i>	646	637	814	Indexering tarieven met 2,9%.
TOTAAL	15.334	15.806	17.666	

Aanduiding van de lokale lastendruk

Onderstaand overzicht is opgenomen om inzicht te geven in de lokale lastendruk (OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing) in verschillende woonsituaties.

De volgende uitgangspunten zijn gehanteerd:

- Voor OZB is uitgegaan van een fictieve waardeontwikkeling van 11% (actuele verwachting) en een gewenste stijging van 6,9%. Een huurder betaalt daarnaast geen OZB.
- Voor afvalstoffenheffing is uitgegaan van een meerpersoonshuishouden met 10 ledigen van een 240 liter container voor restafval.
- Voor rioolheffing is uitgegaan van een waterverbruik van 120 m3.

Dit levert het volgende beeld op:

Ontwikkeling lokale lasten	Woz-waarde	Lasten 2025	(voorlopige) lasten 2026	Mutatie
huurder		€ 506	€ 552	9,0%
eigenaar met een woning van	€ 275.000	€ 841	€ 910	8,2%
eigenaar met een woning van	€ 400.000	€ 993	€ 1.072	8,0%
eigenaar met een woning van	€ 650.000	€ 1.297	€ 1.398	7,7%
eigenaar met een woning van	€ 900.000	€ 1.602	€ 1.723	7,6%

Bij de beoordeling van de gemiddelde belastingdruk worden de afvalstoffenheffing, de rioolheffing en de onroerende zaakbelasting woning betrokken. Voor de vergelijking zijn de gegevens uit de Atlas Gemeenten de lokale lasten 2025 gebruikt.

Landelijk geeft de lokale lastendruk het volgende resultaat over het afgelopen begrotingsjaar.

Coelo Atlas 2025	Landelijk gemiddeld	Sint-Michielsgestel	Rangnummer *
Eenpersoonshuishouden met eigen woning	€ 964	€ 1.031	244
Meerpersoonshuishouden met eigen woning	€ 1.053	€ 1.106	244
Eenpersoonshuishouden met huurhuis	€ 376	€ 361	131
Meerpersoonshuishouden met huurhuis	€ 480	€ 435	131

(*) 346 gemeenten, nummer 1 is de goedkoopste

Kwijtscheldingsbeleid

Kwijtschelding kan worden verleend voor de onroerende zaakbelasting, afvalstoffenheffing en rioolheffing. De overige heffingen zijn uitgezonderd van kwijtschelding.

Als een belastingplichtige (natuurlijke persoon of een zelfstandige ondernemer) die voor zijn privé woning, geen of weinig financiële middelen heeft om de belastingaanslag voor de gemeentelijke heffingen te kunnen voldoen, kan onder voorwaarden aan deze belastingplichtige kwijtschelding worden verleend. De beoordeling wordt gebaseerd op het wettelijk vastgestelde toetsingsinkomen en toetsingsvermogen. Het kwijtscheldingspercentage wordt gebaseerd op de zogenaamde 100%-norm (=100% van de bijstandsnorm).

Voor de begroting 2026 zijn de kwijtscheldingen geraamd op € 80.000.

Het bedrag dat wordt begroot voor kwijtschelding is onderdeel van de kostprijs en wordt dus meegerekend in de tariefbepaling voor afval en riolering.

Aantal kwijtscheldingen	2023	2024	2025*
Toegekend	301	274	190
Afgewezen	120	73	20
Totaal	421	347	210

* Dit betreft een inschatting gebaseerd op de 1e helft 2025 en prognose 2e helft 2025.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen bepaalt of de gemeente in staat is om de financiële gevolgen van onverwachte, niet-begrote kosten (risico's) op te vangen. Met een buffer kan worden voorkomen dat een financiële tegenvaller dwingt tot bezuinigen.

Op 24 januari 2019 heeft de gemeenteraad de notitie risicomanagement & weerstandsvermogen vastgesteld. In deze notitie zijn de kaders en spelregels vastgesteld voor het bepalen van het beschikbaar en benodigd weerstandsvermogen en het ratio weerstandsvermogen. In 2026 zullen we een nieuwe versie van de notitie aan de raad aanbieden ter vaststelling.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen bestaat uit:

- de benodigde weerstandscapaciteit = het totaal van de risico's en kansen op basis van een inschatting van kans en impact.
- de beschikbare weerstandscapaciteit = de financiële middelen om de risico's te dekken.

De beschikbare weerstandscapaciteit is als volgt berekend:

Beschikbare weerstandscapaciteit (x € 1.000)	Bedrag (x 1000)
Algemene risico reserve per 1 januari 2026	€ 7.686
Stille reserves	€ 0
Begrotingssaldo begroting 2026	€ 599
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit	€ 8.285

Conform bestaand beleid wordt de onbenutte belastingcapaciteit niet meegenomen bij de bepaling van beschikbare weerstandscapaciteit. Op het moment dat een beroep wordt gedaan op extra financiële ondersteuning uit het gemeentefonds, wordt van de gemeente verwacht dat deze capaciteit ook daadwerkelijk wordt benut.

De ratio weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de risico's die we lopen (de benodigde weerstandscapaciteit) en de financiële middelen die we hebben om de risico's te dekken (de beschikbare weerstandscapaciteit). De gemeente streeft naar een minimale ratio van 1,0 (raadsbesluit bij notitie Risicomanagement & weerstandsvermogen).

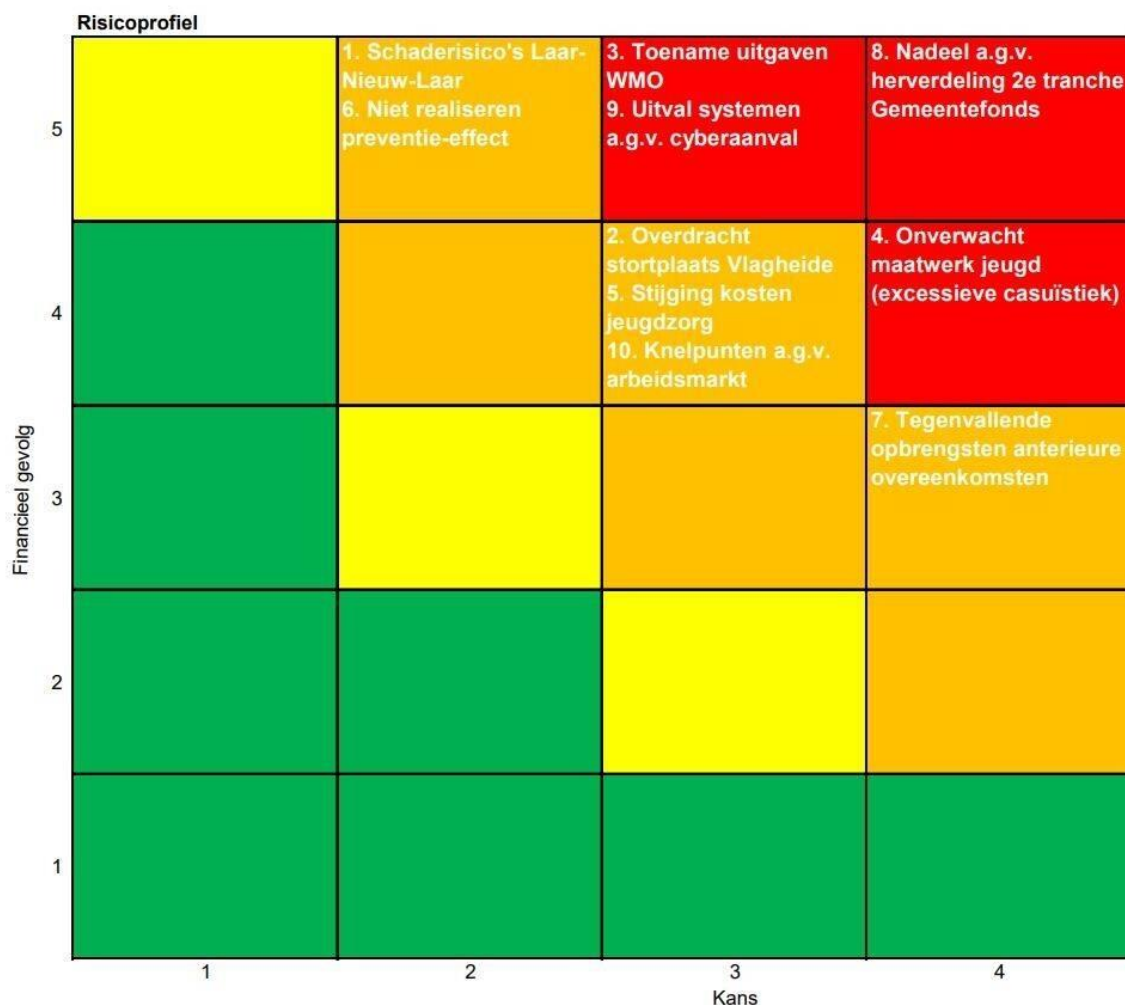
Het ratio weerstandsvermogen is als volgt berekend:

Ratio weerstandsvermogen (x € 1.000)	1-1-2026
Beschikbare weerstandscapaciteit	8.285
Benodigde weerstandscapaciteit	5.708
Ratio weerstandsvermogen	1,5
Kwalificatie	Voldoende

Met een ratio van 1,5 voldoen we aan de vastgestelde norm.

Ten opzichte van de jaarrekening 2024 is de beschikbare weerstandscapaciteit nagenoeg gelijk gebleven. De benodigde weerstandscapaciteit is echter met 1,8 miljoen gestegen. Hiervoor zijn twee belangrijke oorzaken aan te wijzen: we wegen risico's met een structureel karakter zwaarder dan in het verleden en we hebben het risico dat de in de begroting opgenomen preventiemaatregelen onvoldoende effect sorteren toegevoegd.

De risico's

Horizontaal = Kans Verticaal = financieel gevolg.
Risicoregister:

Risico's worden vastgelegd in het risicoregister. Per risico is een inschatting gemaakt van de kans dat het risico zich voordoet en de financiële gevolgen ervan. Deze inschatting is in lijn met het beleid vertaald naar een risicoscore.

De risico's zijn ingedeeld op incidenteel/structureel risico (I/S). Tot op heden werd met dit karakter geen rekening gehouden bij de waardering van het risico. Terwijl risico's met een structureel effect in de praktijk een grotere impact hebben. In het door de raad vastgestelde risicomanagementbeleid is bepaald dat risico's met een structureel karakter maximaal twee jaar ten laste mogen komen van de reserve. In lijn hiermee wordt de impact voor structurele risico's voortaan berekend als 2 x kans x effect. Het benodigde weerstandsvermogen tigt hierdoor aanzienlijk.

In lijn met het beleid wordt het risicobedrag verhoogd met 10% als opslag voor de risico's die op dit moment nog niet zijn ingeschat. Er wordt in het risico register onderscheid gemaakt tussen de kwantificeerbare en niet-kwantificeerbare risico's.

In onderstaand risicoregister zijn uitsluitend de risico's met een impactscore van 10 én een bedrag vanaf € 65.000 weergegeven. Deze grens is bepaald op 0,10% van het bedrag van de exploitatie van 2018.

Onverwachte, niet-begrote kosten (risico's) die een effect hebben op de financiële positie van GR MijnGemeenteDichtbij worden conform de verdeelsleutel opgenomen in de weerstandsparagrafen van de deelnemende gemeenten.

De benodigde weerstandscapaciteit is als volgt berekend:

Nr.	Kwantificeerbare risico's	Effect	Type	Kans	Gevolg (x € 1.000)	Impact (x € 1.000)	Kans	Gevolg	Risico-score
1	Schaderisico's verplichtingen Laar-Nieuw Laar	Extra lasten, niet begroot	I	30%	1.500	450	2	5	10
2	Overdracht stortplaats Vlagheide	Extra lasten, niet begroot	I	50%	216	108	3	4	12
3	Toename uitgaven WMO	Extra lasten, niet begroot	S	30%	448	269	3	5	10
4	Onverwacht maatwerk jeugd (Excessieve casuïstiek)	Extra lasten, niet begroot	S	70%	250	350	4	4	16
5	Stijging kosten jeugdzorg	Extra lasten, niet begroot	S	50%	307	307	3	4	12
6	Niet realiseren preventie-effect	Extra lasten, niet begroot	S	30%	728	436	2	5	10
7	Tegenvallende opbrengsten anterieure overeenkomsten	Minder inkomsten dan begroot	S	70%	150	210	4	3	12
8	Risico's grondexploitatie	Minder inkomsten dan begroot	I	50%	529	265	3	5	15
9	Nadeel herverdeling 2e tranche Gemeentefonds	Minder inkomsten dan begroot	S	70%	860	602	4	5	20
10	Uitval van kritische applicaties/systemen door een cyberaanval	Extra lasten, niet begroot	I	50%	2.200	1.100	3	5	15
11	Personele knelpunten door een krappe arbeidsmarkt, langdurig ziekteverzuim in combinatie met duurdere inhuur	Extra lasten, niet begroot	S	50%	264	264	3	4	12

Deze risico's worden hieronder apart toegelicht.

Totaal risico's met een impact vanaf het jaar 2026	4.096
Overige risico's < € 65.000	1.093
10% risico-opslag voor niet gekwantificeerde risico's	519
Totaal benodigde weerstandscapaciteit	5.708

Deze risico's worden hieronder apart toegelicht.

Programma Duurzaamheid

1. Schadeverplichting Laar-Nieuw-Laar

Bij de realisatie van de Gebiedsvisie Laar-Nieuw Laar zijn diverse anterieure overeenkomsten gesloten. Het omgevingsplan betreffende deze ontwikkeling is door de Raad van State geschorst, hetgeen een herstelbesluit noodzakelijk maakt. Afhankelijk van de inhoud van dit herstelbesluit is er een, door ons als relatief klein ingeschatte, kans dat dit leidt tot een schadeclaim van één van de betrokken partijen.

2. Overdracht stortplaats Vlagheide

Sint-Michielsgestel maakt onderdeel uit van het Stadsgewest 's-Hertogenbosch. Dat is bezig met de overdracht van de voormalige stortplaats Vlagheide aan de provincie Noord-Brabant. Uit onderzoek door de provincie is gebleken dat de omvang van het doelvermogen van het Nazorgfonds mogelijk niet toereikend is voor de toekomstige nazorgverplichtingen. Over de gewenste omvang van het doelvermogen is nog geen overeenstemming tussen het Stadsgewest en de provincie. De provincie verlangt een hoger doelvermogen dan nu aanwezig is. In combinatie met het negatieve eigen vermogen van het Stadsgewest is de kans aanwezig dat de deelnemende gemeenten gezamenlijk een bedrag van 2,67 miljoen extra moeten storten in het Nazorgfonds. Het aandeel van Sint-Michielsgestel in deze potentiële vordering van de provincie is 8,1%.

Programma Meedoen

3. Toename uitgaven WMO

Binnen de WMO is er sprake van een open-einde regeling. Bij een open-einde regeling wordt de geïndiceerde zorg verstrekt, ook als het beschikbare budget op is daardoor is er altijd een risico dat de uitgaven hoger zijn dan begroot, doordat de WMO een open-einde regeling is.

4. Onverwacht maatwerk Jeugd (excessieve casuïstiek)

Met regelmaat worden we geconfronteerd met cliënten jeugdzorg waarvoor maatwerk nodig is waarvan de kosten excessief hoog zijn (>200K). Een deel van de kosten boven dit bedrag wordt gedragen door de regio. Omdat meer gemeenten worden geconfronteerd met excessief maatwerk neemt de aanspraak op deze solidariteitsregeling toe, zodat volledige vergoeding van de meerkosten niet meer gegarandeerd is. Op basis van de recente ervaringen schatten we kans dat excessief meerwerk optreedt hoger in dan voorheen.

5. Stijging kosten Jeugdzorg

De laatste jaren zien we de kosten van jeugdzorg enkel toenemen. Keer op keer blijken de geraamde budgetten ontoereikend. Ondanks de structurele bijraming van de zorgkosten is de kans nog steeds aanwezig dat er (forse) overschrijdingen ontstaan. Extra inzetten op preventie moet de stijging een halt toeroepen.

6. Niet realiseren beoogde preventie-effect

In de begroting is een groot aantal preventiemaatregelen opgenomen die moeten leiden tot verlaging van de zorgkosten. De beoogde effecten zijn gebaseerd op resultaten die elders reeds zijn behaald en zijn voorzichtig ingeschat. Toch bestaat de kans dat de resultaten in de praktijk tegenvallen en dat de zorgkosten hoger uitvallen dan verwacht.

Programma Leefomgeving

7. Tegenvallende opbrengsten anterieure overeenkomsten

Op dit moment wordt voorzien in een relatief hoog bedrag aan inkomsten vanuit anterieure

overeenkomsten. Het risico bestaat dat de werkelijke inkomsten aanzienlijk lager zijn dan gepland. De gemeente heeft beperkte sturing op het indienen van verzoeken tot medewerking vanuit de markt die leiden tot een anterieure overeenkomst.

8. *Risico's grondexploitaties*

Jaarlijks voert de gemeente een risicoanalyse uit. Hierbij brengt ze risico's in kaart, wat is de oorzaak en impact van het risico en wat zijn mogelijke beheersmaatregelen. De risico's dekt de gemeente af met de winstpotentie als deze voldoende is. Anders wordt het risico afgedekt met de algemene reserve. Voor de projecten Grinsel en Jacobskamp kan het risico gedekt worden vanuit de winstpotentie. Een bedrag van € 0,26 mln. Voor het Centrumplan wordt afgedekt met de algemene reserve.

Programma: Ruimtegevend bestuur

9. *Nadeel als gevolg van herverdeling 2e tranche Gemeentefonds*

In 2023 is een nieuw verdeelmodel voor het Gemeentefonds ingevoerd. Dit heeft voor Sint-Michielsgestel geresulteerd in een daling van de uitkering uit het Gemeentefonds. Deze daling is in stappen ingevoerd. Een deel van de daling (€ 25 per inwoner per jaar) is nog niet doorgevoerd in afwachting van diverse onderzoeken naar de objectivering van de verdeelsleutels die bij de verdeling van het gemeentefonds worden gehanteerd. Wanneer deze zogenaamde 2e tranche van de herverdeling van het Gemeentefonds onverkort wordt doorgevoerd leidt dit tot een daling van de inkomsten van ruim € 750.000. Er lopen echter nog een aantal onderzoeken die mogelijk tot een ander inzicht en andere verdeling kunnen leiden.

10. *Uitval van kritische applicaties/systemen in verband met een cyberaanval*

Met de toename van geopolitieke spanningen neemt ook het risico op schade door een cyberaanval toe. We hebben de kans daarom verhoogd van 30 naar 50%. Een cyberaanval kan bestaan uit een gijzeling van data (ransomware) of diefstal en mogelijke publicatie van privacygevoelige informatie. De inschatting van de impact van dit risico is gebaseerd op voorvallen die zich elders hebben voorgedaan. Door hoge eisen te stellen aan onze ICT-partners, door goede cybersecuritymaatregelen en investeren in de bewustwording van onze medewerkers proberen we dit risico zoveel als mogelijk te beperken. De ontwikkelingen op het vlak van cyberaanvallen gaan echter onverminderd snel. We blijven deze ontwikkelingen continu monitoren. Indien nodig stellen we onze verbetermaatregelen hierop bij, zodat we tijdig inspelen op die ontwikkelingen.

11. *Personele knelpunten door een krappe arbeidsmarkt, langdurig ziekteverzuim in combinatie met duurdere inhuur*

De krapte op de arbeidsmarkt houdt nog steeds aan. Met name technisch geschoold personeel blijft schaars. Uitbreiding van de capaciteit bij recruitment werpt weliswaar zijn vruchten af, maar bepaalde vacatures blijven moeilijk in te vullen, waardoor de kans reëel blijft dat er meer dan gewenst en begroot moet worden ingehuurd tegen hoge tarieven. Dit betekent dat het risico dat de personeelskosten worden overschreden blijft bestaan.

Niet kwantificeerbare risico's

Nr.	Niet-kwantificeerbare risico's	Effect	Type	Impact	Kans op optreden in jaar
12	Maatschappelijke ontwikkelingen	Extra lasten, niet begroot	S	PM	2026 e.v.
13	Financieel perspectief na 2027 onzeker	Minder inkomsten dan begroot	S	PM	2026 e.v.
14	Optreden van een datalek	Reputatieschade	I	PM	2026 e.v.
15	Verdwijnen laaggeschoold werk door AI	Extra lasten, niet begroot	I	PM	2026 e.v.

12. Maatschappelijke ontwikkelingen

Er gebeurt veel in maatschappelijk opzicht. Dit kan een gevolg hebben voor de financiële huishouding van onze gemeente. De alsmaar oplopende geopolitieke spanningen, met mogelijke hoge energieprijzen en inflatie als gevolg, het nog steeds niet opgeloste 'stikstof-dossier', de blijvende krappe woningmarkt en de oorlog in Oekraïne en de steeds toenemende weerstand in zake opvang en huisvesting asielzoekers en statushouders, zijn voorbeelden van ontwikkelingen die een risico vormen voor het goed kunnen uitvoeren van onze gemeentelijke taken. De financiële risico's die hier aan verbonden zijn laten zich moeilijk inschatten.

13. Financieel perspectief na 2026 onzeker

De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van het accres (prijsontwikkeling). In het coalitieakkoord is besloten om het accres vanaf 2026 niet langer te koppelen aan de ontwikkeling van de rijksuitgaven en vanaf dan te indexeren op basis van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp). Hiermee zijn er minder fluctuaties in de ontwikkeling van de uitkering. We zien de algemene uitkering in 2026 met ruim € 3 miljoen dalen ten opzichte van 2025. Een verdere bezuiniging op het Gemeentefonds is evenwel niet uit te sluiten gelet op de financiële positie van het rijk. Zeker nu de defensie-uitgaven op korte termijn zullen worden opgevoerd. Vanwege de komst van een nieuwe regering is het echter niet goed in te schatten of er (weer) bezuinigd zal worden op het Gemeentefonds.

14. Optreden van een datalek

Diverse medewerkers hebben vanuit hun functie toegang tot privacygevoelige informatie van inwoners. Fishing en andere vormen van cybercriminaliteit kunnen een datalek tot gevolg hebben. Maar een datalek kan ook ontstaan als gevolg van onjuist handelen van een medewerker, bewust dan wel onbewust. Een datalek moet gemeld worden bij de Autoriteit Persoonsgegevens, die in extremis een boete kan opleggen. Hoewel we, gelet op onze beheersmaatregelen, de kans op een boete minimaal achten, vermelden we dit risico ook vanwege de mogelijke imagoschade die aan een eventueel datalek verbonden is.

15. Verdwijnen laaggeschoold werk als gevolg van AI

Als gevolg van AI zullen naar verwachting banen verdwijnen die gerobotiseerd gaan worden. Dat betekent mogelijk een extra beroep op inkomensondersteuning. Op dit moment is het nog te vroeg om hier een goede risico-inschatting van te kunnen maken.

Kengetallen

Het is voor de gemeenten verplicht een basisset van vijf financiële kengetallen op te nemen in de begroting en de jaarstukken. Deze kengetallen zijn bedoeld om de gemeentelijke financiële positie inzichtelijker te maken en de vergelijkbaarheid tussen gemeenten te vergroten. Het gaat hierbij om de volgende kengetallen.

Kengetal	Berekening	Toelichting
Netto schuldquote	Totale schulden/totale baten (exclusief reserves)	Geeft inzicht in het niveau van de gemeentelijke schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Omdat bij leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal worden terugbetaald, wordt dit kengetal zowel berekend inclusief als exclusief de doorgeleende gelden.
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	Idem, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	
Solvabiliteitsrisico	Eigen vermogen/totaal balans	Geeft inzicht in de mate waarin onze gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen.
Structurele exploitatieruimte (begroting)	Structurele baten en lasten + structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves/totale baten (exclusief reserves).	Dit cijfer helpt mee om te beoordelen welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen. Wanneer dit cijfer negatief is, betekent het dat het structurele deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te blijven dragen.
Grondexploitatie	Boekwaarde bouwgrond in exploitatie/totale baten (exclusief reserves)	De boekwaarde van de voorraden grond moet worden terugverdiend bij de verkoop. Kenmerkend voor grondexploitaties is dat de looptijd meerdere jaren is. Naarmate de inkomsten verder in de toekomst liggen, brengt dit meer rentekosten en risico's met zich mee.
Belastingcapaciteit	Totale woonlasten gemeente landelijk gemiddelde woonlasten	Geeft inzicht in hoe de totale woonlasten in de gemeente zich verhouden tot het landelijke gemiddelde. Als dit percentage laag ligt, betekent het dat de gemeente meer inkomsten uit belastingen zou kunnen verwerven. Of dit wel of niet gebeurt is een beleidskeuze.

Deze kengetallen zijn op basis van deze begroting doorgerekend en geven het volgende beeld.

Ontwikkeling kengetallen	Werkelijk 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029
Netto schuldquote	-10,39%	6,61%	11,28%	13,45%	13,73%	13,28%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-12,48%	4,82%	9,57%	11,90%	12,40%	12,21%
Solvabiliteitsrisico	47,73%	59,49%	55,73%	54,23%	53,70%	54,00%
Grondexploitatie	-1,77%	-1,30%				
Structurele exploitatieruimte begroting	8,28%	-1,98%	1,77%	4,87%	1,74%	1,47%
Belastingcapaciteit	107,85%	105,33%	105,33%	105,33%	105,33%	105,33%

Kengetallen in verhouding tot de normen zoals gehanteerd door de provincie	Kengetal begroting 2026	Minst risicovol	Neutraal	Meest risicovol
Netto schuldquote	11,28%	<90%	90-130%	>130%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	9,57%	<90%	90-130%	>130%
Solvabiliteitsrisico	55,73%	>50%	20-50%	<20%
Grondexploitatie	-	<20%	20-35%	>35%
Structurele exploitatieruimte begroting	1,77%	>0%		<0%
Belastingcapaciteit	105,33%	<95%	95-105%	>105%

Analyse en conclusie financiële kengetallen

Op basis van de huidige begrotingsgegevens geven 5 van de 6 kengetallen een minst risicovol beeld. Wat dit betreft is sprake van een financieel gezonde gemeente.

De belastingcapaciteit dat in combinatie moet worden beschouwd met ons gemeentelijke voorzieningenniveau kent een percentage van meer dan landelijk gemiddeld. Dit percentage heeft ook een relatie met de mate waarin onze gemeente gekort wordt op de algemene uitkering vanwege onze relatief hoge eigen belastingcapaciteit.

Kapitaalgoederen

Inleiding

In deze paragraaf wordt aangegeven hoe kapitaalgoederen in gemeentelijk eigendom worden beheerd. In de Financiële verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet, staat in artikel 22 dat er een actueel beleidskader onderhoud kapitaalgoederen is.

Kapitaalgoederen zijn de zaken die de gemeente nodig heeft om de diensten en goederen die zij aan haar burgers levert te produceren; het zijn grote zaken die meestal veel waarde hebben en meerdere jaren meegaan. De onderstaande beleidskaders kapitaalgoederen zijn gerealiseerd en vastgesteld door de gemeenteraad. Het betreft de volgende kapitaalgoederen:

- a. Wegen (incl. civiele kunstwerken)
- b. Openbare verlichting
- c. Riolering (incl. water)
- d. Groen (incl. bomen)
- e. Speeltoestellen
- f. Begraafplaats
- g. Gebouwen

Van de kapitaalgoederen geven we aan:

- a. het beleidskader
- b. de uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties
- c. de vertaling van de financiële consequenties in de begroting

De openbare ruimte wordt ook komend jaar beheerd en onderhouden op basis van wettelijke regels, zorgplichten en de bedoelde functionaliteit en kwaliteit zoals die in de beleidskaders en beleidsplannen is benoemd. Onderdeel van de beheerplannen zijn de 'einde levensduur vervangingen' van de kapitaalgoederen in de openbare ruimte; denk aan riolering, wegen en civiele kunstwerken. Het beheer van de openbare ruimte verandert echter snel, niet langer traditioneel maar toekomstgericht of kansgestuurd. Elke vervanging is zo een kans voor vernieuwing. Vernieuwing die rekening houdt met de maatschappelijke, technologische en klimatologische ontwikkelingen. Vernieuwing waar klimaatadaptieve maatregelen en de energietransitie integraal worden meegenomen. De opgave hierbij is om de vervangings- en vernieuwingsinvesteringen van de kapitaalgoederen te combineren met die van andere investerende partijen zoals woningbouwcorporaties, bedrijven en sociale partners.

Kennis over de omvang van de te onderhouden domeinarealen, maar ook de mutaties in de arealen, zijn van wezenlijk belang. De doelstelling is steeds de mutaties in de beheerarealen inzichtelijk te hebben en op basis hiervan de reservering en aanvraag van de benodigde onderhoudsbudgetten te borgen.

De beheerplannen geven op de middellange termijn aan welke onderhoud- en vervangingsmaatregelen in welk jaar genomen worden om het kapitaalgoed in stand te

houden. De beheerplannen zijn gebaseerd op een technische controle en/of schouw van het areaal en geven een realistisch beeld van de uit te voeren werkzaamheden en de daarvoor benodigde budgetten. Binnen het Integraal Meerjarenonderhoudsprogramma Openbare Ruimte (IMOR) maken we een doorkijk voor alle uit te voeren werken van alle vakdisciplines in de openbare ruimte. Deze stuurinformatie is de basis voor het verbeterd planmatig uitvoeren van projecten.

In de volgende paragrafen wordt per kapitaalgoed ingegaan op: Beleidskader, Doelen en Financiën en Prestaties 2026.

Wegen (inclusief Openbare verlichting)

Wegen

Beleidskader

Het Wegenbeheerplan 2025 vormt het beleidskader voor het wegenbeheer.

Doelen en Financiën

Het jaarbudget voor het beheer, uitvoering en regulier onderhoud voor wegbeheer bedraagt in 2026 € 1.787.100 (exclusief kapitaallasten en doorbelasting vanuit MGD en inclusief onttrekking voorziening kunstwerken).

Hierbij is onderscheid te maken in:

- Groot wegenonderhoud € 869.700
- Overig wegenonderhoud € 560.700
- Openbare verlichting € 224.200
- Groot onderhoud civiele kunstwerken (via voorziening) € 52.300
- Overig onderhoud civiele kunstwerken € 80.200

De onderhoudsvoorziening civiele kunstwerken is op niveau en wordt jaarlijks beoordeeld op toereikendheid.

Prestatie 2026

De wegen worden in 2026 beheerd op het vastgestelde wettelijke aansprakelijkheidsniveau. Dit gebeurt aan de hand van het meerjarenonderhoudsprogramma uit het Wegenbeheerplan 2026- 2029. Hieruit is naar voren gekomen dat een kwaliteitsverbetering nodig is om met name het afgesproken onderhoudsniveau te kunnen realiseren. Ter stimulering van recreatieve mogelijkheden in het buitengebied zal daarnaast extra aandacht worden geschonken aan kwalitatieve opwaardering van fiets- en wandelpaden. De planning van de onderhoudswerkzaamheden wordt afgestemd met de werkzaamheden en activiteiten die vanuit andere programma's plaats vinden en een effect hebben op de openbare ruimte. Een voorbeeld daarvan zijn de onder kapitaalgoed Riolerings weergegeven grootschalige rioolvervangingen Theereheide; de combinatie met kapitaalgoed Wegen maakt dat we 'werk met werk' kunnen maken. Het Integraal Meerjarenonderhoudsprogramma Openbare Ruimte (IMOR) is daarbij een belangrijk instrument.

Het daadwerkelijke uitvoeringsprogramma Groot Onderhoud Wegen wordt bepaald op basis van visuele inspecties van de voor het jaar 2026 geselecteerde wegen. Het onderhoud op wegen die vervangen worden of waar onderhoud te laat is uitgevoerd worden uit een apart budget. Getoetst wordt aan het kwaliteitsniveau Verhardingen volgens de CROW criteria, niveau C. Binnen de gemeente beheren we circa 1,9 miljoen m² aan wegverhardingen.

Overig wegonderhoud:

Naast het groot wegenonderhoud stellen we jaarlijks budgetten vast voor overig wegenonderhoud.

Dit betreft onder meer:

- Klein herstelwerk ter borging veiligheid weggebruiker
- Constructief onderhoud bermen
- Onderhoud verkeersborden, markeringen en overig wegmeubilair
- Schoonhouden van de wegen, onkruidbestrijding op verhardingen
- Gladheidsbestrijding

Openbare verlichting

Beleidskader

Het beleidsplan Openbare verlichting 2026- 2029 bevat een vertaling naar een bijbehorend beheerplan dat ervoor zorgt dat de openbare verlichting in de gemeente conform de vastgestelde ambities wordt onderhouden.

Doelen en Financiën

De financiële effecten die voortvloeien uit het beleidsplan Openbare Verlichting zijn in de begroting opgenomen.

Prestatie 2026

We kijken in het buitengebied naar mogelijkheden voor uitbreiding naar detectie of dynamische verlichting zodat donkere plekken verlicht worden wanneer dat nodig is. Ook worden tussentijdse kansen benut om ook naast de jaarlijkse herverlichting, bestaande conventionele lampen en armaturen te vervangen door LED. Binnen de gemeente beheren we ruim 6.300 lichtmasten.

Bij onderhoud openbare verlichting wordt onderscheid gemaakt in:

- Klein- en storingsonderhoud, oplossen van schades;
- Groot onderhoud, incl. replace, schilderen en herverlichting naar LED.

Herverlichting:

De herverlichting van de conventionele verlichting en armaturen naar LED vindt plaats door middel van jaarbudgetten. Dit betekent dat jaarbudgetten verdeeld zijn over de vervangingsjaren 2024 tot en met 2028. Dekking wordt gevonden uit de hiermee samenhangende besparing op onderhoud, beheer en energie. Eind 2028 is 100% van het totale lichtmastenbestand uitgevoerd in LED.

Civiele kunstwerken

Beleidskader

Het beleidsplan Civiele Kunstwerken 2026- 2029 bevat een vertaling naar een bijbehorend beheerplan dat ervoor zorgt dat de civiele kunstwerken in de gemeente conform de vastgestelde ambities en constructieve (veiligheids-) normen worden onderhouden.

Doelen en Financiën

De financiële effecten die voortvloeien uit het beleidsplan Civiele Kunstwerken zijn in de begroting opgenomen. Voor groot onderhoud is een voorziening ingericht.

Prestatie 2026

In 2026 worden in hoofdlijn de werkzaamheden uitgevoerd die volgen uit het beheerplan Civiele Kunstwerken (via de voorziening). Daarnaast worden alle bruggen geïnspecteerd en waar nodig volgen constructieve herberekeningen. Het daadwerkelijke uitvoeringsprogramma blijkt op basis van de bijbehorende urgentiemaatstaf per kunstwerk.

Binnen de gemeente beheren we ongeveer 45 civiele kunstwerken.

Riolering (inclusief Water)

Beleidskader

Het beleid en beheer van de riolering is verankerd in het nieuwe Water- en Rioleringsplan voor de planperiode 2026- 2030 ter vaststelling aangeboden. Naast inbedding van klimatologische opgaven, duurzaamheidsprincipes en ontwikkelingen dient dit plan organisatorisch en financieel als basis voor de raming van de jaarlijkse kosten voor uitbreiding, instandhouding van het rioolstelsel en daarnaast als basis voor de bepaling van de hoogte van de rioolheffing. Het Water- en Rioleringsplan geeft tevens invulling aan de wettelijke zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater.

Doelen en Financiën

Het totaal van de lasten riolering (inclusief kapitaallasten, doorbelasting vanuit MijnGemeenteDichtbij en btw) bedraagt € 2.456.500 Hier staat tegenover dat de opbrengst van de rioolbelasting in principe een gelijk bedrag is (100% kostendekkend). Ten behoeve van een eventueel saldo (positief of negatief) is een voorziening Rioolbeheer in het leven geroepen, zodat dit onderdeel budgetneutraal in de begroting is opgenomen.

Prestatie 2026

Binnen het rioolbeheer dragen we zorg voor functionele instandhouding van het rioolsysteem en alle voorzieningen die daar onderdeel van uitmaken; we monitoren en meten de hydraulische werking van het systeem tijdens zware neerslag. De knelpunten die daaruit voortkomen geven ons een beeld van de eventueel noodzakelijk optimalisatie. Binnen de gemeente beheren we onder andere 165 km vrijvervalriolering, 19 hoofdgemalen, 13 randvoorzieningen, 106 km drukriolering en 685 drukrioolgemalen. Dit jaar wordt de persleiding Goudenregenstraat vervangen; daarnaast gaan we verder met de electro-mechanische renovatie van drukrioolgemalen in de buitengebieden van Gemonde en Sint-Michielsgestel.

In 2026 starten we met de rioolvervanging in de wijk Theereheide in Sint- Michielsgestel. De volgorde van jaarschijven is afgestemd op de huidige kwaliteit van het riool cq jaar van aanleg (leeftijd). Er vindt gedurende het hele proces nauwe afstemming plaats met bewoners, bedrijven en andere partijen zoals nutsbedrijven en waterschappen.

Doelmatig waterbeheer De Meierij:

In overeenstemming met het landelijk Bestuursakkoord Water werken we sinds 2013 binnen regio De Meierij samen aan doelmatig waterbeheer. Aan deze samenwerking nemen deel: gemeenten Boxtel, Best, 's-Hertogenbosch, Heusden, Oirschot, Vught en de waterschappen De Dommel en Aa en Maas. Doelstellingen zijn de drie K's: kostenbesparing, kwaliteitsborging en verminderen kwetsbaarheid. Jaarlijks worden activiteiten vastgesteld, waaronder bijvoorbeeld de gezamenlijke aanbesteding van rioolreiniging en rioolinspecties. De samenwerkingsovereenkomst loopt tot 2027.

Groen

Beleidskader

Het groenbeleid is vastgelegd in het Groenbeleidsplan Sint- Michielsgestel en vormt het beleidskader voor het openbaar groen in de gemeente. Hierin staan de uitgangspunten voor aanplantbeleid en voor het gewenste beeld, passend bij de sfeer van een wijk, buurt of infrastructuur. Het Bomenbeleidsplan is in 2020 vastgesteld en heeft een looptijd tot 2030.

Doelen en Financiën

De reguliere uitgaven die verband houden met het beheer ramen we jaarlijks in de begroting, geraamd op basis van bestekken. De uitvoering van deze bestekken besteden we voor het grootste deel uit. Voor het reguliere onderhoud en beheer van het openbaar groen

is en onderhoud natuur en landschap voor 2026 een bedrag beschikbaar van € 2.126.500 (exclusief doorbelasting vanuit MijnGemeenteDichtbij).

Op basis van de vastgestelde Meerjareninvesteringsplanning groenvoorzieningen zijn we in staat om de investeringen af te stemmen op klimaat adaptieve en sociale uitgangspunten zoals toegankelijkheidsopgaven, circulariteit, klimaatadaptatie, biodiversiteit en zelfwerkzaamheid.

Prestatie 2026

Het groenbeheer is gericht op het in stand houden van bestaande groenstructuren en groenvoorzieningen, bomen en bossen volgens het vastgestelde beeldniveau. Op locaties waar de onderhoudstoestand hier aanleiding toe geeft renoveren we het groen. Belangrijk uitgangspunt binnen het beheer is het verhogen van de biodiversiteit. Daarnaast voeren we het Essenvervangingsplan, jaarschijf 2026 uit, waarbij we meerjarig en gefaseerd alle zieken essen uit de gemeente vervangen door andere bomen. Onder kapitaalgoed Riolering is een uiteenzetting gegeven van de uitvoering jaarschijven vervanging riolering wijk Theereheide, Sint-Michielsgestel; vanuit Groenbeheer combineren we een aantal werkzaamheden waardoor we 'werk met werk' kunnen maken. Het Integraal Meerjarenonderhoudsprogramma (IMOR) is hierbij een belangrijk instrument.

Binnen de gemeente beheren we onder andere 250.000 m2 wijkgroen en 26.850 bomen.

Speeltoestellen

Beleidskader

In 2012 is de Beleidsnotitie Speelvoorzieningen vastgesteld. Vanuit deze Beleidsnotitie volgt een jaarlijks beheerplan. Dit vormt het kader voor het kapitaalgoed Speeltoestellen.

Doelen en Financiën

Voor het dagelijkse en planmatig onderhoud en vervanging is een budget beschikbaar van € 121.400 en ondergebracht bij kapitaalgoed Groen.

Prestatie 2026

Jaarlijks wordt een hoofdinspectie uitgevoerd om te beoordelen of het aanbod nog voldoet aan de veiligheidseisen en uitstraling. Met de resultaten van deze inspectie wordt een jaarwerkplan opgesteld. De speeltoestellen worden qua veiligheid getoetst aan het Warenwetbesluit Attractie- en Speeltoestellen (WAS). In onze gemeente beheren we 85 speelplekken waarop 434 speeltoestellen zijn geplaatst.

Begraafplaatsen

Beleidskader

In de gemeente zijn twee gemeentelijke begraafplaatsen en enkele bijzondere begraafplaatsen van kerkgenootschappen. Uitgangspunt van de gemeente is dat de tarieven voor de diensten die samenhangen met de uitvoering volgens de Wet op de Lijkbezorging in de pas lopen met die van andere (gemeentelijke) aanbieders.

Doelen en financiën

Het principe is gebaseerd dat de baten en lasten qua kostendekkendheid in redelijke verhouding zijn.

Prestatie 2026

We continueren het bestaand beheer en exploitatie van de gemeentelijke begraafplaatsen en dragen zorg voor een ordentelijk uitzien van de gemeentelijke begraafplaatsen.

Gebouwen

Beleidskader

Voor het dagelijks en planmatig beheer van gemeentelijke gebouwen (exclusief woningen en scholen) is een meerjaren onderhoudsplan (MJOP gebouwen) opgesteld. Binnen deze MJOP zijn alle zaken opgenomen om te voldoen aan een veilig en verantwoord gebruik van.

de gebouwen en de daarin opgenomen installaties en voorzieningen. De MJOP is op 18 december 2024 door de raad vastgesteld. Eind 2025 zullen we de nieuwe duurzame meerjaren onderhoudsplannen (DMJOP) aan de raad voorleggen, waarbij gelijktijdig de financiële consequenties in beeld worden gebracht.

Doelen en Financiën

Jaarlijks vindt er een storting in de betreffende voorziening onderhoud accommodaties (geen scholen) plaats die is gebaseerd op het onderliggende onderhoudsplan.

De begrote storting in de voorziening bedraagt voor gebouwen en geprivatiseerde sportaccommodaties € 348.500 in 2026. De geplande uitgaven in 2026 bedragen voor gebouwen en geprivatiseerde sportaccommodaties € 373.300. De onderhoudsvoorziening is op niveau en wordt jaarlijks beoordeeld op toereikendheid.

Prestatie 2026

Elk jaar wordt beoordeeld of de geplande technische onderhoudsmaatregel nog past bij de status van het gebouw. Afhankelijk hiervan wordt de norm gehanteerd: normaal onderhoud of instandhouding. Binnen de gemeente beheren we 26 gemeentelijke gebouwen.

Financiering

Deze paragraaf bevat de beleidsvoornemens ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille en geeft inzicht in de rentelasten, het renteresultaat en de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend en de financieringsbehoefte.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is een door de Wet Financiering Decentrale Overheden (wet FIDO) voorgeschreven sturings- en verantwoordingsinstrument ter beperking van het renterisico op de korte schuld met een looptijd van minder dan een jaar.

Deze kasgeldlimiet geeft het maximale bedrag aan dat met vlottende middelen mag worden gefinancierd en bedraagt 8,5% van de begrotingsomvang bij aanvang van het jaar. Voor onze gemeente is voor het begrotingsjaar 2026 de volgende kasgeldlimiet van toepassing.

Begrotingsomvang	Kasgeldlimiet
€ 90.417.400	€ 7.685.400

Met onze huisbankier, Bank Nederlandse Gemeenten (BNG), is een financieringsovereenkomst aangegaan van € 5.200.000.

Schatkistbankieren

Op basis van de Wet FIDO zijn decentrale overheden verplicht om overtollige liquide middelen tegen marktconforme rente (zijnde de rente waartegen de Nederlandse staat zichzelf financiert op de geld -en kapitaalmarkten) in de schatkist aan te houden.

Om decentrale overheden enige flexibiliteit te geven is een drempelbedrag van toepassing. Indien het totaal aan liquide middelen deze drempel overschrijdt, behoren de overtollige middelen te worden uitgezet bij de schatkist. Voor onze gemeente is voor het begrotingsjaar 2026 de volgende drempel voor schatkistbankieren van toepassing.

Begrotingsomvang	Schatkistbankieren
€ 90.417.400	€ 1.808.300

In de overeenkomst met de BNG is vastgelegd dat bedragen vanaf € 400.000 automatisch worden afgeroomd naar het Rijk.

Garantstelling

In het verleden zijn er regelmatig garantstellingen geweest voor leningen aan derden. De gemeente kan garantie verlenen voor leningen als daarmee het maatschappelijk belang gediend is er voldoende zekerheden gesteld worden. Per 1 januari 2025 was het totaal van de directe garantstellingen € 11,9 miljoen. Het totaal van de garantstellingen met een achtervangfunctie via het Waarborgfonds Sociale Woningbouw was € 81,7 miljoen. Het risico dat de gemeente loopt bij deze garantstellingen is meegenomen in de berekening van het weerstandsvermogen.

Renterisiconorm

Het renterisico is gebaseerd op de Wet FIDO en heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering te beheersen en te spreiden. De renterisiconorm houdt in, dat de jaarlijkse verplichte aflossingen en renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van de begrotingsomvang. Het doel hiervan is om het financieel risico bij rentestijgingen zoveel als mogelijk te spreiden over de jaren. Voor de komende meerjarenbegroting is de renterisiconorm als volgt berekend:

Berekening renterisiconorm (x € 1.000)	2025	2026	2027	2028	2029
renteherzieningen					
netto aflossingen	0	0	0	0	0
renterisico	0	0	0	0	0
begrotingsomvang	104.248	90.417	86.496	86.824	88.920
percentage risiconorm	20%	20%	20%	20%	20%
renterisiconorm	20.850	18.083	17.299	17.365	17.784

Berekening renterisiconorm

Uit dit overzicht blijft dat het renterisico lager is dan de renterisiconorm en dat vanaf 2025 de gemeente per saldo geen opgenomen langlopende leningen meer heeft.

Bij de berekening van de norm is rekening gehouden met het budgettaire risico voor de begroting. Daarom is uitgegaan van de netto aflossingen ofwel de te betalen aflossingen zijn verminderd met de te ontvangen aflossingen van de doorgeleende leningen. Op basis van deze cijfers wordt geconcludeerd dat voor onze gemeente de financieringsfunctie als sterk aangemerkt kan worden.

Liquiditeitsbegroting

Om de begroting tot uitvoering te brengen gaan we uitgaven doen. Hiervoor is een liquiditeitsbegroting opgesteld, waarmee er inzicht is op welke wijze alle begrote uitgaven kunnen worden betaald. Door omstandigheden (procedures, personele capaciteit, economische ontwikkelingen e.d.) kunnen plannen vertragen en ontstaat er een afwijkend financieringsbeeld, uiteraard met de bedoeling om de begroting daar zo mogelijk op aan te passen. Gebaseerd op de werkelijke cijfers 2024, de geactualiseerde begroting 2025 en de meerjarenbegroting 2026-2029 ontwikkelt de liquiditeitsbegroting zich als volgt.

Financieringsontwikkeling (x € 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029
saldo inkomsten exploitatie en investeringen	87.348	92.729	85.589	83.682	83.903	86.218
saldo ontvangen aflossingen	195	179	182	185	189	192
saldo ontvangsten	87.543	92.908	85.771	83.867	84.092	86.410
saldo uitgaven exploitatie	80.812	91.468	84.417	81.771	82.223	84.054
saldo investeringen en voorzieningen	5.121	17.182	5.703	4.221	4.250	7.221
aflossing geldleningen	391	94	97	100	104	107
saldo uitgaven	86.324	108.744	90.217	86.092	86.577	91.382
op te nemen geldleningen						
financieringsresultaat	1.219	-15.836	-4.446	-2.225	-2.485	-4.972
resultaat voorgaande jaren	9.970					
Cumulatief	11.189	-4.647	-9.093	-11.318	-13.803	-18.775
	overschot	tekort	tekort	tekort	tekort	tekort

Vanaf 2025 zien we een oplopend financieringstekort. Hierdoor wordt in structurele zin niet meer voldaan aan de kasgeldlimiet. Op basis hiervan is in 2028 een rentelast van € 350.000 opgenomen oplopend naar € 550.000 vanaf 2029 voor de mogelijk dan op te nemen geldleningen. Uitgaande van een rentepercentage van 3% (uitgangspunten begroting) is hiermee een lening van € 18 miljoen mogelijk. Als deze lening inderdaad opgenomen wordt, is er geen sprake meer van een financieringstekort.

EMU-saldo

Op Europees niveau zijn afspraken gemaakt dat het EMU-tekort (het gezamenlijke begrotingstekort van de overheden en de sociale fondsen) niet meer dan 3% mag bedragen. Ook lokale overheden dragen bij aan dit tekort. Op basis van de Wet FIDO heeft de minister van Financiën aanwijzingsbevoegdheden met betrekking tot het EMU-saldo.

In het Bestuurlijk Overleg Financiële verhoudingen van 21 november 2023 is de EMU-saldonorm voor de medeoverheden voor de periode 1 januari 2024 tot en met 31 december 2026 op -0,5% van het bruto binnenlands product (bbp) vastgesteld.

Het overzicht van het EMU-saldo is een verplicht onderdeel in de begroting. Samen met de geprognosticeerde balans geeft het inzicht in toekomstige ontwikkelingen van de financieringsbehoefte. Hiervoor kan verwezen worden naar onderstaand overzicht.

Berekening EMU-saldo	2025 x € 1.000	2026 x € 1.000	2027 x € 1.000
	Volgens realisatie tot en met september 2025, aangevuld met raming resterende periode	Volgens begroting 2026	Volgens meerjarenraming in begroting 2027
EMU-saldo	-15.799	-3.320	115

Rente

Rente speelt een rol in de begroting; er zijn kosten (vergoeding voor het lenen van geld) maar ook opbrengsten (bespaarde rente) mee gemoeid. Op basis van het BBV behoort rente op een post in de begroting te worden opgenomen en wel via het taakveld treasury. Dit doen we op basis van de renteomslag, inclusief de berekende rente over het eigen vermogen en de voorzieningen.

Op basis hiervan is sprake van het volgende renteresultaat:

Renteschema rentetoerekening (x € 1.000)	Werkelijk 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029
a. De externe rentelasten over de korte en lange financiering	53	42	143	212	595	841
b. De externe rentebaten	438	280	210	140	70	0
Totaal door te rekenen externe rente	-385	-238	-67	72	525	841
c. De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-26	-32	-18			
Saldo door te rekenen externe rente	-359	-206	-49	72	525	841
d.1 Rente over eigen vermogen	403	484	483	476	464	452
d.2 Rente over voorzieningen	217	235	232	222	212	205
De aan de taakvelden toe te rekenen rente	261	513	666	770	1.201	1.498

Renteschema rentetoerekening (x € 1.000)	Werkelijk 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029
e. De werkelijke aan taakvelden toegerekende rente (renteomsla	587	715	864	873	862	844
f. renteresultaat op het taakveld treasury	-326	-202	-198	-103	339	654
afwijking (max. 25%)	124,90%	39,38%	29,73%	13,38%	-28,23%	-43,66%

In de notitie Rente van cie. BBV staat de stellige uitspraak dat correctie van de toegerekende rente dient plaats te vinden wanneer de toegerekende rente >25% afwijkt van de daadwerkelijke rentelasten. Vanwege de tijdelijke overliquiditeit lukt dit vooralsnog niet.

Met ingang van de begroting 2026 is de renteomslag zoals die toegerekend wordt aan geactiveerde investeringen aangepast van 1,43% (2025) naar 1,56%.

Bedrijfsvoering

De paragraaf Bedrijfsvoering geeft ten minste inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering. De verantwoordelijkheid voor de bedrijfsvoering ligt bij onze gemeenschappelijke regeling MijnGemeenteDichtbij (MGD). We verwijzen hierbij naar de Begroting 2026 van MGD. [Homepage | Begroting 2026](#)
[MijnGemeenteDichtbij](#)

Verantwoording Wet open overheid (Woo)

De Wet open overheid (Woo) is in mei 2022 in werking getreden. De actieve openbaarmakingsplicht vanuit de Woo treedt echter gefaseerd in werking. Het zal, naar verwachting, tot eind 2026 duren alvorens de verplichting tot openbaarmaking van alle zeventien vastgestelde categorieën van kracht is. Vanuit onze gemeente zullen wij de landelijke instructies blijven volgen. Dit houdt in dat wij in 2026 op dezelfde wijze om zullen gaan met de implementatie van de Woo als in de afgelopen jaren. Hierbij speelt de informatiehuishouding binnen de organisatie een grote rol. Vandaar dat de implementatie van de Woo verweven is met het project 'Grip op informatie'.

Verbonden partijen

In deze paragraaf komen aan de orde onze visie op verbonden partijen in relatie tot de realisatie van de doelstellingen die zijn opgenomen in de begroting en de plannen betreffende de verbonden partijen. Daarbij gaan wij in op de bestuurlijke, beleidsmatige en financiële belangen en mogelijke risico's bij de verbonden partijen.

Visie op verbonden partijen

Onze relatie met verbonden partijen heeft de volgende belangrijke kenmerken:

- Wij participeren uitsluitend in verbonden partijen indien daarmee een publieke taak wordt gediend.
- Waar de uitvoering van gemeentelijke taken als een vorm van 'verlengd lokaal bestuur' is overgedragen aan derde partijen, hechten wij hieraan op dezelfde wijze als bij uitvoering in eigen beheer belang aan bevordering van effectiviteit, efficiency en transparantie.

Waar het gaat om kaderstelling, toezicht houden en controle ten aanzien van verbonden partijen, vullen wij de gemeentelijke rol in door aanwijzing van vertegenwoordigers in de besturen van de verbonden partijen en doordat begrotingen aan de Raad voor zienswijze worden voorgelegd.

Daar waar in de paragraaf sprake is van financieel risico, wordt bij onderdeel gemeenschappelijke regelingen het (totale) risico van de verbonden partij bedoeld, dus niet het risico voor de gemeente.

Gemeenschappelijke regelingen

Stadsgewest 's-Hertogenbosch

Algemene gegevens

Stadsgewest

Adres

Postbus 103, 5480 AC Schijndel

Website

<https://www.s-hertogenbosch.nl/>

Bestuurlijke gegevens

Stadsgewest

Doelstelling

De verwachting is dat de exploitanten voorlopig geen stortplaatsen voor eeuwigdurende nazorg aan de provincie overdragen. Dit biedt exploitanten de gelegenheid om samen met de provincie te onderzoeken of er op de verschillende stortplaatsen nieuwe inkomsten gegenereerd kunnen worden. Daarnaast kijken de gezamenlijke exploitanten naar mogelijkheden om het benodigde doelvermogen te verlagen. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan een verlenging van de levensduur van de afdichting naar 100 jaar.

In verband met het hiervoor beschreven proces, is het overleg met de provincie over de sluitingsverklaring stil komen te liggen. Met de sluitingsverklaring gaat de verantwoordelijkheid voor de nazorg over van exploitant naar provincie. Met de provincie zijn er op dit moment nog geen harde afspraken over wanneer de overdracht zal plaatsvinden.

Dit betekent dat de exploitant de komende jaren verantwoordelijk blijft voor de gesloten stortlocatie. De kosten voor beheer, monitoring en eventuele stabilisatiemaatregelen blijven daarmee onderdeel van de exploitatiekosten.

Op het moment dat de overdracht plaatsvindt, wordt de provincie verantwoordelijk voor de stortplaats. Daarbij dient het Stadsgewest echter een bruidsschat mee te geven om de toekomstige nazorg financieel te waarborgen.

Activiteiten

Beheer voormalige stortplaats de Vlagheide.

Zeggenschap gemeente

Burgemeester E. Smid is lid van het algemeen bestuur.

Financiële gegevens

Stadsgewest

Cijfers (x € 1.000)	2025	2026	Toelichting
Gemeentelijke bijdrage	27,9	29,7	
Aandeel gemeente in financieel risico	8,1%	8,1%	Het risico wordt bepaald door een terugbetalingsverplichting van 8,1% van € 1.469.000. Zie de toelichting hieronder.
Financieel risico	1.469	1.469	Het takenpakket van het Stadsgewest is beperkt tot het beheer van de gesloten stortplaats Vlagheide te Schijndel. Bij de vaststelling van de begroting 2020 is besloten om per ultimo 2020 een substantieel deel (€ 4.583.000) van het opgebouwde negatief saldo af te rekenen. De gemeenten hadden hiervoor een voorziening getroffen. Het resterende negatief vermogen van € 1.469.000 zal naar verwachting, na overdracht van de stortplaats en afwikkeling van het Nazorgfonds, uit het overschot uit deze afwikkeling, kunnen worden afgelost.
Bedrijfsresultaat (na bestemming)	0	0	
Eigen vermogen per 31-12	-1.469	-1.469	
Vreemd vermogen per 31-12	2.500	2.500	

GGD Hart voor Brabant

Algemene gegevens

GGD Hart voor Brabant

Adres

Postbus 3024, 5003 DA Tilburg

Website

<https://www.ggdhvb.nl/>

Bestuurlijke gegevens

GGD Hart voor Brabant

Doelstelling

Door samenwerking in de vorm van een openbaar lichaam de publieke gezondheidszorg van alle inwoners behartigen.

Activiteiten

Een bijdrage leveren aan de publieke gezondheidszorg.

Zeggenschap gemeente

Portefeuillehouder Volksgezondheid, de heer P. Raaijmakers, is lid van het algemeen bestuur.

Financiële gegevens

GGD Hart voor Brabant

Cijfers (x € 1.000)	2025	2026	Toelichting
Gemeentelijke bijdrage	1.349,9	1.388,1	
Aandeel gemeente in financieel risico	2,7%	2,7%	
Financieel risico	1.500	1.700	Het weerstandsvermogen (algemene reserve en bestemmingsreserves) is groot genoeg om de risico's te dekken en is in overeenstemming met afspraken in het algemeen bestuur. Ook de algemene reserve voldoet sinds eind 2024 weer aan de ondergrens.
Bedrijfsresultaat (na bestemming)	0	0	
Eigen vermogen per 31-12	4.670	3.509	
Vreemd vermogen per 31-12	11.079	10.494	

Veiligheidsregio Brabant-Noord

Algemene gegevens

Veiligheidsregio Brabant-Noord

Adres

Postbus 218, 5201 AE 's-Hertogenbosch

Website

<https://www.vrbn.nl/>

Bestuurlijke gegevens

Veiligheidsregio Brabant-Noord

Doelstelling

Samenwerking versterkt de mogelijkheden van gecoördineerde en georganiseerde hulpverlening.

Om de beoogde vernieuwingen en veranderingen in de komende jaren tot stand te brengen, heeft de Veiligheidsregio samen met haar partners een nieuw beleidsplan opgesteld voor de periode 2024-2027: Samenwerken aan veerkracht en veiligheid. Daarin geeft de Veiligheidsregio vorm aan haar ambities, focus en prioriteiten.

Activiteiten

Doelmatige integrale voorbereiding en uitvoering van georganiseerde en gecoördineerde hulpverlening door brandweer, geneeskundige hulpverlening en gemeenschappelijk meldcentrum.

Zeggenschap gemeente

Burgemeester E. Smid is lid van het algemeen bestuur.

Financiële gegevens

Veiligheidsregio Brabant-Noord

Cijfers (x € 1.000)	2025	2026	Toelichting
Gemeentelijke bijdrage	2.268,6	2.336,9	Op basis van inwoneraantallen CBS per 1-1-2024
Aandeel gemeente in financieel risico	4,5%	4,5%	
Financieel risico	3.000	3.750	De beschikbare weerstandscapaciteit is € 3,2 miljoen (algemene reserve). Het weerstandsvermogen komt dan uit op 0,85. Volgens de kwalificatie van het Nederlands Adviesbureau is de omvang van het weerstandsvermogen in relatie tot geïdentificeerde risico's daarmee matig (tussen 0,8 en 1 is matig, onder de 0,8 is onvoldoende).
Bedrijfsresultaat (na bestemming)	0	0	

Cijfers (x € 1.000)	2025	2026	Toelichting
Eigen vermogen per 31-12	19.323	18.854	
Vreemd vermogen per 31-12	119.637	122.706	

Regionale Ambulance Voorziening Brabant-Noord(RAV)

Algemene gegevens

Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden - West - Noord (RAV)

Adres

Postbus 3024, 5003 DA Tilburg

Website

<https://www.ravbrabantmwn.nl/nl-NL/Home>

Bestuurlijke gegevens

Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden - West - Noord (RAV)

Doelstelling

Door samenwerking kunnen professionele en betaalbare ambulancediensten worden verzorgd.

Activiteiten

Het verzorgen van ziekenvervoer en noodhulp ambulancevervoer.

Zeggenschap gemeente

Portefeuillehouder Volksgezondheid, de heer P. Raaijmakers, is lid van het algemeen bestuur.

Financiële gegevens

Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden - West - Noord (RAV)

Cijfers (x € 1.000)	2025	2026	Toelichting
Gemeentelijke bijdrage	0	0	Er wordt geen bijdrage van de gemeenten gevraagd.
Aandeel gemeente in financieel risico	n.v.t.	n.v.t.	In de GR RAV is vastgelegd in artikel 18 lid 3: De gemeenten zullen er steeds zorg voor dragen dat het openbaar lichaam te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan al zijn verplichtingen jegens derden te kunnen voldoen. Hoewel er geen bijdrage van de gemeenten in de exploitatie wordt gevraagd, blijft de gemeente drager van het financieel risico. Dit risico is gebaseerd op de verdeelsleutel naar rato van.

Cijfers (x € 1.000)	2025	2026	Toelichting
Financieel risico	0	0	De meest significante risico's zijn wel benoemd, maar gekwantificeerd als nihil. Op een moment dat de RAV een risico loopt dat niet binnen de reguliere begroting kan worden opgevangen, moeten de reserves worden aangesproken of moeten deze als buffer dienen. De reserves bedragen bijna € 16 miljoen.
Bedrijfsresultaat (na bestemming)	0	0	na mutatie reserves
Eigen vermogen per 31-12	15.887	15.887	
Vreemd vermogen per 31-12	31.782	30.833	

BHIC

Algemene gegevens

Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC)

Adres

Postbus 81, 5201 AB 's-Hertogenbosch

Website

<https://www.bhic.nl/>

Bestuurlijke gegevens

Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC)

Doelstelling

Door samenwerking kan deskundigheid worden geboden tegen de minst mogelijke kosten.

Activiteiten

Beheer van de archiefbescheiden en collecties. Vanuit de Archiefwet 1995 zijn overheidsorganen verplicht de onder hen berustende archiefbescheiden in goede, geordende en toegankelijke staat te brengen en te bewaren, alsmede zorg te dragen voor de vernietiging van de daarvoor in aanmerking komende archiefbescheiden. Het BHIC beheert de overgebrachte statische archiefbescheiden welke blijvend te bewaren zijn. Het archief bevat informatie die belangrijk is voor de bedrijfsvoering van de gemeente, maar ook voor publieke verantwoording, rechtsvinding en vanuit cultuur-historisch oogpunt. De inzage door publiek van de openbare archiefbescheiden wordt door het BHIC verzorgd.

Het BHIC houdt toezicht op de niet overgebrachte semi-statische archiefbescheiden voor Sint-Michielsgestel, Boxtel en MijnGemeenteDichtbij. Dit wordt uitgevoerd middels jaarlijkse inspecties.

Daarnaast heeft het BHIC een adviserende rol zowel gevraagd als ongevraagd.

Zeggenschap gemeente

Wethouder P. Raaijmakers is als portefeuillehouder betrokken bij het BHIC.

Financiële gegevens

Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC)

Cijfers (x € 1.000)	2025	2026	Toelichting
Gemeentelijke bijdrage	140,1	148,1	
Aandeel gemeente in financieel risico	5,6%	5,6%	Dit bedraagt 5,6% van het risico voor lagere overheden (gemeenten en waterschappen). Het overige risico wordt gedragen door Rijk en Provincie.
Financieel risico	413	468	Het weerstandsvermogen is met € 502.000 voldoende om de risico's te dekken.
Bedrijfsresultaat (na bestemming)	0	0	
Eigen vermogen per 31-12	1.458	1.324	
Vreemd vermogen per 31-12	5.913	5.977	

WSD-Groep

Algemene gegevens

WSD-Groep

Adres

Postbus 173, 5280 AD Boxtel

Website

<https://www.wsd-groep.nl/>

Bestuurlijke gegevens

WSD-Groep

Doelstelling

De visie van WSD is helder: WSD maakt het verschil voor mensen. "Wij geloven in een maatschappij waarin iedereen volwaardig en naar vermogen kan meedoen. Daarom kunnen en willen wij niet accepteren dat er mensen zijn die niet volwaardig kunnen participeren enkel omdat zij een afstand tot de arbeidsmarkt hebben".

Het is dan ook de missie van WSD om zoveel mogelijk mensen die onder de Participatiewet vallen te matchen, in te zetten en te ontwikkelen. WSD maakt dit gemakkelijk en aantrekkelijk voor gemeenten en werkgevers. Samen creëren zij duurzame kansen en werk.

De samenwerking tussen de WSD en de gemeente Sint-Michielsgestel krijgt vorm in het Lokaal Plan. Dit plan is vastgesteld voor de periode 2021-2025. In het Lokaal Plan zijn de basisdienstverlening en de plusdiensten verder uitgewerkt.

Activiteiten

WSD ondersteunt, begeleidt en ontwikkelt mensen met een verminderde loonwaarde naar werk en/of naar vormen van participatie. Het betreft dan mensen die tot de doelgroep van de sociale werkvoorziening horen en mensen met beperkingen, die tot de doelgroep van de

Participatiewet horen, die met behulp van inzet van re-integratieactiviteiten weer kunnen participeren. Verder is de expertise van WSD integraal inzetbaar binnen het gehele sociale domein.

Zeggenschap gemeente

Portefeuillehouder Sociale zaken en integratie de heer P. Raaijmakers is voorzitter van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur van de WSD. De heer C. Koopmans, raadslid, is lid van het algemeen bestuur.

Financiële gegevens

WSD-Groep

Cijfers (x € 1.000)	2025	2026	Toelichting
Gemeentelijke bijdrage	25,9	30,9	Conform het besluit van het Algemeen bestuur in de vergadering van 16-12-2009 blijven de bestuurs- en indicatiekosten apart benoemd en aferekend worden met de gemeenten. Ze worden berekend aan de hand van het aantal geplaatsten.
Aandeel gemeente in financieel risico	10,8%	12,9%	
Financieel risico	10.700	10.700	Het financieel risico heeft niet alleen betrekking op de bestuurs- en indicatiekosten, maar moet organisatiebreed worden gezien. Jaarlijks wordt het weerstandsvermogen (algemene reserve) herijkt op basis van de verschillende bedrijfs- en subsidierisico's. Het minimaal vereist weerstandsvermogen blijft ongewijzigd in omvang: € 10,7 miljoen en is daarmee voldoende om de risico's te dragen.
Bedrijfsresultaat (na bestemming)	2.095	4.395	Na onttrekking bestemmingsreserves.
Eigen vermogen per 31-12	31.791	36.403	Omdat er in de begroting van de WSD geen geprognosticeerde balans is opgenomen, zijn de cijfers uit de jaarrekening 2024 opgenomen, dus per 31-12-2023 en 31-12-2024.
Vreemd vermogen per 31-12	8.029	9.995	Idem als bij eigen vermogen.

Omgevingsdienst Brabant-Noord

Algemene gegevens

Omgevingsdienst Brabant-Noord

Adres

Victorialaan 1, 5213 JG 's-Hertogenbosch

Website

<https://www.odbn.nl/home>

Bestuurlijke gegevens

Omgevingsdienst Brabant-Noord

Doelstelling

Met samenwerking kan deskundigheid worden gebundeld en eenduidige uitvoering worden gegeven aan toezicht en handhavingstaken.

Activiteiten

Het verzorgen van adequate advisering op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving bij bedrijven.

Zeggenschap gemeente

Portefeuillehouder Ruimtelijke ontwikkeling, de heer Th. Geldens, is lid van het Algemeen Bestuur. Burgemeester E. Smid is aangewezen als plaatsvervanger.

Financiële gegevens

Omgevingsdienst Brabant-Noord

Cijfers (x € 1.000)	2025	2026	Toelichting
Gemeentelijke bijdrage	691,1	817,1	• Basis- en VTH verzoektaken 692,0 • Overige verzoektaken 84,1 • Collectieve taken 33,0 • Klachtenregeling 5,2 • Bodem-loket 2,8
Aandeel gemeente in financieel risico	1,8%	1,8%	
Financieel risico	1.735	2.031	De geraamde beschikbare weerstandscapaciteit (= algemene reserve) bedraagt € 1.852.238 per 1-1-2025. De weerstandsratio bedraagt hiermee 0,91 en is daarmee matig.
Bedrijfsresultaat (na bestemming)	0	0	
Eigen vermogen per 31-12	8.059	7.940	
Vreemd vermogen per 31-12	12.717	12.717	

Samenwerkingsorganisatie MijnGemeenteDichtbij

Algemene gegevens

Samenwerkingsorganisatie MijnGemeenteDichtbij

Adres

Markt 1, 5281 DA Boxtel

Website

<https://www.werkenbijmgd.nl/over-ons/onze-organisatie>

Bestuurlijke gegevens

Samenwerkingsorganisatie MijnGemeenteDichtbij

Doelstelling

De organisatie wil hoogwaardig en efficiënte diensten verlenen aan burgers, ondernemers en het bestuur van de deelnemende gemeenten.

Activiteiten

De Samenwerkingsorganisatie MijnGemeenteDichtbij levert de ambtelijke ondersteuning voor de gemeenten Boxtel en Sint-Michielsgestel.

Zeggenschap gemeente

Het Algemeen bestuur wordt gevormd door beide colleges.

Het Dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter van het college en één wethouder. Voor Sint-Michielsgestel zijn de burgemeester en wethouder P. Raaijmakers aangewezen als lid van het DB.

Financiële gegevens

Samenwerkingsorganisatie MijnGemeenteDichtbij

Cijfers (x € 1.000)	2025	2026	Toelichting
Gemeentelijke bijdrage	25.571,4	26.266,3	
Aandeel gemeente in financieel risico	43,6%	44,3%	
Financieel risico	n.v.t.	n.v.t.	Volgens artikel 30a van de Gemeenschappelijke Regeling, wat de basis is voor deze samenwerking van GR MijnGemeenteDichtbij is bepaald dat deze geen eigen reserves zal vormen. Van een beschikbare weerstandscapaciteit is daarom geen sprake. Onverwachte, niet-begrote kosten (risico's) zijn er natuurlijk wel. Dit is de benodigde weerstandscapaciteit. Het gevolg hiervan is dat als deze risico's zich voordoen de benodigde middelen beschikbaar gesteld worden vanuit de gemeenten. Deze risico's worden conform de verdeelsleutel opgenomen in de weerstandsparagrafen van de gemeente Boxtel en Sint-Michielsgestel en zijn daarmee ook onderdeel van het weerstandsvermogen van de gemeenten.
Bedrijfsresultaat (na bestemming)	0	0	
Eigen vermogen per 31-12	0	0	
Vreemd vermogen per 31-12	4.350,3	4.210,3	

Deelnemingen in Naamloze Vennootschappen BNG bank N.V.

Algemene gegevens

NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Adres

Postbus 30305, 2500 GH Den Haag

Website

<https://www.bngbank.nl/>

Bestuurlijke gegevens

NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Doelstelling

De gemeente neemt deel aan en bankiert bij voorkeur bij een financiële instelling die bekend is met het lokaal openbaar bestuur en die als zodanig van financiële soliditeit getuigt in de vorm van een triple-A rating.

Gelet op de wijze waarop BNG het openbaar belang behartigt, laten wij het aandelenbezit BNG zijn duurzame karakter behouden. Er is geen aanleiding om van huisbankier te veranderen.

Activiteiten

Verleent bancaire diensten.

Zeggenschap gemeente

De gemeente wordt bij de Algemene vergadering voor Aandeelhouders vertegenwoordigd door burgemeester E. Smid.

Financiële gegevens

NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Cijfers (x € 1.000)	2023*	2024*	Toelichting
Opbrengst deelneming	38,7	52,9	Voor 2024 vond een dividend-payout plaats van € 140.000.000, dit is € 2,51 per aandeel. Dit betekent een opbrengst van 21.060 x € 2,51 = € 52.900
Aandeel gemeente in financieel risico	52,7	52,7	Het gemeentelijk aandeel in het financieel risico gaat niet verder dan de nominale waarde van de aandelen: € 52.650 (21.060 aandelen à nominaal € 2,50).
Financieel risico	is laag	is laag	Zie hierboven.
Bedrijfsresultaat op basis van de jaarrekening	254.000	294.000	Nettowinst
Eigen vermogen per 31-12	4.700.000	4.800.000	

Cijfers (x € 1.000)	2023*	2024*	Toelichting
Vreemd vermogen per 31-12	110.800.000	123.200.000	

Toelichting:

* De gepresenteerde cijfers zijn de jaarrekeningcijfers van 2023 en 2024. Vanwege de onvoorspelbaarheid van de financiële markten/rente doet de BNG al jaren geen voorspelling omtrent het te verwachten resultaat en presenteert daarom ook geen begrotingen.

Brabant Water N.V.

Algemene gegevens

Brabant Water NV

Adres

Postbus 1068, 5200 BC 's-Hertogenbosch

Website

<https://www.brabantwater.nl/>

Bestuurlijke gegevens

Brabant Water NV

Doelstelling

Brabant Water produceert, transporteert en levert water voor huishoudelijk en industrieel gebruik. Zodoende heeft Brabant Water een belangrijke functie in de openbare drinkwatervoorziening.

De gemeente neemt als aandeelhouder deel in de N.V. Brabant Water.

Activiteiten

Het produceren, transporteren en leveren van water voor huishoudelijk en industrieel gebruik.

Financiële gegevens

Brabant Water NV

Cijfers (x € 1.000)	2023*	2024*	Toelichting
Opbrengst deelneming	0	0	De gemeente is houder van 24.970 aandelen (nominaal á 0,10) = € 2.497. Er vindt geen winstuitkering plaats.
Aandeel gemeente in financieel risico	2,5	2,5	Het gemeentelijk aandeel in het financieel risico gaat niet verder dan de nominale waarde van de aandelen: € 2.497.
Financieel risico	is laag	is laag	zie hierboven
Bedrijfsresultaat (na bestemming)	9.213		Er is geen recente begroting beschikbaar. De gepresenteerde cijfers zijn daarom gebaseerd op de jaarrekeningen van 2023 en 2024 (per 04/06 nog niet beschikbaar).
Eigen vermogen per 31-12	699.235	716.350	Idem
Vreemd vermogen per 31-12	618.615	694.860	Idem

Toelichting:

* De gepresenteerde cijfers zijn de jaarrekeningcijfers van 2023 en 2024 omdat er geen recente begroting beschikbaar is.

Deelnemingen in stichtingen

Regio Noordoost Brabant (RNOB)

Algemene gegevens

Regio Noordoost Brabant (RNOB)

Adres

Onderwijsboulevard 225, 5223 DE 's-Hertogenbosch

Website

<http://www.rnob.nl/>

Bestuurlijke gegevens

Regio Noordoost Brabant (RNOB)

Doelstelling

Deelname aan RNOB (Regio Noordoost Brabant) betekent een platform voor regionale afstemming. Hierdoor kunnen we samen optrekken richting Rijk, provincie, andere regio's en ook met onderwijs- en maatschappelijke instellingen en ondernemers. Ook kunnen we gezamenlijk een sterke impuls geven aan de economische, ruimtelijke en ecologische ontwikkeling van de regio. Samen werken we aan goed leven, wonen en werken in Noordoost Brabant.

Deelname aan NOB Werkt betekent een goed functionerende arbeidsmarkt met:

- Structurele verbetering van processen en dienstverlening voor werkgevers, werkenden, werkzoekenden en jongeren gericht op het voorkomen van werkloosheid en een duurzame plek op de arbeidsmarkt;
- Opgaven, om als arbeidsmarktregio strategisch, flexibel en effectief in te spelen op snelle ontwikkelingen en maatschappelijke vraagstukken;
- Leven Lang Ontwikkelen als de centrale opgave voor de komende jaren.

Activiteiten

- De RNOB is een overheidssamenwerking van 10 gemeenten en twee waterschappen in Noordoost-Brabant met gezamenlijke opgaven die over de gemeentegrenzen heen gaan en waarvan de aanpak om een lange adem vraagt. De samenwerking richt zich op de vitale leefomgeving, duurzame bereikbaarheid, aantrekkelijk vestigen en behoud van talent in onze regio.
- De Stichting AgriFood Capital fungeert als platform voor de regionale ambitie om koploper te zijn in slimme en duurzame voedselketens. De stichting bepaalt de strategie van AgriFood Capital en bestaat uit vertegenwoordigers van bedrijven, kennisinstellingen en overheden.
- AgriFood Capital B.V. is de uitvoeringsorganisatie van de stichting. De B.V. helpt vernieuwers die werken aan de voedselsystemen van de toekomst. Hun rollen variëren van netwerkbouwer en matchmaker tot programmamaker en projectontwikkelaar.
- Arbeidssamenwerking NOB Werkt zet zich in voor een veerkrachtige arbeidsmarkt waar plaats is voor alle talenten en werk voor iedereen die wil werken. Binnen deze

samenwerking worden programma's, tools en diensten voor bedrijven en inwoners ontwikkeld.

Zeggenschap gemeente

Burgemeester E. Smid is lid van de bestuurlijke coördinatie groep.

Wethouders nemen deel aan de portefeuillehouders-overleggen Duurzame Leefomgeving, Economie, Arbeidsmarkt en Ruimte, Mobiliteit & Wonen.

Het overleg tussen de gemeentesecretarissen zorgt voor de afstemming tussen ambitie en menskracht.

Agrifood Capital valt onder de portefeuille van wethouder L van der Aa.

Financiële gegevens

Regio Noordoost Brabant (RNOB)

Cijfers (x € 1.000)	2025	2026	Toelichting
Gemeentelijke bijdrage	125,2	125,2	De gemeenten betalen een bijdrage per inwoner per jaar van: - € 1,62 voor RNOB - € 1,50 voor Agrifood Capital BV - € 1,04 voor NOB Werkt Voor 2025 is uitgegaan van 30.091 inwoners.
Aandeel gemeente in financieel risico			Het gemeentelijke financieel risico beperkt zich tot het geïnvesteerd bedrag in certificaten. (Dit betrof een eenmalige storting. Er zijn geen jaarlijkse kosten van deelname.)
Financieel risico			Het risico is dat de BV AgrifoodCapital in financiële problemen komt. In dat geval is de regio Noordoost Brabant als deelnemer in het stichtingsbestuur en daarmee de gemeenten als deelnemers in de regionale samenwerking (mede) verantwoordelijk. Het financiële risico is echter beperkt tot het bedrag van de inbreng.
Bedrijfsresultaat (na bestemming)	0	0	
Eigen vermogen per 31-12	565	550	Omdat er in de begroting van RNOB geen geprognosticeerde balans is opgenomen, zijn de cijfers uit de jaarrekening 2024 opgenomen, dus per 31-12-2023 en 31-12-2024.
Vreemd vermogen per 31-12	3.140	3.227	Idem als bij eigen vermogen.

Grondbeleid

In de paragraaf Grondbeleid komen de volgende punten aan de orde:

- een visie op het grondbeleid;
- de uitvoering van het grondbeleid;
- een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
- een onderbouwing van de geraamde winstneming;
- de beleidsuitgangspunten omtrent de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken.

Visie

Het grondbeleid is een middel om gemeentelijke ambities waar te maken. Bijvoorbeeld op het gebied woningbouw, diverse voorzieningen, economie, natuur en recreatie. Grondbeleid is beleid dat gericht is op het realiseren van de gewenste verandering in het grondgebruik en het handhaven van het bestaande grondgebruik vanuit de (overwegend ruimtelijke) beleidsdoelstellingen van de gemeente. De gemeentelijke visie op grondbeleid is vastgelegd in de nota grondbeleid 2020-2024.

Uitvoering van het grondbeleid

Faciliterend grondbeleid

Als marktpartijen of particulieren het initiatief nemen voor een ruimtelijke ontwikkeling, dan zal de gemeente het spoor van de anterieure overeenkomst volgen. Hierin worden afspraken gemaakt over onder andere het kostenverhaal, de bijdrage voor het groen- en cultuurfonds, het woningbouwprogramma en andere procesafspraken. Het college bereidt het programma Kostenverhaal en financiële bijdragen voor om de beleidskaders te laten aansluiten bij de Omgevingswet en om de financiële bijdragen (nu de bijdrage voor het groen- en cultuurfonds) te actualiseren. Naar verwachting wordt het nieuwe programma Kostenverhaal en financiële bijdragen eind 2025 / begin 2026 aan de raad aangeboden te vaststelling.

Actief grondbeleid

De gemeente Sint-Michielsgestel heeft 3 actieve grondexploitaties, namelijk Centrumplan Sint-Michielsgestel, Jacobskamp en Inbreiding Grinsel.

De totale boekwaarde van deze grondexploitaties is afgerond € 1.595.000 positief en het verwachte resultaat op eindwaarde circa € 561.000 positief. De gemeente nam t/m boekjaar 2022 voor negatieve grondexploitaties het verwachte verlies zodra het zich voordeed. Een nadeel hiervan is dat een bijstelling niet mogelijk is als het verwachte verlies lager is. Een gemeente mag volgens de verslagleggingsregels niet herwaarderen. In afstemming met de accountant, stemde de raad met de begroting 2024-2028 in om een eventueel aanvullend verlies af te dekken met een verliesvoorziening. Als het nodig is om de verliesvoorziening aan te vullen dan gebeurt dit vanuit de algemene reserve. Als de voorziening (deels) kan vrijvallen dan vloeit dit terug naar de algemene reserve. Voor de grondexploitatie Centrumplan Sint-Michielsgestel is tot en met 2022 een verlies van € 10,7 miljoen genomen. De risicoanalyse geeft een benodigde risicoafdekking (impact x kans) van € 570.000 en dit wordt deels afgedekt met verwachte winstpotentie en deels vanuit de Algemene reserve.

Voortgang van de gemeentelijke grondexploitaties

De grondexploitaties en de risicoanalyse zijn geactualiseerd. De rente voor vanaf 2026 is berekend op 1,56%. Ten tijde van jaarrekening 2024 was deze berekend op 1,43%.

Hierna volgt een overzicht van de huidige stand van zaken en de te verwachten financiële resultaten op de grondexploitaties.

Project	Eind-waarde (EW)		Begroting 2026-2029 EW met winst/verlies			Jaarrekening 2024 EW met winst/verlies			Vershil EW met winst/verlies
Jacobskamp	287.084	positief	581.285	positief	per 31.12.2025	591.121	positief	per 31.12.2026	9.296 nadelig
Centrumplan	71.162	negatief	10.758.022	negatief	per 31.12.2026	10.598.092	negatief	per 31.12.2025	159.930 nadelig
Inbreiding Grinsel	345.385	positief	345.385	positief	per 31.12.2025	345.385	positief	per 31.12.2025	gelijk

EW met winst = eindwaarde vermeerderd met reeds genomen tussentijdse winst- en verliesnemingen

De boekwaarde en de te verwachten (tussentijdse) winstneming staan in de volgende tabel.

Project	Boekwaarde	realisatie t/m 2024	(Verwachte) tussentijdse winst- en verliesnemingen prognose* 2025	prognose* 2026	prognose* 2027	project specifieke risico's	totaal
Jacobskamp	1.680.680	294.741	1.522	10.562		275.000	581.825
Centrumpla	156.551	-10.686.860				264.702	
Inbreiding Grinsel	-242.262		314.580			30.805	345.38
Totaal	1.594.969	-10.392.119		10.562		570.507	927.209

Boekwaarde; bij een negatief bedrag zijn de gerealiseerde kosten hoger dan de gerealiseerde opbrengsten, bij een positief bedrag zijn de gerealiseerde opbrengsten hoger dan gerealiseerde kosten.

*Bij de prognose van de winst is rekening gehouden met de project specifieke risico's conform de POC-methode en de rentetoerekening over de gerealiseerde winstneming.

Per grondexploitatie wordt hieronder de voortgang en het verschil met de laatst vastgestelde grondexploitatie (jaarrekening 2024) toegelicht.

Jacobskamp, Den Dungen

De definitieve inrichting van de aansluiting kruising Hooidonksestraat / Hooidonk inclusief het herstel van de boomstructuur wordt naar verwachting in 2025 met een uitloop naar 2026 gerealiseerd. Hierdoor is de looptijd van de grondexploitatie met 1 jaar verlengd. De grondexploitatie Jacobskamp geeft nu een verwacht negatiever resultaat (met name door 1 jaar extra kostenstijging en hogere rente) van circa € 9.250 ten opzichte van jaarrekening 2024 maar laat nog altijd een te verwachte winstpotentie zien van (afgerond) € 305.000.

Naar verwachting moet voor het project Jacobskamp in 2025 ca. € 1.500 aan tussentijdse winst genomen worden.

Centrumplan, Sint-Michielsgestel

In de eerste helft van 2025 heeft de levering van de gronden ten behoeve van de Raadskamer plaatsgevonden. De bouw van de woningen zal in de tweede helft van 2025 starten. De werkzaamheden aan de openbare ruimte zullen in 2025 en 2026 uitgevoerd worden, daarna kan de grondexploitatie gesloten worden.

Als gevolg van de procedure bij de Raad van State moeten de tijdelijke parkeerplaatsen aan de Schijndelseweg uitgebreid worden en moeten deze uiteindelijk ook definitief gemaakt worden. De werkzaamheden voor de benodigde planologische wijziging zijn gestart en er is een raming gemaakt van de extra kosten t.a.v. deze verplichting. De actualisatie van de grondexploitatie Centrumplan Sint-Michielsgestel geeft een negatiever resultaat van circa € 160.000 ten opzichte van de laatste actualisatie bij jaarrekening 2024. Hierdoor ontstaat

een verwachten negatieve eindwaarde van afgerond € 71.000. Ter afdekking van dit verlies moet een voorziening worden gevormd.

Inbreiding Grinsel, Den Dungen

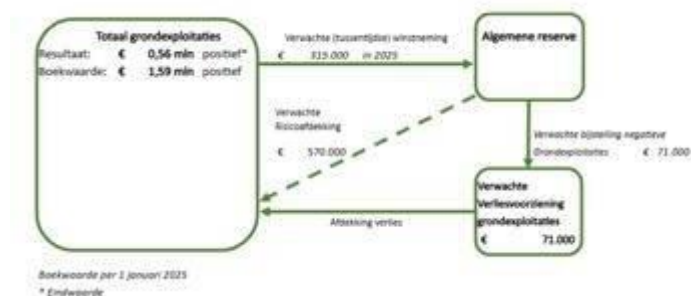
De gemeente is met een ontwikkelaar in gesprek om te komen tot een haalbaar plan voor het plangebied. De ontwikkelaar voert gesprekken met de andere grondeigenaar in het gebied. Als er een haalbaar plan mogelijk is, dan koopt de ontwikkelaar de grond van de gemeente en bereidt de planologische procedure voor het gehele plangebied voor. De ontwikkelaar gaat de woningbouwontwikkeling oppakken en de gemeente faciliteert dit.

In het eerste kwartaal van 2025 is een deel van de gronden in gemeentelijk eigendom geleverd aan enkele inwoners van Grinsel die grenzend aan het plangebied wonen. De grondexploitatie Inbreiding Grinsel heeft een winstpotentie van (afgerond) € 315.000. Dit verwachte resultaat is onveranderd ten opzichte van jaarrekening 2024.

Risico's

Jaarlijks voert de gemeente een risicoanalyse uit. Hierbij brengt ze risico's in kaart, wat is de oorzaak en impact van het risico en wat zijn mogelijke beheersmaatregelen. De risico's dekt de gemeente af met de winstpotentie als deze voldoende is. Anders wordt het risico gedekt met de algemene reserve.

Project	Risicobedrag	Afdekking met:
Jacobskamp	275.000	winstpotentie
Centrumplan	264.702	Algemene reserve
Inbreiding Grinsel	30.805	winstpotentie
Totaal	570.507	

Samenvatting financiële stand van zaken

Financiën

Uitgangspunten en grondslagen begroting 2026 en meerjarenramingen 2026-2028

Ter voorbereiding op het begrotingsproces is met de vaststelling van de Voorjaarsnota 2025-2029 een aantal financieel technische uitgangspunten bepaald als basis voor de nieuwe begroting. In combinatie met een aantal andere kengetallen en uitgangspunten geeft dit het volgende beeld.

Omschrijving	2025	2026	2027	2028	2029
Aantal inwoners (per 1 januari)	30.176	30.226	30.276	30.326	30.376
Aantal nieuw te bouwen woningen	33	63	103	39	60
Aantal hectaren (per 1 januari)	5.835	5.835	5.835	5.835	5.835
Aantal bijstandsontvangers (per 1 januari)	208	204	204	204	204
College van burgemeester en wethouders in fte	4,6	4,6	4,6	4,6	4,6
Ambtelijke organisatie in fte (secretaris + griffie)	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6
Ontwikkeling loonkosten	3,75%	3,25%	2,75%	2,75%	2,75%
Ontwikkeling materiële kosten (inflatie)	2,70%	2,20%	2,00%	2,00%	2,00%
Inflatiecorrectie heffingen en tarieven	2,90%	2,90%	2,50%	2,50%	2,50%
Renteniveau korte financiering	4,75%	5,00%	5,00%	5,00%	5,00%
Renteniveau lange financiering	4,00%	3,00%	3,00%	3,00%	3,00%
Omslagrente geactiveerde investeringen	1,43%	1,56%	1,56%	1,56%	1,56%
Disconteringsvoet grondexploitatie	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%
Rente grondexploitatie/exploitatieplannen	1,43%	1,56%	1,56%	1,56%	1,56%
Disconteringsvoet exploitatieplannen	1,43%	1,56%	1,56%	1,56%	1,56%
uurtarief:					
-t/m schaal 5	97,10	100,26	103,02	105,85	108,76
-schaal 6 t/m 9	102,64	105,98	108,89	111,88	114,96
-vanaf schaal 10	130,40	134,64	138,34	142,14	146,05

Kostendekkende producten

Voor de kostendekkende producten afval en riolering geldt als uitgangspunt een 100% kostendekking. De daadwerkelijke stijging van deze tarieven kan daarom afwijken van de voorgenomen indexering.

Samenvattend overzicht ontwikkeling begrotingssaldo

Op 3 juli 2025 heeft de gemeenteraad de Voorjaarsnota 2025-2029 vastgesteld. De hierin opgenomen mutaties zijn verwerkt in deze begroting 2026-2029. Het begrotingssaldo heeft zich na de vorige begroting 2025-2028 als volgt ontwikkeld.

Ontwikkeling begrotingssaldo (x € 1.000: - = nadeel en + = voordeel)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Begrotingssaldo begroting 2025-2028	-36	5	499	350	284
Mutaties na vaststelling begroting 2025:					
• Najaarsnota 2024	-804	-935	-557	-635	-721
• Meerjarenonderhoud gebouwen	-129	-142	-68	22	37
• Voorjaarsnota 2025-2029	935	1.715	1.949	873	930
• Overige begrotingswijzigingen	34	-22	-12	-11	-11
Begrotingssaldo voor samenstellen begroting 2026	0	621	1.812	599	519
• Financieel technische mutaties begroting 2026-2029		-22	1	285	107
Begrotingssaldo begroting 2026-2029	0	599	1.813	883	626
af: Saldo incidentele baten en lasten	1.921	43	112	-16	
Structureel en reëel begrotingsbeeld	-1.921	556	1.701	899	626

Maatregelenpakket

Met de vaststelling van de Voorjaarsnota 2025–2029 is ingestemd met het bijbehorende maatregelenpakket. Op basis hiervan is in de begroting een netto besparing van ruim € 2,6 miljoen verwerkt. Een groot deel van deze maatregelen is concreet uitgewerkt, terwijl andere zijn gebaseerd op aannames en preventieve maatregelen. De voortgang van de daadwerkelijke realisatie wordt actief gemonitord en hierover zal verantwoording worden afgelegd.

Ontwikkeling Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds

De meicirculaire 2025, gepubliceerd op 28 mei, is verwerkt in deze begroting. Per saldo heeft deze circulaire het begrotingsbeeld verbeterd. Zo is het zogenoemde ‘ravijnjaar’ deels afgezwakt, zijn incidenteel middelen beschikbaar gesteld voor de stijgende kosten in de jeugdzorg, en is compensatie toegekend voor hogere salarissen en overige materiële uitgaven.

Voor de jaren 2026 en 2027 ontstaat hierdoor extra financiële ruimte. Vanaf 2028 wordt echter een terugval verwacht. De toegekende compensatie is noodzakelijk om de stijgende kosten voor lonen en materiële uitgaven op te vangen.

Ontwikkelingen in de Jeugdzorg

De kostenontwikkeling binnen de jeugdzorg blijft zorgwekkend. Net als veel andere

gemeenten constateren wij een stijgende lijn in de uitgaven. Het Rijk heeft hiervoor extra middelen beschikbaar gesteld en maatregelen aangekondigd, zoals de hervormingsagenda en de invoering van een eigen bijdrage. Deze zijn bedoeld om de gemeentelijke lasten te verlichten: minder taken leiden tot lagere kosten, en eigen bijdragen zorgen voor gedeeltelijke dekking van uitgaven. Het is echter onzeker of deze maatregelen daadwerkelijk het gewenste effect zullen hebben.

Risico's Gemeentefonds

Naast de onzekerheid over de structurele ontwikkeling van de Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds, bestaat er een reëel risico op bezuinigingen op de Rijksbegroting met directe gevolgen voor het Gemeentefonds. Daarbovenop blijft voor onze gemeente het risico bestaan op de doorrekening van de tweede tranche van de herverdeling van het Gemeentefonds, wat kan leiden tot een structureel nadeel van ruim € 800.000.

Begrotingsmutaties

Samenvattend en gespecificeerd zijn in deze begroting de volgende mutaties met budgettair effect verwerkt.

Mutaties begroting (x € 1.000: - = nadeel en + = voordeel)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
• Stelpost voorgenomen investeringen van 2028 naar 2029				179	
• Actualisatie inzet surplus AR		-23		-1	-1
• Overige financieel technische mutaties		1	1	106	108
Totaal effect mutaties begrotingssaldo	0	-22	1	285	107

De mutaties voor het jaar 2025 verwerken we als begrotingsmutatie met de Najaarsnota 2025.

Meerjarig overzicht van baten en lasten en de resultaatbestemming per programma

Het volgende overzicht is als volgt samengesteld:

Resultaat voor bestemming

Per programma, de baten en lasten voor mutaties met reserves; dit leidt dan tot het resultaat voor bestemming per programma.

Resultaatbestemming

Per programma, de onttrekkingen aan en de stortingen in de reserves; dit leidt dan tot de resultaatbestemming

Resultaat na bestemming / totaal resultaat

Per programma, het verschil tussen het resultaat voor bestemming en de resultaatbestemming; dit leidt dan tot het resultaat na bestemming (totaal resultaat):

- voor het jaar 2024 is dit het jaarrekeningresultaat en,
- voor de jaren vanaf 2025 is dit het vrij inzetbare begrotingssaldo.

Baten voor resultaatbestemming (x € 1.000)	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Duurzaamheid	7.271	11.565	7.054	7.187	7.249	7.515
Meedoen	11.523	7.974	7.421	4.835	4.835	4.835
Leefomgeving	4.747	6.196	4.527	2.673	2.636	2.650
Ontspanning en Economie	979	1.730	733	646	649	626
Ruimtegevend bestuur	65.495	67.273	68.897	70.236	70.463	72.532
Totaal baten	90.015	94.737	88.632	85.575	85.833	88.158

Lasten voor resultaatbestemming (x € 1.000)	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Duurzaamheid	9.268	14.025	9.241	9.349	9.350	9.674
Meedoen	39.499	40.534	39.354	35.881	35.379	35.231
Leefomgeving	19.667	24.789	21.245	19.838	20.115	20.318
Ontspanning en Economie	6.769	7.380	7.160	7.069	7.223	7.357
Ruimtegevend bestuur	10.835	10.923	11.485	12.366	13.695	15.234
Totaal lasten	86.038	97.651	88.486	84.503	85.761	87.814

Saldo voor resultaatbestemming (x € 1.000)	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Duurzaamheid	-1.996	-2.461	-2.187	-2.162	-2.101	-2.159
Meedoen	-27.976	-32.561	-31.934	-31.047	-30.544	-30.396
Leefomgeving	-14.920	-18.593	-16.718	-17.166	-17.478	-17.668
Ontspanning en Economie	-5.790	-5.650	-6.426	-6.423	-6.573	-6.730
Ruimtegevend bestuur	54.659	56.349	57.412	57.870	56.768	57.298

Saldo voor resultaatbestemming (x € 1.000)	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Totaal saldo voor resultaatbestemming	3.977	-2.915	147	1.072	72	344

Onttrekkingen aan reserves (x € 1.000)	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Duurzaamheid	309	142	111	0	0	0
Meedoen	2.253	2.256	397	367	0	0
Leefomgeving	836	2.263	658	323	475	323
Ontspanning en Economie	227	255	271	230	227	194
Ruimtegevend bestuur	276	4.595	348	0	289	245
Totaal onttrekkingen aan reserves	3.901	9.511	1.785	921	991	762

Stortingen in reserves (x € 1.000)	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Duurzaamheid	389	0	0	0	0	0
Meedoen	2.795	305	0	0	0	0
Leefomgeving	215	695	467	180	180	480
Ontspanning en Economie	0	1.032	0	0	0	0
Ruimtegevend bestuur	2.243	4.565	866	0	0	0
Totaal stortingen in reserves	5.642	6.596	1.333	180	180	480

Totaal resultaatbestemming (x € 1.000)	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Duurzaamheid	-79	142	111	0	0	0
Meedoen	-543	1.952	397	367	0	0
Leefomgeving	621	1.567	191	143	295	-157
Ontspanning en Economie	227	-777	271	230	227	194
Ruimtegevend bestuur	-1.967	31	-518	0	289	245
Totaal resultaatbestemming	-1.741	2.915	452	741	811	282

Saldo na resultaatbestemming (x € 1.000)	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Duurzaamheid	-2.075	-2.319	-2.076	-2.162	-2.101	-2.159
Meedoen	-28.519	-30.609	-31.537	-30.680	-30.544	-30.396
Leefomgeving	-14.299	-17.026	-16.527	-17.023	-17.183	-17.825
Ontspanning en Economie	-5.563	-6.427	-6.155	-6.193	-6.346	-6.537
Ruimtegevend bestuur	52.692	56.380	56.894	57.870	57.057	57.543
Totaal resultaat (begrotingssaldo)	2.236	0	599	1.813	883	626

Alle begrotingsjaren vanaf 2025 zijn sluitend. Vooral vanwege het doorvoeren van het maatregelenpakket met een structurele besparing van € 2,6 miljoen zorgt dit voor een gezond financieel beeld.

Incidentele baten en lasten op programmaniveau

Incidentele baten en lasten zijn posten die het begrotingssaldo eenmalig beïnvloeden. Het betreft tijdelijke projecten, subsidies of andere niet-structurele financiële gebeurtenissen. Elk jaar kunnen in de begroting, meerjarenraming of jaarrekening dergelijke incidentele posten voorkomen.

De toelichting bij het overzicht van baten en lasten bevat minimaal een opsomming van de geraamde incidentele baten en lasten per programma.

Toezichtkader: materieel begrotingsevenwicht

Bij de beoordeling door de toezichthouder of de begroting structureel in evenwicht is, wordt gebruikgemaakt van het overzicht van incidentele baten en lasten. Op basis hiervan wordt vastgesteld of de structurele lasten worden gedekt door structurele baten. Hiervoor wordt het begrotingssaldo gecorrigeerd met het saldo van incidentele baten en lasten.

Mutaties in reserves

Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) worden reservemutaties in principe als incidenteel beschouwd. Daarom worden alle incidentele reservemutaties opgenomen in het overzicht van incidentele baten en lasten. In deze financiële begroting is tevens een gespecificeerd overzicht opgenomen van zowel structurele als incidentele reservemutaties.

Overzicht incidentele baten en lasten

In het onderstaande overzicht is per programma aangegeven welk bedrag aan incidentele baten en lasten is begroot. Posten kleiner dan € 25.000 zijn conform de financiële verordening niet opgenomen in dit overzicht.

Incidentele baten en lasten (x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Incidentele baten:					
<i>Programma Duurzaamheid</i>					
Programmafinanciering projecten groen, subsidiebijdragen provincie, waterschap en derden.	29				
Subsidie provincie uitvoering projecten platteland vernieuwing.	1.433	94	79		
Specifieke uitkering Energiearmoede: Als gevolg van de stijgende energieprijzen wordt de energierekening voor een steeds groter wordende groep moeilijker te betalen. Deze uitkering is bedoeld om de huishoudens die het hardst getroffen worden op korte termijn te ondersteunen met energiebesparende maatregelen.	223				

Incidentele baten en lasten (x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Specifieke uitkering Nationaal Isolatieprogramma: Met de Specifieke Uitkering (SPUK) Lokale Aanpak Isolatie kan een eigen isolatieprogramma voor inwoners met een slecht geïsoleerde koopwoning worden opgezet. Daarmee wordt ondersteuning geboden aan (verenigingen van) eigenaren die moeite hebben hun woning te verduurzamen.	2.119				
<i>Programma Meedoen</i>					
Specifieke uitkering GALA: We hebben van het Rijk middelen toegekend gekregen via de Specifieke Uitkering Gezond en Actief Leven (Spuk GALA) voor de periode 2023 tot en met 2026. De middelen van Spuk GALA zetten we in om gezondheidsachterstanden te bestrijden, de sociale basis te versterken en meer in te zetten op sport en bewegen.	441	350			
Opvang vluchtelingen Oekraïne: Samen met de gemeente Boxtel voeren we deze tijdelijke taak uit.	2.000	2.313			
Specifieke uitkering WI: De specifieke uitkering voor de Wet inburgering en Onderwijsroute is bedoeld voor inburgering en onderwijs voor statushouders.	642				
<i>Programma Leefomgeving</i>					
Verkoop gronden	414				
Heidelust, provinciale subsidie ontwikkeling tijdelijke woningen.	74				
Grondexploitatie: exploitatie geactualiseerde grondexploitatieplan, inclusief balansmutaties.	3.173	1.664			
<i>Programma Ontspanning en Economie</i>					
Herplaatsen kunstwerk Décors waarvoor een bijdrage ontvangen wordt.		100			
Verkoop gronden voormalige locatie gemeenschapshuis.	1.032				
<i>Programma Ruimtegevend bestuur</i>					
Rente schatkistbankieren: In de komende jaren verwachten we een aflopende voordeel op rente op uitgezet bedrag schatkistbankieren.	280	210	140	70	
Wachtgeldverplichtingen voormalig bestuur	194	117			

Incidentele baten en lasten (x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Incidentele onttrekkingen aan reserves	10.980	1.684	367	152	
Totaal incidentele baten	23.032	6.531	586	222	
Incidentele lasten:					
<i>Programma Duurzaamheid</i>					
Visie en beheerplan Seldensate: Het gebied direct rondom de kasteelruïne verdient een kwalitatief hoogwaardige inrichting en beheer op basis van historische natuurwaarden.	30				
Projecten groen, realisatie projecten Oude Aadal, Gebiedsontwikkeling, Dommelzone en ecologische verbindingzones.	132	72			
Projecten plattelandsvernieuwing.	1.426	79	79		
Inzet Specifieke uitkering Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden (zie toelichting baten).					
Inzet Specifieke uitkering Energiearmoede (zie toelichting baten).	223				
Inzet Specifieke uitkering Nationaal Isolatieprogramma (zie toelichting baten).	2.119				
Landelijke beëindigingsregeling veehouderij (LBV): Sinds 3 juli 2023 zijn de Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties (Lbv) en de Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties met piekbelasting (Lbv-plus) opengesteld, waarmee veehouders hun bedrijfslocaties tegen subsidie kunnen beëindigen. Als compensatie voor de inzet vanuit de gemeente is een eenmalig bedrag beschikbaar gesteld dat in 2025 wordt ingezet voor het opstellen van een projectplan en uitvoering.	32				
Soorten Management Plan (SMP): Voor grootschalige isolatiemaatregelen en woningbouwontwikkelingen is het opstellen van een SMP noodzakelijk.	100				
<i>Programma Meedoen</i>					
Specifieke uitkering GALA (zie toelichting baten).	441	350			
Inzet Specifieke uitkering WI (zie toelichting baten).	642				

Incidentele baten en lasten (x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Project armoedebestrijding, eenmalig budget voor flankerend energiebeleid, minimaondersteuning en vroegsignalering.	87				
Inclusieprogramma, de inzet van een projectleider en de uitvoering van het programma.	888	165	165		
Hervormingsagenda jeugd: De hervormingsagenda jeugd zorgt voor een transformatie in de jeugdhulp waarbij we meer preventief moeten werken, waardoor we minder 2e lijns jeugdzorg in hoeven te zetten; dit project is mogelijk met extra (personele) inzet.	149	149	149		
Opvang vluchtelingen Oekraïne: Samen met de gemeente Boxtel voeren we deze tijdelijke taak uit.	2.000	2.313			
Project migratie: Rijk heeft extra budget aan gemeenten verstrekt voor uitvoering Wet Inburgering en de hoge asielinstroom (2022 t/m 2024). Doel hiervan was om te zorgen dat gemeenten statushouders kunnen laten meedoen en integreren. Met het wegvallen van het huisvestingsinitiatief is er capaciteit vrijgekomen om een impuls te geven aan initiatieven rondom participatie- en integratie.	84				
Projectplan asiel en migratie: Sint Michielsgestel is gehouden aan het realiseren van opvang voor vluchtelingen en erkent de noodzaak om bij een nieuw initiatief de inwoners meer en beter te betrekken.	150				
Vergrijzingstafel: De opdracht van de vergrijzingstafel is om een beweging op gang te brengen waarbij inwoners eerder anticiperen op ouder worden in de eigen woning. Hieraan zit ook een uitvoeringsprogramma gekoppeld.	30	30	30		
Programma Leefomgeving					
Afbouw Schuurkerkpad: Budget voor afbouw Schuurkerkpad. Uitvoering (in 2024) afhankelijk van bebouwing woning op laatste percelen op de weg Schuurkerkpad. Is een eenmalig budget.				152	

Incidentele baten en lasten (x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Verkeersmaatregel Den Dungen, eenmalig budget voor oplossen knelpunt.	195				
Vorbereiding nieuwbouw Bolster en Elde college	1.207	210			
Tijdelijke units basisschool	51	51	51	86	
Uitvoeren van een energiescan van de gemeentelijke gebouwen.	100				
Grondexploitatie (zie toelichting baten).	2.898	1.377			
Heidelust, planvoorbereiding ontwikkeling Heidelust.	424				
Project Westakkers	330				
Project Omgevingswet: via het Gemeentefonds ontvangen middelen om gemeenten mogelijkheid te geven dat ze aangesloten, geoefend en ingeregeld zijn en voldoen aan de in de Omgevingswet gestelde eisen.	287				
<i>Programma Ontspanning en Economie</i>					
Accommodatiebeleid: Het doel is om tot een kaderstellend beleid te komen dat als paraplu functioneert voor projectplannen voor maatschappelijk vastgoed.	30				
Planvisie en werkbudget Meerse Plas, bedoeld voor de verdere ontwikkeling en uitvoering van het gebied Meerse Plas.	45				
Bibliotheken, vooruitlopend op een wettelijke zorgplicht ontvangeng gemeenten tijdelijk een decentralisatie-uitkering via het gemeentefonds; deze is omgezet in een tijdelijk uitvoeringsbudget.	100	100			
Inhuur bestuur Meander, budget bedoeld voor de oriëntatie op een toekomstbestendig dorps huis Meander.	50				
Opstellen erfgoednota	40				
Herplaatsen kunstwerk Décors waarvoor een bijdrage ontvangen wordt.	55	200			
Projectleider binnensport: Het project richt zich op het structureel waarborgen van toegang, schoonmaak, rooster- en planningsbeheer, administratie, facturatie, toezicht op gebruik en klein dagelijks onderhoud van de sporthal, sportzalen en gymzalen die	32				

Incidentele baten en lasten (x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
onder gemeentelijk beheer vallen.					
<i>Programma Ruimtegevend bestuur</i>					
Wachtgeldverplichtingen voormalig bestuur	194	117			
Migratie notubiz: Afkoopsom en migratie van Notubiz naar iBabs.	44				
Incidentele stortingen in reserves	6.499	1.276			
Totaal incidentele lasten	21.111	6.488	474	238	
Saldo incidentele baten min incidentele lasten	1.921	43	112	-16	

Presentatie structureel begrotingssaldo

Conform artikel 189 van de Gemeentewet dient de begroting structureel en reëel in evenwicht te zijn.

- **Structureel evenwicht** houdt in dat de structurele lasten worden gedekt door structurele baten.
- **Reëel evenwicht** betekent dat de geraamde baten en lasten in de meerjarenbegroting volledig en realistisch zijn onderbouwd.

In de onderstaande tabel wordt het structureel begrotingssaldo nader toegelicht.

Structureel begrotingssaldo (x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Baten	94.737	88.632	85.575	85.833	88.158
Lasten, exclusief begrotingssaldo	97.651	88.486	84.503	85.761	87.814
Resultaat voor bestemming	-2.915	147	1.072	72	344
Resultaatbestemming	2.915	452	741	811	282
Resultaat na bestemming (begrotingssaldo)	0	599	1.813	883	626
af: Saldo incidentele baten/lasten	1.921	43	112	-16	
Structureel begrotingssaldo	-1.921	556	1.701	899	626
	tekort	overschot	overschot	overschot	overschot

De Provincie Noord-Brabant beoordeelt bij het vaststellen van de vorm van toezicht eerst of de begroting voor het jaar 2026 structureel en reëel in evenwicht is. Indien dit niet het geval is, wordt gekeken naar het laatste jaar van de meerjarenraming (2029). De conclusie is dat onze begroting zowel voor het begrotingsjaar 2026 als voor het meerjarige perspectief tot en met 2029 structureel en reëel in evenwicht is.

Stand van zaken te realiseren taakstellingen en restant stelposten

Taakstellingen

In deze begroting is voor een oplopend bedrag van € 2,6 miljoen aan besparingen opgenomen (maatregelenpakket). Een groot deel van de maatregelen is concreet ingevuld, maar er zijn ook maatregelen waarbij op basis van aannames en preventieve maatregelen besparingen in de begroting zijn meegenomen. De ontwikkelingen op de daadwerkelijke realisatie gaan we monitoren en hier zal verantwoording over worden afgelegd.

Stelposten/Begrotingssaldo

In deze begroting resteert een saldo tussen de begrote baten en de begrote lasten. Dit resultaat is het begrotingssaldo en kan op enig moment na begrotingsmutatie worden ingezet ten gunste van specifieke budgetten.

Overzicht vrij aanwendbare stelposten (x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Begrotingssaldo	0	599	1.813	883	626

Een positief begrotingssaldo is als exploitatieresultaat vrij inzetbaar en na afloop van het jaar maakt het werkelijke gerealiseerde saldo deel uit van het jaarresultaat.

Bestemde stelposten

Afgezien van het nog in te zetten begrotingssaldo zijn er ook bestemde stelposten in deze begroting opgenomen. In principe is dit beschikbare begrotingsruimte en deze wordt op enig moment nog definitief aan reguliere budgetten toegevoegd.

- Voor de voorgenomen investeringen is de begrotingsruimte beschikbaar voor de bijkomende kapitaallasten. Een overzicht van de in deze begroting opgenomen voorgenomen investeringen is opgenomen in het hoofdstuk Investerings.
- En verder zijn er stelposten beschikbaar voor ontwikkeling van areaal en prijsindexering. Het gaat hierbij om het restant dat nog niet concreet is toegerekend aan budgetten.

Overzicht bestemde stelposten (x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Voorgenomen investeringen	105	130	214	475	813
Areaaluitbreiding	49	106	305	341	416
Prijsindexering		255	672	1.366	2.040
Bestuursakkoord	196	137	137	137	137
Overige stelposten	558	272	308	560	513
Totaal bestemde stelposten	908	899	1.635	2.879	3.918

Reserves

Onderbouwing beoogd doel reserves

In de raadsvergadering van 2 november 2023 heeft de gemeenteraad de nota Reserves en Voorzieningen 2023 vastgesteld. Het beschreven nut en doel van de reserves, inclusief navolgende actualisaties zijn samenvattend als volgt:

Omschrijving	Door de raad vastgesteld nut/doel
Algemene reserve:	
Algemene (risico)reserve	Opvangen van alle niet afgedekte financiële risico's.
Bestemmingsreserves	
Op basis van een bestedingsfunctie	
Toekomstige investeringen	Bekostigen van nog uit te voeren investeringen waarvoor (deels) gereserveerd wordt.
Toekomstige investeringen onderwijshuisvesting	Bekostigen van nog uit te voeren investeringen onderwijshuisvesting waarvoor (deels) gereserveerd wordt.
Cultuurzaken	Financiering en realisering van kunstobjecten in de openbare ruimte die gedekt kunnen worden vanuit afgesloten anterieure overeenkomsten.
Platteland vernieuwing	Per 2023 gereserveerde middelen in reserve Groenfonds beschikbaar houden voor bestedingen platteland vernieuwing waaronder die van Gestel Groene Gemeente.
Besteding Sociaal domein	Sparen voor dekking van incidentele projecten op het terrein van sociaal domein.
Gemeenschapshuizen	Sparen voor dekking van lasten (geen afschrijvingslasten) met betrekking tot realisering van gemeenschapshuizen.
Op basis van een egalisatiefunctie	
Egalisatie MGD-budgetten voor IV/ICT	Het voor IV, ICT en specifieke programma's (Omgevingswet) behouden van door MGD hiervoor begrote budgetten die aan het eind van het jaar niet besteed zijn door MGD.
Egalisatie loonkostenontwikkeling MGD	De resultaten die ontstaan op de personele budgetten van MGD na afloop van een jaar verrekenen met deze gemeentelijke egalisatiereserve. Op deze wijze is het mogelijk deze begrote budgetten beschikbaar te houden voor MGD.
Onderhoud wegen	Egalisatie van de kosten voor groot onderhoud van wegen.
Egalisatie Sociaal domein	Het behouden van niet bestede budgetten in het sociaal domein voor toekomstige aanwendungen in het sociaal domein. Of het afdekken van te veel bestede budgetten in het sociaal domein.
Duurzame Ontwikkeling	Het behouden van niet bestede budgetten duurzaamheid voor toekomstige

Omschrijving	Door de raad vastgesteld nut/doel
	aanwendungen duurzaamheid. Of het afdekken van te veel bestede budgetten duurzaamheid.
Volkshuisvestingsfonds	Deze reserve zetten we in om in iedere kern een evenwichtige samenstelling van de woningvoorraad te bereiken.
Opvang doelgroepen	Deze reserve zetten we in om toekomstige opvangkosten te kunnen dekken die het gevolg zijn van de opvangkosten voor vluchtelingen uit Oekraïne en voor extra huisvesting van statushouders of andere doelgroepen.
Dekkingsreserve afschrijvingslasten (afgeronde) investeringen	
Afdekking afschrijvingslast lopende investeringen	Dekking van afschrijvingslasten van begrote en lopende investeringen.
Afdekking afschrijvingslasten afgeronde investeringen	Dekking van afschrijvingslasten van gedane investeringen.

Algemene (risico)reserve

De gemeenteraad heeft in de nota Reserves en Voorzieningen een minimale norm van de Algemene (risico)reserve vastgelegd (5% van de begrotingsomvang + 5% van de vaste activa minus de totale reserves per 1 januari). Toegepast op de cijfers van de meerjarenbegroting vanaf 2025 geeft de minimale norm van deze reserve het volgende beeld:

Berekening minimale norm Algemene (risico)reserve (x € 1.000)	2025	2026	2027	2028	2029
5% van de begrotingsomvang (lasten voor bestemming)	4.883	4.424	4.225	4.288	4.391
5% van de vaste activa minus totale reserves per 1 januari	433	1.115	1.211	1.256	1.248
TOTAAL MINIMALE NORM	5.315	5.540	5.437	5.544	5.638
SALDO ALGEMENE RESERVE (begin jaar)	5.525	7.868	8.019	8.019	7.577
Resteert vrij besteedbaar deel	209	2.328	2.582	2.475	1.939
Hiervan is maximaal 10% inzetbaar voor structurele lasten	21	233	258	248	194
Daadwerkelijk begrote inzet	0	298	0	289	245

Conclusie is dat de begrote omvang van de Algemene (risico)reserve in meerjarig opzicht voldoende is ten opzichte van de door de raad gestelde minimale norm. In 2025 voldoen we net niet aan de norm, maar in de daarop volgende jaren wel.

Daarnaast wordt de omvang van de Algemene (risico)reserve beoordeeld ten opzichte van de risico's zoals beschreven in paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Inzet surplus Algemene Reserve

Vanaf 1 januari 2024 kan jaarlijks maximaal 10% van het surplus van de algemene reserve worden ingezet voor structurele lasten, mits de solvabiliteit minimaal 20% blijft. Het gebruik van de Algemene reserve is alleen toegestaan als er voldoende eigen vermogen is en de risico's zijn afgedekt volgens de minimale norm van de gemeenteraad. In het

maatregelenpakket (vastgesteld gemeenteraad 3 juli 2025) is besloten om gebruik te maken van deze mogelijkheid.

De minimale norm van de Algemene reserve wordt jaarlijks bepaald bij het opstellen van de begroting. Omdat de minimale norm is toegenomen heeft dit ook gevolgen voor het jaarlijks in te zetten bedrag (10%) zoals deze eerder berekend is. Bij het opstellen van deze begroting blijkt dat dit bedrag hoger is dan is toegestaan met de huidige minimale norm. Dit corrigeren we met de Najaarsnota 2025.

Overige bestemmingsreserves

De totale omvang van de overige bestemmingsreserves bedraagt bij aanvang van het begrotingsjaar 2026 € 23,1 miljoen en daalt vervolgens naar € 21,3 miljoen aan het eind van 2029.

Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves lopen via de resultaatbestemming en worden cijfermatig per programma gepresenteerd. De bestemmingsreserves kunnen per 1 januari 2026 worden verdeeld in reserves:

- met een bestedingsfunctie waarbij gespaard wordt voor iets dat specifiek benoemd is (€ 11,5 miljoen);
- met een egalisatiefunctie om baten en lasten gelijkmatig te verdelen over de jaren (€ 3,4 miljoen);
- ter dekking afschrijvingen investeringen (€ 8,2 miljoen).

Aan de reserves wordt geen rente toegevoegd.

In het navolgende overzicht is het meerjarige verloop van de reserves weergegeven.

Reserves, saldo per 1 januari (x € 1.000)	2025	2026	2027	2028	2029
Algemene reserve:					
Algemene (risico)reserve	5.525	7.868	8.019	8.019	7.577
Totaal algemene reserve	5.525	7.868	8.019	8.019	7.577
Bestemmingsreserves voor:					
a. een bufferfunctie voor risico's op een specifiek benoemd terrein					
b. een bestedingsfunctie waarbij gespaard wordt voor iets dat specifiek benoemd is					
Onderhoud wegen	725	725	725	725	725
Plattelandsvernieuwing	538	167	0	0	0
Toekomstige investeringen onderwijshuisvesting	7.161	7.999	8.499	8.679	8.859
Cultuurzaken	239	171	59	59	59
Gemeenschapshuizen		668	636	607	582
Besteding Sociaal Domein	1.656	0	312	0	0
Toekomstige investeringen	2.243	1.802	1.832	1.832	1.832
c. een egalisatiefunctie om baten en lasten gelijkmatig te verdelen over de jaren					
Egalisatie MGD budgetten IV/ICT	361	361	361	361	361
Egalisatie Loonkostenontwikkeling MGD	73	73	73	73	73
Duurzame ontwikkeling	294	0	0	0	0
Opvang doelgroepen	2.468	2.263	2.208	2.153	2.153
Egalisatie Sociaal Domein	1.755	654	0	0	0
d. dekking afschrijvingen afgeronde investeringen					
Afdekking afschrijvingslast lopende investeringen	2.800	2.774	2.715	2.555	2.396
Afdekking afschrijvingslast afgeronde investeringen	5.788	5.423	5.057	4.692	4.326
Totaal bestemmingsreserve	26.102	23.080	22.477	21.737	21.367
TOTAAL RESERVES	31.627	30.948	30.496	29.756	28.944

In totaal daalt de omvang van de reserves van € 30,9 miljoen bij aanvang van het begrotingsjaar 2026 tot € 28,9 miljoen per 1 januari 2029.

De solvabiliteit (aandeel eigen vermogen op het totaal vermogen) daalt in deze periode van 55,7% tot 54,0%. Een voldoende omvang van reserves is nodig om tegenvallers op te vangen en toekomstige ontwikkelingen te realiseren.

Begrote reservemutaties en resultaatbestemming

De belangrijkste begrote reservemutaties (resultaatbestemming) zijn samenvattend:

Specificatie mutaties reserves (x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
stortingen in reserves:					
• aanvullen reserve	419	654			
• afromen reserve	1.478				
• egalisatie sociaal domein	305				
• jaarresultaat voorgaand jaar	2.236				
• reservering voor toekomstige ontwikkelingen	29	30			
• resultaat grondexploitatie	345	287			
• toekomstige investeringen onderwijs	1.994	711	180	180	480
• verkoopopbrengst	1.382				
• versterking vermogenspositie	305	305			
Totaal stortingen	8.493	1.987	180	180	480
onttrekkingen aan reserves:					
• aanvullen reserve	419	654			
• afbouw bijdrage gemeenschapshuizen	36	32	29	25	22
• afromen reserve	1.478				
• afschrijvingslasten	392	425	525	525	496
• dekking incidentele bestedingen	3.321	820	367	152	
• inzet surplus AR 10%		298		289	245
• inzet voor begrotingssaldo	1.171				
• jaarresultaat voorgaand jaar	2.236				
• overhevelingen	1.078				
• resultaat grondexploitatie	71				
• voorbereidingsbudget nieuwbouw Elde en Bolster	1.207	210			
Totaal onttrekkingen	11.408	2.439	921	991	762
RESULTAATBESTEMMING	2.915	452	741	811	282

Toelichting mutaties reserves

Het BBV schrijft voor om in de begroting een overzicht op te nemen van de reservemutaties met een structureel en met een incidenteel karakter. Hiervoor verwijzen we naar het volgende overzicht:

Structurele en incidentele mutaties reserves (x € 1.000)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
structurele stortingen in reserves:					
toekomstige investeringen onderwijs	1.994	711	180	180	480
Totaal structurele stortingen	1.994	711	180	180	480
incidentele stortingen in reserves:					
overige stortingen	6.499	1.276			
Totaal incidentele stortingen	6.499	1.276			
TOTAAL STORTINGEN	8.493	1.987	180	180	480
structurele onttrekkingen aan reserves:					
afbouw bijdrage gemeenschapshuizen	36	32	29	25	22
afschrijvingslasten	392	425	525	525	496
inzet surplus AR 10%		298		289	245
Totaal structurele onttrekkingen	427	755	554	839	762
incidentele onttrekkingen aan reserves:					
overige onttrekkingen	10.980	1.684	367	152	
Totaal incidentele onttrekkingen	10.980	1.684	367	152	
TOTAAL ONTTREKKINGEN	11.408	2.439	921	991	762
SALDO RESERVEMUTATIES	-2.915	-452	-741	-811	-282

Voorzieningen

Onderbouwing beoogd doel voorzieningen

De basis van de nota Reserves en Voorzieningen is samenvattend per voorziening bepaald welk doel beoogd wordt.

Omschrijving	Door de raad vastgesteld nut/doel
Voorzieningen:	
Voor verplichtingen en verliezen	
Pensioenverplichtingen bestuurders (APPA)	Afdekken van mogelijke pensioenverplichtingen van (voormalige) wethouders.
Wachtgelden voormalige wethouders	Afdekken van mogelijke wachtgeldverplichtingen.
Voor kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt	
Onderhoud Civieltechnische Kunstwerken	Egalisatie van de kosten voor groot onderhoud van civieltechnische kunstwerken.
Onderhoud gemeentelijk vastgoed	Egalisatie van de kosten voor groot onderhoud van gemeentelijk vastgoed.
Voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is	
Afval	Opvangen van ongewenste schommelingen in de tarieven voor afvalstoffenheffing en matching baten en lasten van het kostendeekkende product afval.
Riolering	Opvangen van ongewenste schommelingen in de tarieven voor rioolheffing en matching baten en lasten van het kostendeekkende product riolering.

Meerjarige ontwikkeling voorzieningen

Samenvattend naar soort voorziening zien we het volgende beeld:

Voorzieningen, saldo per 1 januari (bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028	2029
Voorzieningen voor:					
verplichtingen en verwachte verliezen (art. 44 lid 1a)					
APPA bestuurders	2.725	2.634	2.507	2.375	2.239
Wachtgeld voormalige bestuurders	311	117	0	0	0
egalisatie van (onderhouds)kosten (art. 44 lid 1c)					
Onderhoud civieltechnische kunstwerken	0	22	9	49	90
Onderhoud gemeentelijk vastgoed	1.569	913	888	659	618
Onderhoud sportvelden	86	172	218	242	306
middelen van derden waarvan de besteding gebonden is (art. 44 lid 2)					
Afval	2.001	1.572	1.545	1.545	1.576
Riolering	9.724	9.382	9.062	8.726	8.338
TOTAAL VOORZIENINGEN	16.415	14.812	14.229	13.596	13.169

Nieuw beleid

In de Voorjaarsnota 2025-2029 zijn voorstellen opgenomen om nieuw beleid op te nemen in de begroting. Tevens zijn er diverse dekkingsvoorstellen hierbij meegenomen. De gemeenteraad heeft met het vaststellen van deze Voorjaarsnota ingestemd met deze voorstellen. Samengevat geeft dit op programmaniveau het volgende effect op het begrotingssaldo:

Nieuw beleid Voorjaarsnota 2025-2029, inclusief dekking (x € 1.000: - = nadeel en + = voordeel)	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Duurzaamheid	0	0	0	0
Meedoen	-1.100	-1.000	-1.000	-1.000
Leefomgeving	-235	-235	-210	-620
Ontspanning en Economie	-21	-21	-21	-21
Ruimtegevend bestuur	123	99	74	-150
Dekkingsvoorstellen/maatregelenpakket	1.714	1.733	2.338	2.618
Totaal nieuw beleid Voorjaarsnota 2025-2029, inclusief dekking	481	576	1.182	827

In combinatie met deze ontwikkelingen zijn met de Voorjaarsnota ook autonome ontwikkelingen en de gevolgen van de meicirculaire 2025 opgenomen in de begroting. Voor een inhoudelijke toelichting hierop verwijzen we u naar de Voorjaarsnota 2025-2029 (raad 3 juli 2025).

Investerings

Investerings met economisch en maatschappelijk nut

Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) worden investeringen onderverdeeld in twee categorieën: investeringen met economisch nut en investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut.

- **Economisch nut** betreft investeringen die bijdragen aan het verwerven van middelen en/of verhandelbaar zijn.
- **Maatschappelijk nut** betreft investeringen die primair gericht zijn op publieke voorzieningen. Deze brengen doorgaans structureel onderhoud met zich mee, worden zelden vervangen en kennen geen verhandelbare marktwaarde.

Voor beide typen investeringen geldt dezelfde systematiek voor activering en afschrijving: ze worden geactiveerd en afgeschreven over de verwachte levensduur. Daarnaast wordt de **netto methode** toegepast, waarbij investeringsbijdragen van derden direct in mindering worden gebracht op het investeringsbedrag.

In de Voorjaarsnota 2025-2029 is gerapporteerd over mutaties in de investeringen en zijn bovendien enkele nieuwe investeringen toegevoegd.

De investeringen worden verder onderverdeeld in:

- **Lopende investeringen**: reeds gestart en deels gerealiseerd;
- **Voorgenomen en gehonoreerde investeringen**: gepland en goedgekeurd.

Binnen de lopende investeringen wordt onderscheid gemaakt tussen investeringen met economisch nut en investeringen met maatschappelijk nut. Het verschil tussen het totaal beschikbaar gestelde krediet en de begrote bedragen vanaf 2025 betreft de reeds gerealiseerde investeringen tot en met 2024.

Het overzicht toont per investering het totaal beschikbaar gestelde krediet, inclusief de verdeling naar economisch en maatschappelijk nut.

Overzicht lopende investeringen (x € 1.000)	Krediet totaal	Realisatie t/m 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
<i>investerings met economisch nut:</i>							
Rioolinvesteringen (vGRP-6)	13.444	1.452	4.273	1.608	1.514	1.390	1.471
Investeringen jeugdaccommodaties vervangingsonderh	103		103				
Lokale meetpunten gladheidsbestrijding	30	9	21				
Nieuwbouw Elde College (voorbereiding)	1.050	123	927				
Nieuwbouw KC De Bolster (voorbereiding)	600	110	280	210			
Investeringen OG, voor openbare dienst BTW	130		103				
Investeringen OG, niet voor openbare dienst	27		27				
Grond Directeur van Beekstraat 6	445		445				
Aankoop/renovatie Directeur van Beekstraat 6	125		125				

Overzicht lopende investeringen (x € 1.000)	Krediet totaal	Realisatie t/m 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Verbouwing gemeentehuis/Meander	270		270				
Investeringen binnensport, vervangingsonderhoud	1.530			24	962		134
VV Irene, verbouwing clubgebouw	2.160	161	1.999				
BMC De Brand, vernieuwen sportaccommodatie	4.445	32	3.013	1.400			
Warmtepomp sportclub Den Dungen	150	161	-11				
Sport SMG Renovatie toplaag veld 1 MHC de Dommel	558	70	488				
Renovatie toplaag veld 1 en 2 SC Den Dungen	860		860				
Investeringen buitensport, vervangingsonderhoud	814	19	338	127		85	
Investeringen monumenten, vervangingsonderhoud	87		45		42		
Investeringen gemeenschapsh vervangingsonderh kvh	230	3	85	35	35	72	
Aanschaf discussiesysteem (microfoons)	60	43	18				
totaal economisch nut	27.117	2.182	13.408	3.404	2.552	1.547	1.605
investeringen met maatschappelijk nut:							
Civieltechnische investeringen	102						51
Overkluizing De Run	23		23				
Brug Beusingsdijk (groot onderhoud)	501	431	70				
Werkz. buiten rioolsleuf Middelrode 4e fase 24-25	304	246	58				
Herinrichting openbare ruimte Centrum SMG	1.742	781	961				
Herinrichting Theerestraat - Esscheweg	590		440	150			
Herinrichting Lambertusweg	460		216	245			
Vervanging armaturen openbare verlichting	848		372	348	128		
Vervanging masten openbare verlichting	1.383	609	357	306	112		
totaal maatschappelijk nut	5.953	2.067	2.495	1.048	241		51
INVESTERINGEN	33.071	4.249	15.903	4.452	2.792	1.547	1.656

Overzicht lopende desinvesteringen (x € 1.000)	Krediet totaal	Realisatie t/m 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
<i>investerings met economisch nut:</i>						
Rioolinvesteringen (vGRP-6)	84		84			
VV Irene, verbouwing clubgebouw	420		420			
BMC De Brand, vernieuwen sportaccommodatie	1.100		880	220		
Warmtepomp sportclub Den Dungen	74		74			
Sport SMG Renovatie toplaag veld 1 MHC de Dommel	98		98			
<i>investerings met maatschappelijk nut:</i>						
Herinrichting Lambertusweg	71		71			
DESINVESTERINGEN	1.846		1.626	220		

Voorgenomen investeringen

Afgezien van deze investeringen zijn ook voorgenomen investeringen in deze begroting opgenomen. In totaal gaat het hierbij om een bedrag van in totaal € 8,3 miljoen in deze begrotingsperiode. De kapitaallasten van voorgenomen investeringen zijn als stelpost in de begroting opgenomen voor een totaalbedrag van structureel € 813.000. De raad heeft deze investeringen al gevoteerd. Het college heeft de bevoegdheid om deze investeringen in eerdere jaren tot uitvoering te brengen vooruitlopend op de formele begrotingsmutatie na besluit van de gemeenteraad.

Overzicht voorgenomen investeringen (x € 1.000)	Begrote investeringen				Begrote (kapitaal)lasten			
	2026	2027	2028	2029	2026	2027	2028	2029
Verduurzaming vastgoed (2028 t/m 2031)			1.500	1.500			-25	50
Verduurzaming maatschappelijk vastgoed				450				41
Integraal Meerjarenprogramma Openbare Ruimte	613	613	613	613	30	55	81	116
Aanhangstrooier voor tractor				52				8
Aanhangstrooier voor tractor				52				8
Sneeuwplough groot				30				5
Sneeuwplough klein				24				4
Wegaanpassing bij vervanging riolering				304				20
Verkeersmaatregelen fase 2 en 3 Oud Herlaer				181				20
Meander/gemeentehuis				1.730				123
Nieuwbouw De Bolster	Pm				100	100	100	100
Nieuwbouw Elde College			Pm				170	170
Investeringen sportvelden		Pm				58	59	61
Sporthal de Run			Pm				90	90
Totaal voorgenomen investeringen	613	613	2.113	4.936	130	214	475	813

Meerjarig overzicht balans

Door het opnemen van een geprognosticeerde balans krijgt de raad beter inzicht in de ontwikkeling van investeringen, reserves, voorzieningen en de financieringsbehoefte. Deze prognose sluit aan op de balans uit de jaarrekening, maar hoeft niet dezelfde mate van detail te bevatten.

Het EMU-saldo kan worden afgeleid uit de mutaties op de balans. Dit saldo is het verschil tussen de mutaties in de financiële activa (vaste en vlottende vorderingen) en de mutaties in de schulden (vaste en vlottende verplichtingen). Een berekening van het EMU-saldo is opgenomen in het bijlageboek.

Voor het opstellen van de meerjarige balansprognose zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- **2024:** definitieve cijfers conform de vastgestelde jaarrekening;
- **2025–2029:** prognose op basis van de meerjarenbegroting;
- Liquide middelen, overlopende activa en passiva zijn gesaldeerd: het resulterende saldo geeft de kortlopende financieringsbehoefte of het tijdelijke overschot weer;
- Het onderdeel Eigen vermogen – resultaat is verwerkt onder het onderdeel Reserves in de prognose.

Meerjarige balans (x € 1.000)

ACTIVA per 31 december	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Immateriële vaste activa						
Materiële vaste activa	40.641	51.557	53.209	53.534	52.752	52.124
Financiële vaste activa	1.881	1.699	1.517	1.332	1.143	951
Voorraden	-1.595	-1.231	0			
Uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan één jaar	27.682					
Liquide middelen	704					
Overlopende activa	1.633					
TOTAAL ACTIVA	70.946	52.025	54.726	54.866	53.895	53.074

PASSIVA per 31 december	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Eigen vermogen	33.863	30.948	30.496	29.756	28.944	28.662
Voorzieningen	16.415	14.812	14.229	13.596	13.169	12.701
Vaste schulden met een rente typische looptijd van één jaar of langer	857	763	666	566	462	355
Netto-vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan één jaar	11.221	5.502	9.335	10.948	11.320	11.357
Overlopende passiva	8.589					
TOTAAL PASSIVA	70.946	52.025	54.726	54.866	53.895	53.074

Overzicht van baten en lasten en presentatie structureel begrotingssaldo

De gemeenteraad heeft de wettelijke taak om een begroting vast te stellen die zowel structureel als reëel in evenwicht is. Dit betekent dat structurele lasten gedekt moeten worden door structurele baten, en dat de geraamde bedragen realistisch en volledig onderbouwd zijn.

Het onderstaande overzicht voor het begrotingsjaar is opgesteld conform de richtlijnen uit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). De provincie beoordeelt onze begroting mede aan de hand van dit overzicht, zoals opgenomen onder het onderdeel *Incidentele baten en lasten* (presentatie structureel begrotingssaldo).

Overzicht van baten en lasten begroting 2026 (x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
Resultaat voor bestemming:			
Duurzaamheid	7.054	9.241	-2.187
Meedoen	7.421	39.354	-31.934
Leefomgeving	4.527	21.245	-16.718
Ontspanning en Economie	733	7.160	-6.426
Ruimtegevend bestuur	1.190	7.536	-6.347
Totaal van de programma's: resultaat voor bestemming	20.925	84.537	-63.612
Algemene dekkingsmiddelen, taakvelden:			
0.5 Treasury	966	33	933
0.61 OZB woningen	8.098	238	7.859
0.62 OZB niet-woningen	1.956		1.956
0.63 Parkeerbelasting			
0.64 Belastingen overig	47	228	-181
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	55.783		55.783
Overhead (taakveld 0.4)	4	2.870	-2.866
Heffing vennootschapsbelasting (taakveld 0.9)			0
Bedrag onvoorzien (deel taakveld 0.8), exclusief begrotingssaldo	854	580	274
SALDO VAN BATEN EN LASTEN	88.632	88.486	147
Toevoeging en onttrekking aan de reserves:			
Duurzaamheid	111		111
Meedoen	397		397
Leefomgeving	658	467	191
Ontspanning en Economie	271		271
Ruimtegevend bestuur	348	866	-518
Totaal van de programma's: resultaatbestemming	1.785	1.333	452
RESULTAAT	90.417	89.819	599
af: incidentele baten en lasten	6.531	6.488	43
STRUCTUREEL BEGROTINGSSALDO	83.886	83.331	556

Op basis van dit overzicht kan worden geconcludeerd dat na aftrek van het saldo incidentele baten en lasten, de begroting voor het jaar 2026 structureel en reëel in evenwicht is. Dit geldt ook voor de meerjarenraming 2027-2029 zoals blijkt uit de presentatie van het structureel begrotingssaldo vanuit het overzicht 'Incidentele baten en lasten op programmaniveau'.

Bijlagen

Bijlagenboek

Deze bijlagen kunt u vinden op de website.

Bestandsnaam

- Bijlagenboek begroting 2026 SMG.pdf

Lijst met afkortingen

	Lijst van afkortingen
AB	Algemeen bestuur van een gemeenschappelijke regeling, stichting of vereniging
ALV	Algemene ledenvergadering
APPA	Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers
ARR	Algemene risicoreserve
AvA	Algemene vergadering van aandeelhouders
AVOI	Algemene verordening ondergrondse infrastructuur
BAG	Basisregistratie adressen en gebouwen
BBV	Besluit begroten en verantwoorden provincies en gemeenten
BCF	BTW compensatiefonds
BERAP	Bestuursrapportage
BHIC	Brabant historisch informatiecentrum
BIBOB	Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur
BIZ	Bedrijf Investeringszone
BNG	Bank Nederlandse gemeenten
BOA	Buitengewoon opsporingsambtenaar
BOPZ	Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen
BRP	Basisregistratie persoonsgegevens
BTW	Belasting toegevoegde waarde
BUIG	Bundeling uitkering inkomensvoorziening
Burap	Bestuursrapportage
CAK	Centraal administratiekantoor
CAR	Construction allrisk verzekering
CBS	Centraal bureau voor de statistiek
Ciso	Chief information security officer
CmK	Cultuureducatie met kwaliteit
DB	Dagelijks bestuur van een gemeenschappelijke regeling, stichting of vereniging
DP	Dekkingsplan
DUO	Dienst uitvoering onderwijs
E-Laden	Elektrisch laden
EMU	Economisch Monetaire Unie
EPR	Eikenprocessierups
EVZ	Ecologische verbindingzones
FG	Functionaris gegevensbeveiliging
FIDO	Wet Financiering Decentrale Overheden
GFT	Groente fruit tuinafval
GGD	Gemeentelijke gezondheidsdienst
GGZ	Geestelijke gezondheidszorg
GMA	Gemiddeld Maatschappelijk Actief
GR	Gemeenschappelijke regeling
GREX	Gronden in exploitatie
GVVP	Gemeentelijk Verkeer- en Vervoersplan

	Lijst van afkortingen
HBO	Hoger Beroeps Onderwijs
HHA	Huishoudelijk Afval
HMA	Hoog Maatschappelijk Actief
HNG	Hypotheekfonds Nederlandse gemeenten
HOF	Wet houdbaarheid overheidsfinanciën
ICT	Informatie en communicatie techniek
IHP	Integraal Huisvestingsplan
IOAW	Inkomensvoorziening oudere en arbeidsongeschikte werknemers
IOAZ	Inkomensvoorziening oudere en arbeidsongeschikte zelfstandigen
IV	Informatievoorziening
KDN	Kadernota
LEA	Lokaal educatieve agenda
LED	Light emitting diode (elektronische halfgeleidercomponent)
Leningen O/G	Leningen opgenomen gelden
Leningen U/G	Leningen uitgeleende gelden
LKS	Loonkostensubsidie
LMA	Laag Maatschappelijk Actief
LTA	Landelijk transitie arrangement
MD	Mozaïek Dommelvallei
MEO	Maatschappelijke en economische ontwikkeling
MER	Milieu Effect Rapportage
MGD	MijnGemeenteDichtbij
MOP	Meerjaren onderhoudsplan
MPG	Meerjarenplan grondexploitatie
NNB	Natuurnetwerk Noord-Brabant
NOB	Noord Oost Brabant
NO-way	Noordelijke Ontsluitingsweg
OAB	Onderwijs achterstandenbeleid
OAD	Ontwikkelgerichte Arbeidsmatige Dagbesteding
ODBN	Omgevingsdienst Brabant-Noord
OZB	Onroerende zaakbelastingen
P&C	Planning en control
P&O	Personeel en organisatie
PAS	Programma aanpak stikstof
PEP	Platform Esch Perspectief
PGB	Persoons gebonden budget
PHS	Programma hoogfrequent spoor
PMD	Plastic-, Metalen- en Drankverpakkingen
PW	Participatiewet
Q1-Q2....	Quarter (kwartaal)
RAV	Regionaal ambulance vervoer
RES	Regionale Energie Strategie
RIVM	Rijksinstituut voor volksgezondheid en milieu
RMC	Regionaal meld- en coördinatiepunt
RVO	Rijksdienst voor ondernemend Nederland
RvST	Raad van State

	Lijst van afkortingen
SD	Sociaal domein
SNV	Sociale Netwerk Versterking
SPUK	Specifieke uitkering stimulering sport
Stg.	Stichting
T&T	Project van transitie naar transformatie
TALK	Tracé A2-Ladonk-Kapelweg
TOM	Traject op maat
TONK	Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten
TOZO	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandige ondernemers
TRAP	Toeristisch recreatief actieplan
TURAP	Tussentijdse rapportage
VAB	Vrijkomende Agrarische Bedrijfsbebouwing
VANG	Van Afval Naar Grondstof
VANG	Verbindingsweg A2-N618
VANG-HHA	Van afval naar grondstof-huishoudelijk afval
vGRP	verbreed gemeentelijk rioleringsplan
VLK	Verbindingsweg-Ladonk-Kapelweg
VNG	Vereniging Nederlandse gemeenten
VOG	Verklaring omtrent gedrag
VRI	Verkeersregelininstallatie
VTH	Vergunningverlening, toezicht en handhaving
VVE	Voor- en vroegschoolse educatie
VVV	Vereniging voor Vreemdelingen Verkeer
VWS	Volksgezondheid wetenschap en sport
Wet RMC	Wet Regionale Meld- en Coördinatiefunctie
WLZ	Wet Langdurige Zorg
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WOZ	Wet waardering onroerende zaken
WSD	Werkvoorzieningsschap de Dommel
WSOB	Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen
WSW	Wet sociale werkvoorziening

Begrippenlijst

Begrippenlijst

Algemene dekkingsmiddelen

Inkomsten van een gemeente waarvoor geen bestedingsdoel is bepaald. In tegenstelling tot specifieke dekkingsmiddelen kan een gemeente algemene dekkingsmiddelen dus vrij besteden.

Algemene uitkering

Een van de uitkeringen die gemeenten van het Rijk ontvangen. Dat gebeurt via het Gemeentefonds. Gemeenten kunnen, met inachtneming van wet- en regelgeving, zelf bepalen of zij de algemene uitkering uitgeven aan medebewindstaken of aan eigen beleid.

Algemene reserve

Het vrij besteedbare eigen vermogen van de gemeente. Dit vormt een buffer voor financiële tegenvallers. Het BBV kent behalve de algemene reserve ook bestemmingsreserves. Dat zijn reserves waaraan de gemeenteraad al een bepaalde bestemming heeft gegeven.

Baten

Gemeenten werken met een stelsel van baten en lasten. Dat betekent dat inkomsten en uitgaven moeten worden toegerekend aan het begrotingsjaar waarop zij betrekking hebben. Bij een kasstelsel, wat de Rijksoverheid bijvoorbeeld hanteert, dienen inkomsten en uitgaven worden toegerekend aan het jaar waarin de betalingen zijn gedaan.

BBV

Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) beschrijft de regels waaraan onder andere de begroting van een gemeente aan moet voldoen. Kijk voor meer informatie op wetten.nl.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit maakt duidelijk hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. Door de manier waarop dit financiële kengetal wordt berekend is dit cijfer in het jaarverslag altijd hetzelfde als in de begroting.

Bestuurlijk belang

Zeggenschap. Een gemeente kan een bestuurlijk belang hebben in een verbonden partij doordat zij in het bestuur is vertegenwoordigd. De gemeente kan het ook hebben doordat zij stemrecht heeft in de verbonden partij.

Bouwgrond in exploitatie (BIE)

Gronden in eigendom van een gemeente, waarvoor de raad een grondexploitatiecomplex en een grondexploitatiebegroting heeft vastgesteld.

Deelneming

Participatie in een besloten of naamloze vennootschap, waarin de gemeente aandelen heeft.

Dividend

Een vergoeding die wordt uitbetaald aan aandeelhouders

Economische categorie

De eenheid waarin de baten en lasten van activiteiten binnen een taakveld worden uitgedrukt.

EMU-saldo

Het geraamde of het gerealiseerde saldo van de ontvangsten en uitgaven van een gemeente. Dit bedrag wordt berekend op transactiebasis en volgens Europese voorschriften.

Exploitatielasten

Alle jaarlijkse kosten van kapitaalgoederen die terug te vinden zijn op de begroting. Daarbij gaat het om afschrijvingen, rentekosten, onderhoudskosten, kosten om risico's te dekken en overheadkosten.

Financieel belang

Een bedrag wat aan een verbonden partij ter beschikking is gesteld en niet verhaald kan worden als de verbonden partij failliet gaat. Het kan ook het bedrag zijn waarvoor de gemeente aansprakelijk is als de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Financiële kengetallen

Getallen waarmee inzicht verkregen kan worden in de financiële positie van de gemeente. Zie ook de informatie over de kengetallen bij de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Financieringsfunctie

Alle activiteiten die te maken hebben met het verwerven en beheren van financiële middelen door de gemeente.

Gemeenschappelijke regelingen

Een samenwerkingsverband tussen overheidslichamen (zoals bijvoorbeeld gemeenten) wat op grond van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen is opgericht.

Grondexploitatie

Dit financiële kengetal geeft in een percentage weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop.

Grondexploitatiebegroting

De financiële vertaling van een grondexploitatiecomplex, waarbij de kosten en opbrengsten gefaseerd zijn in de tijd, met een richttermijn van 10 jaar (voortschrijdend).

Grondexploitatiecomplex

Een ruimtelijk plan, voorzien van een financiële onderbouwing. In de praktijk wordt dit ook wel aangeduid als 'grondexploitatie' of 'grex'.

Investerings met economisch nut

Investerings die handelbaar zijn en kunnen bijdragen aan het genereren van middelen.

Investerings met maatschappelijk nut

Investerings die niet handelbaar zijn, vaak onderhoud met zich meebrengen en veelal niet vervangen worden.

Kapitaalgoederen

Spullen die de gemeente nodig heeft om de diensten en goederen die zij levert aan inwoners te kunnen produceren. Daarbij gaat het om grotere zaken zoals wegen, riolering, water, groen en gebouwen.

Kwijtschelding

Inwoners die gemeentelijke belastingen niet kunnen betalen, kunnen de gemeente om kwijtschelding vragen. Het is afhankelijk van het gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid wie daarvoor wel of niet in aanmerking komt.

Lasten

Zie: stelsel van baten en lasten.

Lastendruk

Lastendruk is de mate waarin heffingen drukken op de te besteden inkomsten. De collectieve lastendruk wordt vaak uitgedrukt als het totaal aan belasting- en premieopbrengsten als percentage van het bruto binnenlands product (bbp).

Lokale heffingen

Een type gemeentelijke belasting. Voorbeelden van heffingen zijn de rioolheffing of de afvalstoffenheffing. In tegenstelling tot algemene belastingen (zoals parkeerbelasting of onroerendezaakbelasting) moet het geld dat gemeenten met heffingen ophalen, gebruikt worden om de kosten te dekken van datgene waarvoor ze in rekening worden gebracht. Heffingen worden ook wel rechten, tarieven of leges genoemd.

Netto schuldquote

Een financieel kengetal wat ook wel bekend staat als netto schuld als aandeel van de inkomsten. Het geeft informatie over de investeringsruimte die de gemeente heeft.

Overheadkosten

Alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Paragrafen

Naast de programma's moeten gemeenten minimaal zeven programma-overstijgende paragrafen in de begroting opnemen (BBV-verplichting). In de paragrafen staat belangrijke informatie voor raadsleden waarmee zij inzicht krijgen in de financiële positie van de

gemeente, de beheersmatige aspecten en de risico's. Deze 7 verplichte paragrafen gaan over:

Lokale heffingen

Lokale heffingen zijn de opbrengsten uit retributies en de eigen belastingen. Met de informatie uit de paragraaf lokale heffingen kan de gemeenteraad een afweging maken tussen de belastingdruk en het gewenste voorzieningenniveau in de gemeente. In de paragraaf 'Lokale heffingen' staat namelijk informatie over:

- de geraamde inkomsten
- het beleid dat de gemeente voert ten aanzien van lokale heffingen
- een overzicht op hoofdlijnen van de lokale heffingen
- een aanduiding van de lastendruk
- een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid

Weerstandsvermogen en risicomanagement

In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing wordt de financiële positie van de gemeente beschreven. Ook moeten gemeenten hier een geprognosticeerde balans opnemen en enkele verplichte financiële kengetallen.

Kapitaalgoederen

Kapitaalgoederen zijn de spullen die de gemeente nodig heeft om de diensten en goederen die zij aan haar burgers levert te produceren; grote zaken die vaak veel waarde hebben en meerdere jaren meegaan. In de paragraaf 'onderhoud kapitaalgoederen' van de gemeentelijke begroting moeten ten minste de volgende kapitaalgoederen staan:

- wegen
- riolering
- water
- groen
- gebouwen

Van deze kapitaalgoederen moeten het beleidskader, de financiële consequenties die uit het beleidskader voortvloeien en een vertaling van de financiële consequenties in de begroting zijn opgenomen.

Financiering

In de financieringsparagraaf legt de gemeente de verwachtingen en het beleid voor de financieringsrisico's vast. De paragraaf geeft inzicht in de rentelasten, het renteresultaat, de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend en de financieringsbehoefte.

Bedrijfsvoering

De paragraaf bedrijfsvoering geeft inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens rond de gemeentelijke bedrijfsvoering. Met bedrijfsvoering worden de bedrijfsprocessen bedoeld die nodig zijn om de beleidsdoelstellingen uit de programma's te realiseren. Daarbij kan gedacht worden aan processen zoals investeringen in ICT om datalekken te voorkomen, het uitvoeren van de Digitale Agenda, regelingen voor oudere werknemers in de gemeente, of opleidingsbudgetten. Het betreft beleidsmatige (primaire) processen, ondersteunende (secundaire) processen en de sturing en beheersing ervan.

Verbonden partijen

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft.

Als er alleen sprake is van een financieel belang gaat het dus niet om een verbonden partij.

De lijst met verbonden partijen wordt onderverdeeld in:

- gemeenschappelijke regelingen
- vennootschappen en coöperaties
- stichtingen en verenigingen
- overige verbonden partijen

De gemeente moet niet alleen duidelijk maken wat het belang is dat de gemeente heeft, maar ook welk openbaar belang daarmee wordt gediend en hoe groot dat belang is. Daarbij moet de gemeente ook vermelden welke risico's de verbonden partij oplevert voor de financiële positie van de gemeente.

Grondbeleid

Grondbeleid is een middel om ruimtelijke doelstellingen op het gebied van de volkshuisvesting, lokale economie, natuur en groen, infrastructuur en maatschappelijke voorzieningen te verwezenlijken. De paragraaf grondbeleid moet in ieder geval bestaan uit:

- een visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting
- een omschrijving van hoe de gemeente het grondbeleid uitvoert
- een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie
- een onderbouwing van de geraamde winstneming
- de beleidsuitgangspunten voor de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken

Producten (beleid)

Een samenhangend geheel van activiteiten op beleidsniveau.

Producten (beheer)

Een samenhangend geheel van activiteiten op uitvoeringsniveau.

Programma

Een samenhangend geheel van activiteiten in de gemeentebegroting.

Risico

De kans dat een positieve of een negatieve gebeurtenis van materieel belang die voorzien is in de begroting optreedt.

Solvabiliteitsratio

Dit financiële kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. De solvabiliteitsratio is het eigen vermogen als percentage van het totale balanstotaal.

Specifieke dekkingsmiddelen

Specifieke dekkingsmiddelen zijn inkomsten voor de gemeente die met een bepaald programma samenhangen. Daaronder vallen bijvoorbeeld inkomsten van het Rijk met een bepaald bestedingsdoel, de riool- en afvalstoffenheffing en opbrengsten voor het verstrekken van paspoorten.

Stelsel van baten en lasten

Gemeenten werken met een stelsel van baten en lasten. Dat betekent dat inkomsten en uitgaven moeten worden toegerekend aan het begrotingsjaar waarop zij betrekking hebben. Bij een kasstelsel, wat de Rijksoverheid bijvoorbeeld hanteert, dienen inkomsten en uitgaven worden toegerekend aan het jaar waarin de betalingen zijn gedaan.

Structurele exploitatieruimte

Een percentage waarmee beoordeeld kan worden welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. De structurele exploitatieruimte wordt berekend door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves te delen door de totale baten.

Taakveld

Eenheid waarin de programma's, of waarin de eenheden in overzichten en bedragen in het programmaplan, zijn onderverdeeld.

Weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit geeft aan hoeveel geld en mogelijkheden een gemeente heeft om niet-begrote kosten die onverwachts en substantieel zijn te dekken. Daarbij kan gedacht worden aan stille reserves, onbenutte belastingcapaciteit en post onvoorzien. Zie ook de paragraaf over weerstandsvermogen en risicobeheersing.